

**Б. ОСМОНОВ атындагы ЖАЛАЛ-АБАД МАМЛЕКЕТТИК
УНИВЕРСИТЕТИ**

Э. УМЕТОВ атындагы ПЕДАГОГИКАЛЫК ФАКУЛЬТЕТИ

Ураимов К.М.

***Башталгыч класстын окуучуларынын
жетешкендиктерине мониторинг жүргүзүү
жана баалоо***

**(550 700 Педагогика багытында окуган студенттер үчүн
ОКУУ-УСУЛДУК КОМПЛЕКС)**

Жалал-Абад – 2023

КИРИШҮҮ

Бул окуу усулдук комплекс башталгыч класстардын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо боюнча жалпы курсту окуткан окутуучулар жана окуп үйрөнүүчү студенттер үчүн түзүлдү. Программанын бардык негизги бөлүмдөрү боюнча лекциялык курстун жана практикалык сабактын программасы камтылган.

Бул курста студенттер – башталгыч класстардын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоонун мазмуну жана анын ар түрдүү усулдары, баалоонун түрлөрү жана аны жүргүзүүнүн ыкмалары менен таанышышат жана аны колдонууга үйрөнүшөт. Дисциплинанын максаттары, милдеттерин, башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерин баалоо, байкоо жана билим берүү процессин уюштурууга карата жалпы талаптарды, базистик окуу планын, программанын иш тартибин, өнүктүрүүчү чөйрөнү, педагогиканын мазмунун окуп үйрөнүшөт. Ошондой эле окутуудагы жетишкендиктерге мониторинг жасоо жана баалоонун усулдарын өздөштүрүшөт.

Студенттер баалоонун түрлөрүн жана баалоо процесстерин жана ал процесстердин жүрүшүн практикалык максатка ылайыкташтырып башкарууну изилдөө усулдарын жана баа, баалоо, баа берүү, процесстерин, б.а., мониторинг жүргүзүүнүн негизин түзгөн бардык шарттарды жана ал шарттардын өзгөрүүсүнүн себептерин изилдөөнү үйрөнүшөт.

Окуу усулдук комплексте ар бир лекциялык жана практикалык сабакта талкуулануучу суроолор студенттер ээ болгон билгичтиктер жана көндүмдөр, өз алдынча иштердин темалары берилди.

Бул окуу усулдук комплекс студенттердин жекече иштөөсүндө предметти өздөштүрүүдө багыт берүүчү колдонмо болуп эсептелет.

Программанын негизинде студенттер өз алдынча интеграциялашкан сабактардын иштелмелерин түзүүнү өздөштүрүшүп, мастер-класс өтүү менен теориялык алган билимин практикада бекемдешет.

Окуу усулдук комплекстин ичиндеги мазмуну студенттин окуп-үйрөнүү, байкоо, эксперимент жүргүзүү, изилдөө процессин уюштурууга багытталып, окутуунун жаңы технологияларына таянат да, баалоонун технологиялардын үйрөтүү менен окуучулардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү процессин оптималдаштырууну чагылдырат. Сунуш кылынган окуу усулдук комплексти түзүүдө А.М.Аликова, Ж.Д.Асекова, Л.С. Выгодский, К. Эсеналиева жана башка окумуштуулардын эмгектери пайдаланылды.

Аннотация

"Башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо" 550700 Педагогика багытынын педагогика жана башталгыч билим берүүнүн методикасы профилинин студенттери жана окутуучулары үчүн Кыргыз Республикасында кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик стандартына ылайык түзүлдү. Бул дисциплина негизги билим берүү программасынын базалык дисциплиналарынын бири болуп эсептелет, адистикти өздөштүрүүдө кесиптик билимдерин жана көндүмдөрүн калыптандырат. Башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо кесиптик циклдеги негизги дисциплиналардын бири болуп, башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоонун технологияларын изилдейт.

Бул окуу-усулдук комплекс башталгыч билим берүүдө студенттердин башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана аны баалоонун ыкмашыгууларын үйрөтүүнү максат кылып коёт.

Окуу-усулдук комплексттин максаты (миссиясы)- башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктеринин деңгээлдерин аныктоо жана ал үчүн атайын мониторинг жүргүзүү, билгичтиктерине жараша баалоо, баалоонун түрлөрү боюнча байкоо амалдарын иш жүзүнө ашыруу, алардын мүмкүнчүлүктөрүн жана башталгыч класстын окуучулардынын жөнөкөй турмуштук көндүмдөрүнө таянуу менен өз алдынча жетишкендиктери боюнча аныктоо киргизүү, окуу көндүмдөрүн калыптандыруу менен бирге, мектепте билим алууда өздөштүргөн ишмердүүлүктөрүн мониторинг аркылуу деңгээлдер боюнча аныктоо аркылуу андан ары окууга, билгичтиктерге ээ болууга мотивациялык даярдыгын камсыз кылуу, ошондой эле бала (бири-бирине жардамдашуу, топто, жупта иштөөдө активдүүлүктү көрсөтө билүүсүнө жетишүү) деген социалдык позицияны кабыл алууга, алардын жетишкендиктерин жана жалпы жетишкендиктерди туура, калыс баалоодо демократиялык түшүнүктү камсыздоо, сабакка, билим алууга, материалдарды өздөштүрө билүүгө, окууга керектелүүчү көнүмүштөрдү жана көндүмдөрдү, билимди, сапаттык тажрыйбаларды өздөштүрүүсүн колдоого алуу.

ОУКтин милдеттери:

- студенттерде башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана аны баалоонун маңызы жөнүндө жалпы түшүнүктөрдү калыптандыруу;
- келечектеги башталгыч класстын мугалиминин маданиятын, эрудициясын өстүрүү жана педагогикалык кесипке көздөгөн чыгармачыл, активдүү аракетин калыптандыруу;
- студенттерди балдардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүүдө, башталгыч класстын окуучулары жана мугалимдер менен баарлашуусун калыптандырууга үйрөтүү;
- студенттерди окуучуларды окуудагы жетишкендиктеринин алгачкы жана кийинки өздөштүрүп жаткан билимдеринин ортосундагы үзгүлтүксүздүктү камсыз кылууга калыптандыруу;
- студенттерди өзүнүн жетишкендиктерин өзү көзөмөлдөп жана андан өзү жыйынтык чыгара алуу көндүмдөрүн өнүктүрүүгө калыптандыруу;
- студенттерди баланын жетишкендиктерин камсыздоо үчүн үй-бүлөсү менен тыгыз байланышты орнотууга багыт берүү;
- студенттерде балдардын окуу билгичтиктеринин жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо компоненттерин калыптандырууга багыт берүү;
- студентке байкоо жана баалоо тажрыйбасын топтоого багыт берүү.

ЛЕКЦИЯЛЫК САБАКТАРДЫН ИШТЕЛМЕСИ

№1 Лекция

Тема: Башталгыч класстардагы баалоо процесси

План:

1. Баалоо тутумунун өзгөчөлүктөрү.
2. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо максаттары.
3. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо принциптери.
4. Баалоонун түрлөрү.

Өз алдынча иш - Башталгыч класстардын программасын талдоо (портфолио материалдарды жыйноо)

Окутуу – максатуу багытталган процесс, ал эми баалоо – бул процесстин өзөгү. Айрыкча инсанга багытталган окуп-үйрөнүү усулун колдонууда баалоонун ар кандай түрлөрүн жана ыкмаларын натыйжалуу пайдалануу зарыл. Окуучулар өз билимдерин жана жөндөмдөрүн көрсөтүүгө, дагы кайсы нерселерге көбүрөөк көңүл буруу зарыл экендигин билүүгө мүмкүнчүлүк алышат, ал эми мугалимдер окутуунун мазмунун окуучуларга тереңирээк түшүнүшүнө жана окуп-үйрөнүүдө көз карандысыз болушуна көмөктөшүүчү керектүү маалыматтарды алышат.

Баалоо жолдорунун ар кандай түрлөрүн окуучулардын көндүмдөрү жана теманы түшүнгөндүгү жөнүндө маалымат чогултуу үчүн пайдалана билүү окуучулардын жетишкендиктерин натыйжалуу баалоонун негизги шарты болуп саналат. Окуучунун жетишүүсү тууралуу мугалим алган маалымат бардык окуучулардын муктаждыктарын жана жөндөмдөрүн эске алуу үчүн окутуп-үйрөтүүнү жекелештирүүсүнө (дифференциялаштыруусуна) эле мүмкүндүк бербестен, окуучулардын өздөрүнүн учурдагы жана келечектеги окуп-үйрөнүүсүн көзөмөлдөө билгичтигин эң жогорку деңгээлде калыптандыруусуна да шарт түзөт.

Баалоо – бул окутуудагы жетишкендиктерди өлчөөнүн жана маселелерди аныктоонун, кайтарым байланыш жүргүзүүнүн, билим берүү процессинин катышуучуларына (окуучуларга, мугалимдерге, ата-энелерге ж.б.) жана мамлекетке билим берүүнүн маселелери, жетишкендиктери тууралуу билдирип туруунун негизги каражаты. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо тутуму – бул окуучулардын билим берүү программасын өздөштүрүү (пландаштырылган билим берүү натыйжасына жетишүү) сапатын баалоо тутуму, билим берүү процессинин эң маанилүү элементи.

Баалоо – бул окуп-үйрөнүүнүн натыйжасында окуучулар эмнелерди билип, түшүнүп жаткандыгын, билгендерин жана түшүнгөндөрүн кантип пайдаланышы мүмкүн экендигин толугураак билүү үчүн ар түрдүү булактардан маалымат чогултуу жана талдоо.

Азыркы мезгилде мектептеги билим берүү түшүнүгүндө **БААЛОО**, **БАА БЕРҮҮ** жана **БАА КОЮУ** синонимдер катары колдонулат, бирок булардын ортосунда өзгөчө айырмачылыктар бар.

БААЛОО – бул окуучулардын окуу жана таанып-билүү ишмердигине байкоо жүргүзүү, ошондой эле билим берүүнүн сапатын жакшыртуу максатында окуучу жөнүндө маалыматтарды баяндоо, жыйноо, каттоо жана чечмелөө процесси.

БАА БЕРҮҮ – бул баалоо процесси, иш-аракети же ишмердиги; кайтарым байланыштын сапаттык маалыматы.

БАА КОЮУ - бул окуучулардын окуудагы жетишкендиктеринин санарип, тамга же башка мүнөздөгү шартуу-формалдуу сандык туюнтулушу, символу (белгиси).

Окуучулардын окуу процессиндеги ишмердигинин сапаттуу натыйжаларын камсыздоо жетиш үчүн, заманбап баалоо тутуму төмөндөгүдөй болушу керек:

- билим берүү процессинин бардык катышуучуларына түшүнүктүү;
- ийкемдүү;
- ыкмалары боюнча көп түрдүү;
- психологиялык жактан жайлуу
- көп курамдуу,

башкача айтканда, баалоонун түрлөрүн (диагностикалык, калыптандыруучу жана жыйынтыктоочу түрлөрүн) айкалыштырышы керек.

2. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо максаттары

Окуучулардын жетишкендиктерин баалоонун максаты – алынган билим натыйжаларынын алдын ала пландаштырылган натыйжаларга канчалык дал келерин аныктоо.

Баалоонун максаттары:

- окуучулардын көңүлүн окуп-үйрөнүү максатына жана ийгилик критерийлерине буруу;
- бүтүндөй өлкөнүн, мектептин отчеттуулук саясатынын нугуна ылайык иш жүргүзүү;
- окуучуларга алардын иштеринин сапаты жөнүндө; мугалимдерге – окуучулардын өсүшү жөнүндө; ата-энелерге жана коомчулукка – окутуунун натыйжалуулук даражасы жөнүндө маалыматтарды жеткирип туруу;
- окуп-үйрөнүү жана баалоо технологияларын өркүндөтүү;
- окуу программаларынын натыйжалуулугун арттыруу;
- мугалимдин иш-аракетин ар бир окуучуну жекече жетилтүү усулдарын жакшыртууга багыттоо, тактап айтканда:
 - окуучулардын андан ары окуп-үйрөнүүсү боюнча чечимдерди кабыл алуу үчүн зарыл маалыматты берип туруу;
 - окуучулардын өзүн-өзү баалоосунун калыптанышына багыт берүү, андан ары билим алуу жолдорун тандоосуна көмөктөшүү;
 - окуучулардын өздөрүнүн жана башкалардын иштерин баалоосуна мүмкүндүк берүү;
 - окуучу менен туруктуу кайтарым байланыш түзүү;
 - окуучуну андан ары максаттуу багытталган окуп-үйрөнүүгө кызыктыруу.

3. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо принциптери.

Мугалим өз ишмердигинде баалоонун төмөнкүдөй бирдиктүү принциптерин колдонушу керек.

Баалоонун негизги принциптери:

- **Маанилүүлүк.** Окуучулардын окууда жана ишмердигинде жетишкен эң маанилүү ийгиликтерин баалоого басым жасалат.
- **Шайкештик.** Билимди, билгичтиктерди, көндүмдөрдү, баалуулуктарды баалоо окутуу максаттарына жана жыйынтыктарына дал келиши керек.
- **Объективдүүлүгү жана адилеттүүлүгү.** Баалоонун критерийлери кылдат тандалат. Баа кысым жасоонун куралы же натыйжасы керек.
- **Интеграциялашкандыгы.** Баалоо окутуу процессинин курамдык бөлүгү катары жүргүзүлөт.

- **Ачык-айкындык.** Баалоо критерийлери жана стратегиясы окуучуларга алдын ала билдирилет. Окуучулар баалоо критерийлерин иштеп чыгууга катышат.
- **Жеткиликтүүлүк.** Баалоонун формалары, анын максаты жана процесстин өзү билим берүү процессинин бардык катышуучуларына ачык-айкын жана түшүнүктүү болууга тийиш.
- **Ырааттуулук.** Баалоо ырааттуу жана мезгилдүү түрдө жүргүзүлөт.
- **Ыкластуулук.** Окуучулар менен мугалимдин ортосунда шериктештик маанайын жаратуу улам дагы мыкты ийгиликтерге умтулууга шарт түзөт. Окуучулардын өнүгүүсүнө жана аларды колдоого багытталат».

Мектептин өнүгүүсүнүн азыркы мезгилдеги артыкчылыктуу максаты окуучуну жетилтүү болуп турганда, **баа** таасирдин, өзгөрүүнүн, окуп-үйрөнүүнүн жана өнүгүүнүн чен өлчөмү болуп саналат. Мында баа эмоционалдуу мамиле формасында, пикир (сөз түрүндөгү сыпаттама) формасында же баа коюу формасында туюнтулушу мүмкүн.

Эмоционалдуу мамиле – бул мугалимдин жана окуучунун бардык сезимдерди жана толгонууларды камтыган билим берүү процессине жана натыйжасына болгон реакциясы.

Сөз түрүндөгү баа – бул окуучунун окуу эмгегинин натыйжасынын кыскача мүнөздөмөсү. Бул баалоонун пикир формасы окуучуга анын окуу ишмердигинин натыйжалуулугундагы өзгөрүүнү даана көрсөтүп, өз мүмкүнчүлүктөрүн жана тырышчаактыгын талдоого шарт түзөт. Сөз түрүндөгү баа берүүнүн өзгөчөлүктөрү – анын мазмундуулугу, окуучунун ишин талдоого мүмкүндүк бергендиги, ийгиликтүү натыйжалардын жана алардын себептерин белгилеп жүрүүгө, кемчиликтердин себептерин аныктап, аларды четтетүү боюнча конкреттүү сунуштарды берүүгө өбөлгө түзгөндүгү.

Баа коюу – баанын нормативдик туюнтулушу. Баалоонун баа коюу механизми бир топ эле формалдаштырылгандыктан, мугалим үчүн ал сабактагы тартипти камсыздоонун маанилүү каражаты катары каралат. Баа – баалоо процессинин жыйынтыгы. Коюлуучу баа, эрежеге ылайык, сан түрүндө туюнтулат. Баанын сандык туюнтулушу Кыргыз Республикасынын орто билим берүү тутумунда төмөндөгүчө болот («1», «2», «3», «4», «5»), ал эми дүйнөлүк практикада 10дук, 100%, тамга түрүндөгү ж.б. баллдык системалар колдонулат.

5. Баалоонун түрлөрү

Мугалим үчүн да, окуучу үчүн да, өз иш-аракеттерин пландаштырууда баалоонун максаттары жөнүндө, деги эле баалоонун түрлөрү жана алардын ар биринин өз алдынча максаттары жөнүндө билүү зарыл. Мектептин билим берүү тутумунда төмөндөгү баалоонун түрлөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот: **диагноздоочу, калыптандыруучу, жана жыйынтыктоочу баалоо.**

Диагноздоочу баалоо – бул окуучунун компетенттүүлүгүнүн алгачкы калыптануу деңгээлин аныктоо. Диагноздоочу баалоо демейде окуу жылынын башында же теманы алгач үйрөтүүдө, бөлүмдүн же баптын башындагы биринчи сабакта жүргүзүлөт.

Диагноздоочу баалоонун негизги максаты – тийиштүү предметтик курста окутула турган темалардын же бөлүмдөрдүн (баптардын) башталышында окуучулардын окуп-үйрөнүү максатына канчалык жакын же алыс экендигин аныктап, тактап алуу. Диагноздоочу баалоо мугалимдин окуу планына окуучулардын муктаждыгына жооп бергидей же алар туш келген кыйынчылыктардан чыгууга көмөктөшкүдөй оңдоо-түзөтүүлөрдү киргизүүсүнө мүмкүндүк берет.

Диагноздоочу баалоонун биринчи өңүтү – бул предмет боюнча окуп-үйрөнгөндүк деңгээлин же тиги же бул көндүмдөрдүн же компетенттүүлүктөрдүн калыптануу деңгээлин (окуучунун курсту же теманы окуп-үйрөнө баштаганга чейинки камдап алган билимдерин)

алдын ала талдоо. (Мурунку окутулган темалар, бөлүмдөр боюнча мамлекеттик стандартка шайкеш келген суроолор). Бул иш-аракеттер мугалимге жаңы материалды окутуунун кайсы бөлүгүндө окуучу кыйынчылыктарга туш келиши мүмкүн экендигин болжолдоп, алардын алдын алуу үчүн тийиштүү кадамдарды пландаштыруу жагынан жардам берет.

Диагноздоочу баалоонун экинчи өңүтү – бул окуучулардын жаңы тема боюнча компетенттүүлүк деңгээлин текшерүү. (Жаңы окутула турган темалар, бөлүмдөр боюнча мамлекеттик стандартка шайкеш келген суроолор). Мугалим ушул эле тапшырмаларды окутуп-үйрөтүлгөн теманын, баптын аягында да материалдын канчалык деңгээлде өздөштүрүлгөндүгүн текшерүү максатында пайдаланышы мүмкүн.

Калыптандыруучу (формативдик) баалоо – бул окуучунун окуусуна үзгүлтүксүз, максаттуу багытталган байкоо жүргүзүү процесси. Калыптандыруучу баалоо формалдуу эмес (көп учурда баа коюлбаган) баалоо болуп саналат. Ал критерийлерге ылайык баалоого негизделет да, кайтарым байланышты камсыздайт.

Калыптандыруучу баалоонун максаты – окутуп-үйрөнүү процессинде мугалим менен окуучунун ишмердигин оңдоп-түзөө.

Калыптандыруучу баалоо мугалимге окуучунун окуп үйрөнүү максаттарына жакындоо процессине байкоо жүргүзүүгө, ал эми окуучуга - өзүнүн билим алуусундагы жоопкерчилигин теренирээк аңдап-сезүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Калыптандыруучу баалоо:

- күнүмдүк практикада колдонулат (ар бир сабакта, күн сайын);
- мугалим үчүн да, окуучу үчүн да ыңгайлуу формада колдонулат.

Жыйынтыктоочу (суммативдүү) баалоо белгилүү убакыт аралыгында теманы, бөлүмдү аяктоо учурунда билимдердин, билгичтиктердин жана көндүмдөрдүн калыптаныш деңгээлин аныктоого арналган. Жыйынтыктоочу баалоо ар түрдүү текшерүүчү иштердин (тест, текшерүү иши, лаборатордук, изилдөө иши, дилбаян, эссе, долбоор, оозеки презентация ж.б.) жыйынтыктары боюнча жүргүзүлөт. Текшерүү иштерине коюлуп жүргөн баалар жыйынтыктоочу бааларды коюу үчүн негиз болуп саналат.

Жыйынтыктоочу баалоонун максаты – белгилүү убакыт аралыгында окуучулардын билимдерди өздөштүрүү, билгичтиктеринин жана көндүмдөрүнүн калыптануу деңгээлин белгилөө жана алынган натыйжалардын стандарт талаптарына шайкештигин аныктоо.

Роберт Стейк сорпону эки этап менен баалоого мындай мисал келтирген: Ашпозчу сорпону даамдап көрсө - бул калыптандыруучу баалоо; тамактануучу (же эксперт) даамдаса – жыйынтыктоочу баалоо болот.

Башкача айтканда, калыптандыруучу баалоо сапаттын ичкериден көзөмөлдөнүшүн чагылдырат, жыйынтыктоочу баалоо болсо даярдалып бүткөн продуктунун реалдуу дүйнөдө канчалык жакшы керектелерин көрсөтөт.

Азыркы учурдагы жыйынтыктоочу баалоого көзөмөлдөөчү-текшерүүчү иштердин ар кандай түрлөрү камтылат. Көзөмөлдөөчү-текшерүүчү тапшырмаларды иштеп чыгууда суроолор мамлекеттик билим берүү стандарттарына жана окуу программаларынын негизинде түзүлөт.

Окуучулардын жетишкендик деңгээлин аныктоо үчүн мугалимдер демейде варианттуу суроолордун иштелмелерин, тесттерди же окуу китебинин бабынын, параграфынын аягында сунушталган суроолорду колдонушат. Ошондой эле мугалимдер өздөрүнүн жеке тажрыйбасына таянып, кошумча булактардан пайдаланып өз алдынча тапшырмаларды жана суроолорду даярдашы мүмкүн. Жыйынтыктоочу (чейректик, жылдык) жалпы экзамендик иштерди жүргүзүү үчүн Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги түзгөн жана сунуштаган суроолор пайдаланылат.

Азыркы практикада мугалимдер диагноздоочу жана жыйынтыктоочу баалоо менен бир катарда калыптандыруучу баалоону да колдонушу зарыл.

Лекция №2

Тема: Эффективдүү баалоонун принциптери. Баалоонун түрлөрү

План:

1. Эффективдүү баалоонун принциптери.
2. Баалоонун түрлөрү.
3. Кыргыз тили, адабий окуу сабактарында баалоонун түрлөрүн колдонуу.

Өз алдынча иш: Адабий окуу сабагына коюлган бааларды анализдөө. (Презентацияга даярдануу).

Студенттерге карата баалоонун принциби жөнүндө ойлорун айтууну суранып көрөбүз. Деги эле принцип дегенде эмнени түшүнүүгө болот? Анын кандай мааниси бар? Силер турмушуңарда принцип деген түшүнүктү кандай пайдаланасыңар?

Баалоонун негизги принциптери:

- **Маанилүүлүк.** Окуучулардын окууда жана ишмердигинде жетишкен эң маанилүү ийгиликтерин баалоого басым жасалат. Мында окуучунун жеке жетишкендигине маани берилет.
- **Шайкештик.** Билимди, билгичтиктерди, көндүмдөрдү, баалуулуктарды баалоо окутуу максаттарына жана жыйынтыктарына дал келиши керек. Айрыкча аткарган иши менен баалоонун деңгээлдер боюнча дал келиши маанилүү.
- **Объективдүүлүгү жана адилеттүүлүгү.** Баалоонун критерийлери кылдат тандалат. Баа кысым жасоонун куралы болбошу керек. Анын натыйжасы болушу зарыл. Кимдир бир эле адамдын кызыкчылыгы үчүн болбошу керек.
- **Интеграциялашкандыгы.** Баалоо окутуу процессинин курамдык бөлүгү катары жүргүзүлөт. Окуу жумушу менен айкалыштырылып жүргүзүлөт. Окуучунун жетишкендигинин натыйжалуулугу.
- **Ачык-айкындык.** Баалоо критерийлери жана стратегиясы окуучуларга алдын ала билдирилет. Окуучулар баалоо критерийлерин иштеп чыгууга катышат. Өз жетишкендигинин деңгээлинин канчалык экендигин ачык-айкын билип турушу зарыл.
- **Жеткиликтүүлүк.** Баалоонун формалары, анын максаты жана процесстин өзү билим берүү процессинин бардык катышуучуларына ачык-айкын жана түшүнүктүү болууга тийиш. Баанын түшүнүктүүлүгү, кийинки жумуштун натыйжалуулугун арттырат
- **Ырааттуулук.** Баалоо ырааттуу жана мезгилдүү түрдө жүргүзүлөт. Баалоо үчүн атайын тизме же график иштелет. Ал анын системалуулугун камсыздайт.
- **Ыкластуулук.** Окуучулар менен мугалимдин ортосунда шериктештик маанайын жаратуу улам дагы мыкты ийгиликтерге умтулууга шарт түзөт. Окуучулардын өнүгүүсүнө жана аларды колдоого багытталат». Окуучу өзүнүн жетишкен деңгээлинин канчалык экендигине ынангандай, макул болгондой кырдаал жаралышы керек.

Мектептин өнүгүүсүнүн азыркы мезгилдеги артыкчылыктуу максаты окуучуну жетилтүү болуп турганда, **баа** таасирдин, өзгөрүүнүн, окуп-үйрөнүүнүн жана өнүгүүнүн чен өлчөмү болуп саналат. Мында баа эмоционалдуу мамиле формасында, пикир (сөз түрүндөгү сыпаттама) формасында же баа коюу формасында туюнтулушу мүмкүн.

Эмоционалдуу мамиле – бул мугалимдин жана окуучунун бардык сезимдерди жана толгонууларды камтыган билим берүү процессине жана натыйжасына болгон реакциясы.

Сөз түрүндөгү баа – бул окуучунун окуу эмгегинин натыйжасынын кыскача мүнөздөмөсү. Бул баалоонун пикир формасы окуучуга анын окуу ишмердигинин натыйжалуулугундагы өзгөрүүнү даана көрсөтүп, өз мүмкүнчүлүктөрүн жана тырышчаактыгын талдоого шарт түзөт. Сөз түрүндөгү баа берүүнүн өзгөчөлүктөрү – анын мазмундуулугу, окуучунун ишин талдоого мүмкүндүк бергендиги, ийгиликтүү натыйжалардын жана алардын себептерин белгилеп жүрүүгө, кемчиликтердин себептерин аныктап, аларды четтетүү боюнча конкреттүү сунуштарды берүүгө өбөлгө түзгөндүгү.

Баа коюу – баанын нормативдик туюнтулушу. Баалоонун баа коюу механизми бир топ эле формалдаштырылгандыктан, мугалим үчүн ал сабактагы тартипти камсыздоонун маанилүү каражаты катары каралат. Баа – баалоо процессинин жыйынтыгы. Коюлуучу баа, эрежеге ылайык, сан түрүндө туюнтулат. Баанын сандык туюнтулушу Кыргыз Республикасынын орто билим берүү тутумунда төмөндөгүчө болот («1», «2», «3», «4», «5»), ал эми дүйнөлүк практикада 10дук, 100%, тамга түрүндөгү ж.б. баллдык системалар колдонулат.

6. Баалоонун түрлөрү

Мугалим үчүн да, окуучу үчүн да, өз иш-аракеттерин пландаштырууда баалоонун максаттары жөнүндө, деги эле баалоонун түрлөрү жана алардын ар биринин өз алдынча максаттары жөнүндө билүү зарыл. Мектептин билим берүү тутумунда төмөндөгү баалоонун түрлөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот: **диагноздоочу, калыптандыруучу, жана жыйынтыктоочу баалоо.**

Диагноздоочу баалоо – бул окуучунун компетенттүүлүгүнүн алгачкы калыптануу деңгээлин аныктоо. Диагноздоочу баалоо демейде окуу жылынын башында же теманы алгач үйрөтүүдө, бөлүмдүн же баптын башындагы биринчи сабакта жүргүзүлөт.

Диагноздоочу баалоонун негизги максаты – тийиштүү предметтик курста окутула турган темалардын же бөлүмдөрдүн (баптардын) башталышында окуучулардын окуп-үйрөнүү максатына канчалык жакын же алыс экендигин аныктап, тактап алуу. Диагноздоочу баалоо мугалимдин окуу планына окуучулардын муктаждыгына жооп бергидей же алар туш келген кыйынчылыктардан чыгууга көмөктөшкүдөй оңдоо-түзөтүүлөрдү киргизүүсүнө мүмкүндүк берет.

Диагноздоочу баалоонун биринчи өңүтү – бул предмет боюнча окуп-үйрөнгөндүк деңгээлин же тиги же бул көндүмдөрдүн же компетенттүүлүктөрдүн калыптануу деңгээлин (окуучунун курсту же теманы окуп-үйрөнө баштаганга чейинки камдап алган билимдерин) алдын ала талдоо. (Мурунку окутулган темалар, бөлүмдөр боюнча мамлекеттик стандартка шайкеш келген суроолор). Бул иш-аракеттер мугалимге жаңы материалды окутуунун кайсы бөлүгүндө окуучу кыйынчылыктарга туш келиши мүмкүн экендигин болжолдоп, алардын алдын алуу үчүн тийиштүү кадамдарды пландаштыруу жагынан жардам берет.

Диагноздоочу баалоонун экинчи өңүтү – бул окуучулардын жаңы тема боюнча компетенттүүлүк деңгээлин текшерүү. (Жаңы окутула турган темалар, бөлүмдөр боюнча мамлекеттик стандартка шайкеш келген суроолор). Мугалим ушул эле тапшырмаларды окутуп-үйрөтүлгөн теманын, баптын аягында да материалдын канчалык деңгээлде өздөштүрүлгөндүгүн текшерүү максатында пайдаланышы мүмкүн.

Калыптандыруучу (формативдик) баалоо – бул окуучунун окуусуна үзгүлтүксүз, максаттуу багытталган байкоо жүргүзүү процесси. Калыптандыруучу баалоо формалдуу эмес (көп учурда баа коюлбаган) баалоо болуп саналат. Ал критерийлерге ылайык баалоого негизделет да, кайтарым байланышты камсыздайт.

Калыптандыруучу баалоонун максаты – окутуп-үйрөнүү процессинде мугалим менен окуучунун ишмердигин оңдоп-түзөө.

Калыптандыруучу баалоо мугалимге окуучунун окуп үйрөнүү максаттарына жакындоо процессине байкоо жүргүзүүгө, ал эми окуучуга - өзүнүн билим алуусундагы жоопкерчилигин теренирээк аңдап-сезүүгө мүмкүнчүлүк берет.

Калыптандыруучу баалоо:

- күнүмдүк практикада колдонулат (ар бир сабакта, күн сайын);
- мугалим үчүн да, окуучу үчүн да ыңгайлуу формада колдонулат.

Жыйынтыктоочу (суммативдүү) баалоо белгилүү убакыт аралыгында теманы, бөлүмдү аяктоо учурунда билимдердин, билгичтиктердин жана көндүмдөрдүн калыптаныш деңгээлин аныктоого арналган. Жыйынтыктоочу баалоо ар түрдүү текшерүүчү иштердин (тест, текшерүү иши, лаборатордук, изилдөө иши, дилбаян, эссе, долбоор, оозеки презентация ж.б.) жыйынтыктары боюнча жүргүзүлөт. Текшерүү иштерине коюулуп жүргөн баалар жыйынтыктоочу бааларды коюу үчүн негиз болуп саналат.

Жыйынтыктоочу баалоонун максаты – белгилүү убакыт аралыгында окуучулардын билимдерди өздөштүрүү, билгичтиктеринин жана көндүмдөрүнүн калыптануу деңгээлин белгилөө жана алынган натыйжалардын стандарт талаптарына шайкештигин аныктоо.

Роберт Стейк сорпону эки этап менен баалоого мындай мисал келтирген: Ашпозчу сорпону даамдап көрсө - бул калыптандыруучу баалоо; тамактануучу (же эксперт) даамдаса – жыйынтыктоочу баалоо болот.

Башкача айтканда, калыптандыруучу баалоо сапаттын ичкериден көзмөлдөнүшүн чагылдырат, жыйынтыктоочу баалоо болсо даярдалып бүткөн продуктунун реалдуу дүйнөдө канчалык жакшы керектелерин көрсөтөт.

Азыркы учурдагы жыйынтыктоочу баалоого көзөмөлдөөчү-текшерүүчү иштердин ар кандай түрлөрү камтылат. Көзөмөлдөөчү-текшерүүчү тапшырмаларды иштеп чыгууда суроолор мамлекеттик билим берүү стандарттарына жана окуу программаларынын негизинде түзүлөт.

Окуучулардын жетишкендик деңгээлин аныктоо үчүн мугалимдер демейде варианттуу суроолордун иштелмелерин, тесттерди же окуу китебинин бабынын, параграфынын аягында сунушталган суроолорду колдонушат. Ошондой эле мугалимдер өздөрүнүн жеке тажрыйбасына таянып, кошумча булактардан пайдаланып өз алдынча тапшырмаларды жана суроолорду даярдашы мүмкүн. Жыйынтыктоочу (чейректик, жылдык) жалпы экзамендик иштерди жүргүзүү үчүн Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги түзгөн жана сунуштаган суроолор пайдаланылат.

Азыркы практикада мугалимдер диагноздоочу жана жыйынтыктоочу баалоо менен бир катарда калыптандыруучу баалоону да колдонушу зарыл.

Лекция №3

Тема: Калыптандыруучу баалоо. Башталгыч класста калыптандыруучу баалоону жүргүзүү, ишке ашыруу.

План:

- 1.Калыптандыруучу баалоонун өзгөчөлүгү, сабакта пайдалануунун ыкмалары.
- 2.Сабакта критерийлерди түзүүнүн ыкмалары.
- 3.Баалоо критерийлерин сабакта пайдалануу.

Өз алдынча иш: Адабий окуу сабагындагы калыптандыруучу баалоо. (Презентацияга даярдануу).

1. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоодо окутуудагы айрым бир терс көрүнүштөрдү четтетүүгө мүмкүндүк берүүчү, окуу процессин жекелештирүүгө ыңгайлаштырган, окууга болгон ички каалоону ойготуучу жана окуучунун окуп-үйрөнүүдөгү өз алдынчалыгын жогорулатуучу башкача олуттуу мамиле зарыл. Баалоонун мындай формаларынын бири - **калыптандыруучу баалоо**, аны окуп-үйрөнүүнү жакшыртуу үчүн баалоо деп атаса да болот.

Калыптандыруучу баалоо инсанга багытталган окутуп-үйрөтүүнү жүзөгө ашыруучу мамиле болуп саналат. Ушуга байланыштуу мугалимдин ролу өзгөрөт. Инсанга багытталган технологиялар (усулдар) окуу процессин субъект-субъект кызматташтыгы аркылуу жүргүзүүгө мүмкүндүк берет. Мугалим менен окуучунун кызматташуусу үзгүлтүккө учурабайт, тескерисинче чыңдалат. Баалоо тынымсыз жүргүзүлүп турат да, сапаттуу жыйынтыкка карай жакындоо процессинин өзү бааланат. Окуучунун жеке өзүнө тийиштүү кайталангыс ийгиликтери бөлөк окуучулардын жетишкендиктерине салыштырбастан бааланат. Окуучу өз алдынча жана аң сезимдүү түрдө өздөрүнүн кемчиликтерин аныктайт да, оңолуунун жолун мугалим менен биргеликте издейт. Басым ар бир окуучунун өз алдынча үзгүлтүксүз окуп-үйрөнүү процессиндеги өсүшүнө жасалат. Көзөмөл тизгининин бири окуучуун колунан тийет да, ал өзүн текшерүү жана өзүн баалоо көндүмүнө айланат.

Баалоонун жаңы усулдары окутуунун инсанга багытталган усулдары менен айкалышып, окуучунун таанып билүү ишмердигине, ошондой эле мугалимдин окутуу ишмердигине оң таасирин тийгизет.

Инсанга багытталган окутуунун негизги бөлүктөрүнө: окуучулардын окуу максаттары жөнүндө маалымат алышы, окуучуларды критерийлерди иштеп чыгууга негизделген өзүн-өзү баалоого катыштыруу, окуучулардын кийинки кадамдарын жана аларды ишке ашыруунун жолдорун аныкташына өбөлгө түзүүчү кайтарым байланышты камсыз кылуу, ар бир окуучу өзү жетишип жаткан натыйжаларды жакшырта алаарына бекем ишенүү жана окуучуларга алар эмнелерди жасоого тийиш экендигин түшүндүрүү камтылат.

Окуучу эмес, анын иши бааланат, ошондой эле, анын окуусундагы кемчиликтери эмес, жетишкендиктери бааланат.

Окуучулардын жетишкендик деңгээлин аныктоо үчүн мугалимдер демейде варианттуу суроолордун иштелмелерин, тесттерди же окуу китебинин бабынын, параграфынын аягында сунушталган суроолорду колдонушат. Ошондой эле мугалимдер өздөрүнүн жеке тажрыйбасына таянып, кошумча булактардан пайдаланып өз алдынча тапшырмаларды жана суроолорду даярдашы мүмкүн. Жыйынтыктоочу (чейректик, жылдык) жалпы экзамендик иштерди жүргүзүү үчүн Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги түзгөн жана сунуштаган суроолор пайдаланылат.

Азыркы практикада мугалимдер диагноздоочу жана жыйынтыктоочу баалоо менен бир катарда калыптандыруучу баалоону да колдонушу зарыл.

Калыптандыруучу баалоо – бул окуп-үйрөнүү процессинде жана окуунун алгачкы этаптарында өзгөртүү киргизүү үчүн окуучунун өсүшүн баалоо. Мындан сырткары калыптандыруучу баалоо окуучулардын өздөрүнүн өнүгүүсүн аңдап билип, байкоо жүргүзүүсүнө жана кийинки кадамдарын мугалимдин жардамы менен пландоосуна мүмкүндүк берет.

П. Блэк жана Д. Уильям өздөрүнүн «Кара үкөк: ичинде эмне бар? Окуучулардын билимдерин баалоо окуу-тарбия берүү процессинин натыйжалуулугун жогорулатуу ыкмасы катары» деген эмгегинде калыптандыруучу баалоонун төмөнкүдөй касиеттерин белгилешкен:

1. Окуучулар менен натыйжалуу кайтарым байланышты камсыз кылуу;
2. Окуучунун өзүнүн окуу процессине активдүү катышуусу;
3. Баалоонун натыйжаларын эске алуу менен окуп-үйрөнүүнү ыңгайлаштыруу;
4. Баалоо окуучулардын өзүн сыйлоосуна жана сабакка кызыгуусуна терең таасир тийгизет, бул өз кезегинде окууга да олуттуу таасир этет;
5. Окуучулар өз билимдерин баалай билиши керек.

Баалоо критерийлери

Калыптандыруучу баалоодо мугалим өзү же окуучулардын катышуусунда даярдаган, окуучулардын ишин/иштерин баалоону уюштуруучу критерийлерди колдонот. Критерийлерди пайдалануу менен жүргүзүлүүчү баалоо бул процесстин жалпыга таасын жана түшүнүктүү болушуна шарт түзөт.

Предмет боюнча окуунун жалпы максаты ал боюнча окуучулардын жетишкендиктерин баалоо критерийлерин иштеп чыгуунун негизи болуп саналат. Бул айрым окуучулардын иштеринен байкалган натыйжаларды жалпылаштырууга мүмкүндүк берет. Ошондой эле критерийлерди окуучулар менен биргелешип иштеп чыгууда алардын баалоого карата мамилеси жакшырат, өздөрүнүн жетишкендиктери үчүн жоопкерчилигин күчөтүүгө өбөлгө түзүлөт.

«**Критерий** – бул баа берүүгө, бир нерсени аныктоого жана классификациялоого негиз болуучу белги. Баанын ченеми».

Критерийлерди окуучулар менен чогуу иштеп чыгуунун мисалы

1. Теманы, бөлүмдү окуп-үйрөнө баштаганда окуучуга анын максатын түшүндүргүлө.

2. Ар бир окуучудан билим алуунун натыйжасы деп саналуучу иштерди баалоонун бир-эки критерийин жазуусун сурангыла.
 3. Андан соң класста иштелген критерийлерди талкуулагыла. Ар бир окуучунун критерийлери жазылышы зарыл, мында окуучулардын айткан сөздөрү пайдаланылышы керек.
 4. Критерийлерди талкуулоодо окуучулар суроо берип, баалоо критерийин алмаштыра алышат.
 5. Бүт класска баалоонун бардык критерийлерин окуп бергиле. Окуучулардын аларды түшүнгөндүгүнө көзүнөр жетсин. Муну анык билүү үчүн мугалим: «Бул критерий эмнени билгизет?» - деп сураса болот.
 6. Негизги критерийди тандагыла – окуучуларга ар бир критерий үчүн упай койдургула. Анча маанилүү эмес деген критерийге 0 упай койсо болот.
- Топто, өз алдынча жана эки-экиден иштеп, окуучулар тапшырмаларды жаңы эле иштелип чыккан критерийлер боюнча текшере алышат.**

2. Баалоо критерийин иштеп чыгууда дайыма сабактын темасын жана максаттарын көңүлдө тутуу зарыл. **Аралык иштер үчүн иштеп чыгарылган критерийлер (калыптандыруучу баалоо) максаттагы белгиленген нерселерди гана сыпатташы керек.** Критерийдин мазмуну окуучуларга жана алардын ата-энелерине түшүнүктүү болушу, башкача айтканда түшүнүктүү жана жеткиликтүү тилде баяндалышы зарыл. Критерийлердин мазмуну жөнүндөгү негизги маалымат окуу бөлмөлөрүнүн дубалдардарына илинип, окуучулардын иш дептерлеринде белгиленүүгө тийиш. Баалоо критерийлери окуучулардын өз иштеринин сапатын кыйла калыс баалоосуна жардам берет.

Критерийлердин негизинде баалай билүү жөндөмү адамга өмүр бою керек. Теманы окута баштаганда окуучуларды баалоо критерийлери менен тааныштырып, ал эми айрым темаларды окуп үйрөнүүдө окуучулар менен биргеликте критерийлердин градациясын иштеп чыгуу зарыл.

Жакшы иштелип чыккан баалоо критерийлери жана градациялары окуучулардын жемиштүү ишмердигинин жыйынтыгын баалоого эле мүмкүнчүлүк бербестен, сапаттуу билим азыгын жаратууга да багыт берип турат. Ошондуктан баалоо критерийлери канчалык так чечмеленсе, окуучулар тапшырманы ийгиликтүү аткарыш үчүн эмне кылуу керек экендигин ошончолук жакшы түшүнүшөт.

«Критерийдин градациясы – бул көздөлгөн натыйжага жетүүнүн ар кандай деңгээлдеринин сыпаттамасы»

Төмөндө баалоо критерийлеринин кээ бир мисалдары келтирилди:

- Текстте мүчөлөр грамматикалык жактан туура колдонулган;
- Сүйлөмдөдүн бөлүнүш алгоритми ырааттуу түзүлгөн;
- Презентацияда таблицалар, диаграммалар колдонулган;
- Эссеге цитаталар киргизилген;
- Баяндамада, жүзачарда (презентациялоодо) чиймелер жана схемалар колдонулган;
- Баяндаманын аягында тыянак жасалган;
- Адабияттардын тизмеси көрсөтүлгөн ж. у. с.

Мугалим критерийлерди жана алардын градацияларын иштеп чыгышы үчүн төмөндөгү мисалдар үлгү катары гана келтирилди. Баалоо критерийлерин мугалим өзү чыгармачылык менен иштеп чыгууга тийиш.

Мисалы. Жер шарындагы айлана чөйрөнү сактоого багытталган долбоор менен иштеп жүрүп, 3-4-класстардын окуучулары өз үй-бүлө мүчөлөрүнө көрсөтүш үчүн китепче түзүшөт. Анда үйлөрүндө, көчөдө жана мектепте ж. б. жайларда айлана-чөйрөнү жакшыртуу үчүн эмнелерди жасоо керек экендигин көрсөтүү керек. Бул тапшырманы канчалык деңгээлде толук аткарып жаткандыгын аныкташ үчүн окуучуларга төмөндөгү тизме (1-табл.) сунуш кылынат. Бирок сунуш кылынган критерийлер өтө кеңири жана так эмес болгондуктан, билим берүү процессинде окуучуларды сапаттуу баалоо үчүн колдонууда өтө кыйынчылыктарды туудурат.

№ 1 таблица. Баалоо критерийлеринин жана градацияларынын бүдөмүк туюнтмаларынын мисалы

Критерий	Критерийдин градациясы			
	5	4	3	2/1
Курчап турган чөйрө жөнүндө маалымат	Курчап турган чөйрөнүн маселелерин терең түшүнгөндүгүн көрсөтөт	Курчап турган чөйрөнүн маселелерин жакшы түшүнгөндүгүн көрсөтөт	Курчап турган чөйрөнүн маселелерин жарым-жартылай түшүнгөндүгүн көрсөтөт	Курчап турган чөйрөнүн маселелерин түшүнгөндүгүн көрсөтө албайт

Мисалы, «Терең түшүнүү» деген өтө эле көп нерсени билдирет. Окуучулар жана алардын ата-энелери түшүнүүнүн мындай түрүнө кандай гана иш болбосун туура келет деп эсептеши мүмкүн.

Окуу материалын өздөштүрүүдө «терең түшүнүү» негизги максат болгондуктан, бул сөздөр эмнени билдирерин жана аны баалоо критерийлеринде туура, толук колдонуу ыгын табуу зарыл. Бул үчүн мугалим төмөнкүдөй мазмундагы суроолордун жана алардын жоопторунун мазмунун түшүнүшү зарыл:

- Терең түшүнүү жөн гана жакшы түшүнүүдөн эмнеси менен айырмаланат? Бул кандайча түшүндүрүлөт?
- Окуучуларды терең түшүнүүсүнө ой жүгүртүүнүн кайсы көндүмдөрү өбөлгө түзөт? Ал көндүмдөр кандайча колдонулушу мүмкүн?

Сунушталган иштин мазмунун терең түшүнүп, аны сапаттуу аткарууда окуучуларга жардам бериш үчүн, аларга №2 таблицаны сунуш кылса болот – анда критерий жана анын даана аныкталган толук градациясы берилген.

№2 таблица. Баалоо критерийлеринин жана градацияларынын анык туюнтмаларынын мисалы.

Критерий	Критерийдин градациясы			
	5	4	3	2/1

Критерий	Критерийдин градациясы			
	5	4	3	2/1
Курчап турган чөйрө жөнүндө маалымат	<p>Курчап турган чөйрөнүн ар түрдүү маселелери тууралуу ар кандай көз караштарды келтирди.</p> <p>Курчап турган чөйрө менен экономиканын байланыштуулугун ачып көрсөттү.</p> <p>Курчап турган чөйрөнүн маселелеринин келип чыгуу себептери түшүндүрүлгөн.</p> <p>Алынган маалыматтын булагы көрсөтүлгөн</p> <p>Белгилүү фактыларда тышкары анча белгилүү эмес фактылар да келтирилген.</p>	<p>Курчап турган чөйрөнүн ар түрдүү маселелери тууралуу ар кандай көз караштарды келтирди.</p> <p>Курчап турган чөйрө менен экономиканын байланыштуулугун ачып көрсөттү.</p> <p>Курчап турган чөйрөнүн маселелеринин келип чыгуу себептери түшүндүрүлгөн.</p> <p>Алынган маалыматтын булагы көрсөтүлгөн</p>	<p>Курчап турган чөйрөнүн ар түрдүү маселелери тууралуу ар кандай көз караштарды келтирди.</p> <p>Курчап турган чөйрө менен экономиканын байланыштуулугун ачып көрсөттү.</p> <p>Курчап турган чөйрөнүн маселелеринин келип чыгуу себептери түшүндүрүлгөн.</p>	<p>Курчап турган чөйрөнүн маселелерин түшүнгөндүгүн көрсөтө албайт</p>

Баалоо критерийлерин (критерийлердин градациясын) окуучулар менен чогуу иштеп чыгып, аларды тапшырма менен кошо берүү - эң алгылыктуу жол. Критерийлер жана анын градациялары окуучуга анын эмгеги кандайча баалана тургандыгын жана ал өзү дагы эмне кылууга тийиш экендигин таасын көрсөтөт.

3. Калыптандыруучу баалоонун критерийлери.

Калыптандыруучу баалоо усулдарынын өзгөчөлүгү талдоо жол-жоболорун жана окуучулардын таанып билүү процессиндеги өсүштү өлчөө ыкмаларын колдонууга байланышкан. Буларды колдонуу окуучунун окуп-үйрөнүү процессинин жүрүшүндөгү өсүштү өлчөөгө мүмкүндүк берет. Мындай баалоонун жыйынтыктарын окуп-үйрөнүүнү жакшыртуу боюнча сунуштарды иштеп чыгуу үчүн пайдаланууга болот.

Окуп-үйрөнүү жана баалоо усулдарынын ар түрдүүлүгү мугалимдерге таанып билүүдөгү ар кандай стилдерди каалаган класста колдонуу жана өнүктүрүү мүмкүнчүлүгүн берет. Окуучунун муктаждыктарына жана окуп-үйрөнүү стилинин түрүнө ылайыкталган ар түрдүүзөт.

Калыптандыруучу баалоонун ыкмаларын шарттуу түрдө бир нече деңгээлге бөлсө болот.

Алардын бири катары мугалимдин теманы түшүндүрүү процессинде, тапшырмаларды аткарууда ар кыл баалоо ыкмаларын колдонуусун кароого болот. Мисалы: мугалим түшүндүрүүнү бир азга токтотот да, балдардын түшүнүп жатканын билүү үчүн суроо берет жана окуу процессиндеги алардын ишмердигин көзөмөлгө алат. Эгерде мугалим окуучунун түшүнбөй жатканын байкап калса, кыйынчылыкты четтетүү үчүн тез чара көрүшү керек.

Мугалим окуучунун сөзүнөн, жообунан кийин: «Эмне үчүн?, Кандайча?, Кантип? ...» дегентсыяктуу тактоочу кошумча кошумча суроолорду бергендеги деңгээл бар.

Калыптандыруучу баалоонун кийинки деңгээлинде анча чоң эмес аралык жумуштар жүргүзүлөт: тест, тапшырма аткарылат, бир мүнөттүк эссе жаздырылат, жекече тапшырмалар берилет. Аралык жумуштардын бул түрүн жүргүзүү максаты – конкреттүү теманын белгилүү

бир жериндеги материалды өздөштүрүү деңгээлин изилдөөгө, зарыл болсо, өзүнүн ишин түзөтүү, окуучунун кайтарым байланыш түзүшүнө мүмкүндүк берүү.

Мугалим окуучунун ишин (көбүнчө жыйынтыктоочу ишти) андан ары өркүндөтүшүнө мүмкүндүк берген деңгээл. Мугалим бул үчүн иштерди текшергенден кийин жыйынтык баа койбостон, дагы кантип жакшыртуу жолун көрсөтөт да, окуучуларга кайтарып берип, кайталап тапшыруу мөөнөтүн белгилейт.

Лекция №4

Тема: Калыптандыруучу баалоонун ыкмалары.

План:

- 1.Калыптандыруучу баалоонун ыкмалары.
- 2.Калыптандыруучу баалоонун шарттуу деңгээлдери.
- 3.Калыптандыруучу баалоонун техникалары.

Өз алдынча иш (АӨИ): Кыргыз тили сабагындагы калыптандыруучу баалоо (Презентацияга даярдануу).

1. Калыптандыруучу баалоонун усулдары.

Калыптандыруучу баалоо усулдары эң оболу мамлекеттик стандарттарга жана окуу программаларына туура келип, сунуш кылынган темалардын максатын, милдетин жана кеңдигин көрсөтүшү керек. Мугалим окуучунун өз оюн кантип туюнтуп, талдагандыгын, жалпылагандыгын баалоо жана мунун жыйынтыгынын негизинде өзүнүн окутуу ыгын жөнгө салуу үчүн түрдүү усулдарды жана каражаттарды пайдаланышы керек.

Калыптандыруучу баалоо ыкмалары:

Усулдар	Баалоо усулдарын пайдалануу жол-жоболору жана мисалдар
Картачанын индекси (жалпылоо үчүн же суроолор үчүн)	Окуучуларга эки жагында төмөнкүдөй тапшырмалары бар картачаларды маал-маалы менен таратып тургула: 1-тарабында: өтүлгөн материалдар (бөлүм, тема) боюнча түшүнгөн негизги идеяларыңарды санап, жалпылаштыргыла. 2-тарабында: өтүлгөн материалдагы (бөлүмдөгү, темадагы) түшүнө элек жерлериңерди белгилеп, суроолоруңарды түзгүлө же түшүнүксүз учурларды жалпылаштыргыла.
Кол менен белги берүү	Кайсы бир түшүнүктөрдү, принциптерди, процесстерди ж. у. с. түшүндүрүп жатканда, окуучулардан материалды түшүнгөнүн же түшүнбөгөнүн кол менен жаңсап белги берүүсүн сурангыла. Окуучулар менен ал белгилер тууралуу алдын-ала сүйлөшүп алгыла: ☞-Мен түшүндүм жана түшүндүрүп бере алам! ☞-Мен дагы эле түшүнө элекмин! ☞-Мен анык түшүндүм деп айта албайм.
Бир мүнөттүк эссе	Окуучулар жооп берүүгө тийиш болгон суроону бергиле. Бул максаттуу суроо, анын жообу 1-2 мүнөттөн ашпашы керек.

Сүйлөө үлгүлөрү (шыбырап айтуу)	Окуучуларга жооп түзүү үчүн керектүү сүйлөө үлгүлөрүн (туюнтмаларды, кыйытууларды) мезгил-мезгили менен берип тургула. Мисалы: Негизи идея (принцип же процесс) - _____, анткени _____ ж. у. с. _____.
Түшүнүүнүн жаңылыштыгын текшерүү	Окуучуларга кайсы бир идея, принцип же процесс жөнүндө көп кезигүүчү же алдын-ала көрө билүү мүмкүн болгон катасы бар ойлорду айткыла. Окуучулардан: буга макулсуңарбы же жокпу, эмне себептен деп сурагыла. Тигил же бул түшүнүктүн жаңылыш түшүнүлгөндүгүн тест аркылуу бир нече жооптон же туура/туура эмес деп тандоо аркылуу да текшерүүгө болот
Окуучу менен жекече баарлашуу	Окуучулар менен алардын түшүнүү деңгээлин текшерүү максатында жекече баарлашкыла
3 мүнөттүк тыным	<p>Окуучуларга сабакта өтүлүп жаткан түшүнүктөрдү жана идеяларды (сабактын материалын) ойлонуштуруу, мурунку материалдар, билим жана тажрыйбасы менен байланыштыруу, ошондой эле түшүнүксүз учурларды тактоо үчүн 3 мүнөттүк тыным бергиле.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мен буга карата мамилемди өзгөрттүм • Мен бул жөнүндө көбүрөөк билдим: • Мен Буга таң калдым: • Мен мындай болгондой сездим •карата менин мамилем мындай эле:
Байкоо жүргүзүү	<p>Сабакта окуучулар кантип иштеп жаткандыгын байкоо жүргүзүү максатында классты кыдыра баскыла. Төмөнкү стратегияларды (усулдарды) пайдалангыла:</p> <ul style="list-style-type: none"> • сабактагы тамашалуу (күлкүлүү) кырдаалдарды жазып коюу • аңгемелешүү • текшерүү барактары
Өзүн-өзү баалоо	Бул окуучулар өздөрүнүн окуп-үйрөнүүсү жөнүндө маалымат топтоо менен, окуп-үйрөнүүдөгү өсүшү жөнүндө тыянак жасап, талдоо жүргүзгөн процесс. Башкача айтканда, окуучулар өздөрүнүн окуп-үйрөнүүдөгү максаттарына канчалык жетишкендигин талдап, мындан аркы окуп-үйрөнүүдөгү кадамдарын пландаштырат.
Жыйынтык картачалары	Бул окуучулардын сабактын аягында же кандайдыр бир тапшырманы аткарган соң, же болбосо окуп-үйрөнүү ишмердигинин акырында, окуу күнүнүн аягында коюлган суроолорго жазган жооптору.

<p>Окуучунун текшерүү портфолиосу</p>	<p>Окуучулардын портфолиосунун толтурулушун карагыла. Портфолио жүргүзүү – бул окуучунун орчундуу иштеринин кылдат иргеп, датасын белгилеп, максаттуу түрдө чогултуп жүрүү. Иштерди окуучулар өздөрү тандап алат. Портфолионун материалдары окуучулардын жетишүү тарыхын, окуп-үйрөнүүнүн белгилүү чөйрөлөрүндөгү: окуу, жазуу, математика ж. б. өсүшүн чагылдырат. Демейде портфолиого окуучунун жеке ой толгоолорун, эмне үчүн тигил же бул иштин дал өзү портфолиого тандалгандыгы, ал окуучунун өсүшүн, көндүмдөрүнүн же жөндөмдөрүн кандайча көрсөтөөрү жөнүндө түшүндүрмөлөрүн чагылдырган жеке иштери чогултулат.</p>
<p>Тест</p>	<p>Тест жүргүзгүлө. Тесттер окуучулардын чыныгы билимдерин, билгичтиктерин жана көндүмдөрүн баалого арналган. Башкача айтканда, так даана маалыматтарды, концепцияларды, белгилүү материалды билээрин текшерет. Демейде бир гана туура жооп болот.</p> <p>Төмөндө тесттердин формалары келтирилген:</p> <ul style="list-style-type: none"> • тандоо үчүн жооптордун көптүгү • туура/туура эмес жооптор • кыска жооп • тиешелүү жоопту тандоо • кеңири жооп.
<p>Күндөлүккө жазуу</p>	<p>Окуучулар сабактын темасынын же концепциясынын материалдарынан түшүнгөндөрүн күндөлүктөрүнө жазып жүрүшөт. Мугалим ал жазууларды карап, окуучунун материалды, теманы же концепцияны канчалык толукматериалын өздөштүргөнүн баамдайт.</p>
<p>Сурамжылоо</p>	<p>Сурамжылоо – бул материалды презентациялоодон же сабактагы кандайдыр бир ишмердиктен кийин түшүнгөндүктү дароо текшерүү ыкмасы.</p>
<p>Жаңы материалды түшүнгөнүн текшерүү көнүгүүлөрү</p>	<p>Төрт чакмагында төмөнкүдөй жазуулары бар таблица түзгүлө: алдын ала айтуу, түшүндүрүү, жалпылоо жана баалоо. Жаңы материалды түшүндүргөн соң кайсы бир чакмак боюнча суроо бергиле да, окуучулардан жооп берүүнү өтүнгүлө. Бул болсо кайырмак түшө турган чакмак болот. Мисалы: эгерде кайырмак (?) «жалпылоо» чакмагына түшсө, анда Сиз: «Жаңы материалдын негизги идеяларын санап бергиле», - десеңиз болот.</p>
<p>Ички жана сырткы тегерек</p>	<p>Окуучулар эки тегерек болуп тизилет: ички жана сырткы. Окуучулар бири-бирин карап турушат да, өтүлгөн тема боюнча алдын ала жазылган суроолорду беришет. Анан сырткы тегеректе турган окуучулар жылышат да, жаңы түгөйлөрдү түзүшөт. Жогорудагы сыяктуу суроо-жооп улантылат.</p>
<p>Топто иштөө (номурлар менен)</p>	<p>Окуучуларды топторго бөлгүлө. Ар бир окуучуга номур таратылат. Бир топтун мүчөлөрү суроого жалпы бир жоопту тандашы керек. Мугалим өзү кайсы бир номурду алган окуучудан топ үчүн жооп берүүсүн өтүнөт.</p>
<p>Бир сүйлөм менен жалпылоо</p>	<p>Окуучуларга «ким, эмне, кайда, качан, эмне үчүн жана кандай» деген суроолорго жооп берген теманы жалпылоочу сүйлөм түздүргүлө.</p>
<p>Бир сөз менен жалпылоо</p>	<p>Теманы кененирээк жалпылай турган бир сөздү тандагыла.</p>

Жекече, эки-экиден болуп ой-жүгүртүү жана класста талкуулоо	Окуучуларга кандайдыр бир маселени, идеяны жекече ойлонуштуруу тапшырмасын таратып бергиле. Анан окуучулар эки-экиден болуп талкуулап, акырында бүт класска айтышат.
Тапшырманы жыйынтыктоо	Жыйынтыктоочу тапшырманы тараткыла – бул чакан тапшырманы окуучулар теманы аяктап жатканда алышат. Ал жазуу же оозеки түрүндө аткарылат.
Өнөктөш менен талкуу	Окуучуларга тапшырма аткаруунун нускамасын бергиле. Окуучулар өз алдынча жооп камдайт да, андан соң шериктерине айтат. Мугалим класс алдында жоопторун айтып берүүө айрым түгөйлөрдү чакырат.
Оозеки сурамжылоо	<ul style="list-style-type: none"> - «А» _____ «Б»-га _____ эмнеси менен окшош же андан эмнеси менен айырмаланат? - Мунун кандай касиеттери (бөлүктөрү) бар? - Муну биз кантип көрсөтүп, иллюстрациялай алабыз? - Теманын негизги идеялары, концепциялары, тыянагы кайсылар? - «А» _____ менен «Б» _____ кандай катышы бар? - Буга кандай идеяларды, тактоолорду кошумчалай аласыңар? - Мисал келтиргиле. - Эмнеси туура эмес? - Кандай тыянак чыгара аласыңар? - Кайсы суроого жооп берүүгө аракеттенип жатабыз? - Кайсы маселени чечкенге аракеттенип жатабыз? - Бул жөнүндө эмне деп ойлойсуңар? - Эгер мындай болсо, эмне болушу мүмкүн? - Муну баалоо үчүн кандай критерийлерди колдоноор элеңер? - Оюңарды колдоого кандай далилдерди же ырастоолорду келтирет элеңер? - Бул ойду кантип ырастоого же танууга болот? - Муну «А»-нын _____ көз карашынан кантип карап көрүүгө болот? - Буга байланыштуу кандай альтернативдерди келтирүүгө болот? - Мында кайсы ыкманы же усулду пайдаланууга болот?
Жазуу жүзүндөгү түшүндүрмөлөр	Окуучулардын жазуу иштерин текшерүүдө критерийлерге жана алардын окуп-үйрөнүү деңгээлине карай түшүндүрмө берсеңиз болот. Түшүндүрмө түшүнүктүү жана окутуп-үйрөтүүчү мүнөздө болушу керек. Жазуу иштерин текшерүүдө туура (кызыктуу) бөлүгүн бир түс менен, жакшылап иштелиши керек жерлерин башка түс менен белгилөөгө болот. Жазуу иштерине түшүндүрмөлөр эскертүүлөр (эмнелерди кошумчалоо керектиги жөнүндө), багыт берүү же үлгү түрүндө болушу мүмкүн. Жазуу иштерин жасалгалоого тиешелүү эскертүүлөрдү биз бир нече гана пункт менен белгилейбиз.
Күндөлүк/өзүн-өзү баалоо боюнча журнал	Өзүн-өзү баалоо боюнча күндөлүктөр/журналдар же предметтик журналдар мугалим менен окуучу сабакта өздөштүрүлгөн билим, билгичтик жана көндүмдөрдү баалашы, ошондой эле аларды кантип жана кандай көлөмдө кабыл алгандыгын баалоо үчүн түзүлөт. Күндөлүк мугалимге окуучунун жетилүү деңгээлин билүүгө жана билим процессин жакшыртуу үчүн тиешелүү кадамдарды жасоого мүмкүндүк берет.

Оозеки баалоо	Бул кеңири колдонулуучу баалоо ыкмасы. Сиз окуучуну көнүгүүнү жакшы аткаргандыгы жана материалды ийгиликтүү өздөштүргөндүгү үчүн мактадыңыз да, бул акылуу оозеки кайтарым байланыш түздүңүз. Окуучунун көңүл коштугун айтып жекирдиңиз. Булар үчүн баа койбосоңуз да, бааладыңыз. Мунун жыйынтыгында окуучу мыкты натыйжаларга жетүү үчүн кандай иш-аракеттерди жасашы зарыл экендиги жөнүндө тыянак чыгарышы мүмкүн.
Көңүл бөлүү белгиси	Сиз окуучунун иш-аракетти, тапшырманы жакшы аткаргандыгы үчүн мактаганыңызды жаңсоо аркылуу, жылмаюу менен билдирдиңиз, начар иштегендиги үчүн сөөмөй кезеп коёсуз. Муну менен сиз окуучунун иш-аракетине жакшы көңүл буруп жатканыңызды көрсөтөсүз. Мактоо, жакшы көз караш же шыктандыруучу ишаарат (жаңсоо) да калыптандыруучу баалоонун ыкмаларынан болуп саналат.
Талдоо	Окуучу менен кыскача маектешүүдө анын былтыркы жылга, айга, сабакка салыштырмалуу ийгилигин белгилейсиз, ошол эле учурда мындан да дурус натыйжаларга жетишүү үчүн эмнелерди иштеш керектигин көрсөтөсүз.
Температураны ченөө	Бул усул окуучулар тапшырманы канчалык туура аткарып жатканын аныктоо үчүн колдонулат. Ал үчүн Сиз окуучунун иши токтото туруп, чакан талкуу жүргүзүңүз. Сиз: «Биз эмне кылып жатабыз?» - деп сураңыз. Ал суроого жооп берүү менен окуучу тапшырманын маңызын же аны кантип аткаруу керектигин түшүнүп жаткандыгы жөнүндө маалымат берет. Айрым учурларда эки-экиден же чакан топтордо иштеп жатканда бир түгөйдөн же окуучулардын тобунан тапшырма кандайча аткарыларын көрсөтүп берүүсүн сурайсыз. Ошондо башка түгөйлөр же окуучулардын тобу эмнени талап кылып жатканыңызды бааидайт. Бул ыкма тапшырманы берүү учурунда абдан зор мааниге ээ болот.

Сунушталган усулдардун бул тизмеги толук да, биротоло аныкталган да эмес. Балким, сиз эмитен эле калыптандыруучу баалоону колдонуп жүргөндүрсүз. Бирок калыптандыруучу баалоо усулдары натыйжалуу болушу үчүн аларды максаттуу жана ырааттуу пайдалануу керек.

! Биз салтка айланган баалоо усулдарын калыптандыруучу баалоо деп атасак болобу?

Ооба, бирок бул үчүн окуучу аткарыла турган иштин максатын жана аны баалай турган критерийлерди билүүгө жана түшүнүүгө тийиш. Мындан сырткары мугалим текшерүүнүн жыйынтыгына карай окуучуларга кайтарым байланыш түзүп, баалоо процессине окуучуларды катыштырышы керек, ал эми баалоо натыйжасы мугалимдин ишмердигине таасир тийгизиши зарыл.

Мугалим окуучулардын бир тема боюнча билимдерин, билгичтиктерин жана көндүмдөрүн текшерүү үчүн интеллекттин ар башка түрлөрүнө таянып окуучуларга түрдүү тапшырмаларды берсе болот.

2. Калыптандыруучу баалоонун шарттуу деңгээлдери.

Окутуунун жана баалоонун ар түрдүүлүгү мугалимге классына карабай таанып юилүү стилдеринин кеңири чөйрөсүн колдонуу жана аны андан ары карай өнүктүрүү мүмкүнчүлүгүн берет. Мындай шарттын болушу окуучунун жекечелигин (индивидуалдуулугун) эске алууга мүмкүндүк берет. калыптандыруучу баалоонун методдорун бир нече шарттуу деңгээлдерге бөлүүгө болот:

- Теманы түшүндүрүү, тапшырманы аткаруу (үйрөтүү) процесстериндеги баалоонун ар түрдүү методдорун колдонгон мугалимдин аракетин кошууга болот. М: Түшүндүрүүнү токтотуп, түшүнгөндөрүн билүү үчүн суроо берет, окуу процессиндеги окуучулардын ишмердүүлүгүнө байкоо салат. Эгер окуучунун материалды кабыл албай же түшүнбөй жатканы байкалса, ошол замат мугалим манераны өзгөртүп, чара көрүүсү зарыл.
- Мугалим окуучунун жообуна, чыгып сүйлөгөнүнө жараша кошумча тактоочу суроолорду берген деңгээл. М: Эмне себептен? Кантип? Кандай? ж.ю.у.с.
- Анча көлөмдүү эмес аралдык иштерди (тест, тапшырма, бир мүнөттүк эссе) индивидуалдык тапшырмаларды аткаруу. Ушулсыяктуу иштерди аткаруу менен теманын белгилүү бир жериндеги маалыматтарды өздөштүрүүнү иликтөө жана зарылдыгына жараша өзүнүн ишмердигине түзөтүүлөрдү киргизүү, окуучулардан кайтарым байланышты камсыз кылуу.
- Окуучуга ишти жакшыртууга мүкүндүк берген деңгээл (суммативдик баалоо). Бул үчүн мугалим окуучулардыне ишин текшергенден соң белги койбойт. Ишти жакшыртуу үчүн өзүнүн сунуштарын сунуштайт. Ишти окуучуга кайрып берет жана экинчи жолу тапшыруунун мөөнөтүн аныктайт.

3. **Калыптандыруучу баалоонун техникалары.**

Калыптандыруучу баалоонун техникалары катары КБнун усулдарын сунуштап жүрүшөт. КБнун техникасы башталгыч класстарда кеңири колдонулат.

Мисалы, Кыргыз тили сабагын алып карайлы. Мугалим “Этиштин чактары” деген темада сабак өтүп жатат. сабактын жүрүшүндө мугалим китептеги көнүгүүлөрдү аткаруусун өтүнөт. Сабактын жүрүшүндө сүйлөмтизмегиндеги этиштин чактарын түрөлү боюнча ажыратып оозеки айтып берүүсүн суранат. Жооптордун туура же туура эместигин текшерет. Окуучулар көпчүлүгү туура жооп берет. суроо-жооп убагында мугалим класста 30 окуучу болсо да 5 гана окуучудан кайра-кайра сурап жатты. Сабак учурунда мугалим ары-бери басып, окуучулардын жазып жаткан ишине көзөмөл салып турду. Айрым учурда кээ бирлеринин дептерлерине үңүлүп, эскертүү берип барды. Сабактын жыйынтыгында мугалим баягы 5 окуучуну жогорку баа алды деп белгилеп, аларга баа койду.

Суроолор:

1. *Мында мугалим кандай технологияны колдонду, баалоонун кайсы түрүн пайдаланды?*
2. *Бул мугалимге кандай сунуш берер элеңиз?*
3. *Анын ордунда сиз болсоңуз эмне кылар элеңиз?*

Лекция №5

ТЕМА: Башталгыч мектепте кыргыз тили, адабий окуу сабагындагы жазуу жумуштарын, окуу көндүмдөрүн анализдөө. Аларга байкоо жүргүзүү жолдору.

План:

1. Жат жазуу жумуштарын анализдөө.
2. Окуу ылдамдыгын анализдөө.
3. Окуучулардын чейректик жумуштарын анализдөө методдору.

Өз алдынча иш: Чейректик жат жазууну талдоо технологисы. (Презентацияга даярдануу).

1. Жат жазуу жумуштарын анализдөө.

Башталгыч мектепте кыргыз тили, адабий окуу сабагындагы жазуу жумуштарын, окуу көндүмдөрүн анализдөө жана аларга байкоо жүргүзүү жолдору учурдагы эң актуалдуу маселелерден.

Баланын жазуу ишин баалоо-эң маанилүү милдеттердин бири болуп саналат.

Жат ажзуунун баалоо атайын иштелип чыккан көп жылдык практиканын, сыноолордун, түрдүү талдоолордун критерийлеринин негизинде ишке ашып келген, аша берет.

Баалоо - беш баллдык системага ылайык 5-4-3-2-1 деген баалар менен бааланат. Алардын ар бири өз деңгээлине жараша мүнөзгө ээ. Баланын жазуу сабаттуулугунун деңгээлин аныктап, журналга белгиленет. Бул өзүнөн –өзү жыйынтыктоочу баалоонун катарын толуктайт. Жазуу ишинде грамматика негизги орунда турат.

Алсак “5” деген баа – иш таза жазылып, грамматикалык тапшырмалары туура аткарылса, бирок одоно эмес, 1 орфографиялык же пунктуациялык ката жиберилсе коюлат;

“4” деген баа таза жазылып, бирок грамматикалык тапшырмаларды аткарууда 2 орфографиялык жана 2 пунктуациялык катасы бар жумуштарга коюлат;

“3” деген баа – иш негизинен таза жазылып, өзүнүн оңдоолору бар, ошондой эле грамматикалык тапшырмалардан 2 жана орфографиялык, пунктуациялык 5тен ашпаган ката кетирилсе коюлат.;

“2” деген баа – иш булганыч аткарылса, ошого жараша грамматикалык тапшырмалардан пунктуациялык-орфографиялык жактан 8ден ашык ката кетирилсе коюлат;

“1” деген баа – иш аткарылбаса, аткарылса да жогорудагыдай каталардын саны 12ден ашып кетсе коюлат. Мындай иш жараксыз деп табылат жана кайрадан иштөөгө туура келет.

Бул жерде эскерте кетүүчү нерсе, бул айрым учурларда иш таза аткарылып, одоно эмес бир нече каталар кетирилсе, аларды топтоштуруп, үчтөн катары бир ката деп эсептеп көтөрмөлөп баа коюуга башталгыч класстарда жол берилет.

3. Окуучулардын чейректик жумуштарын анализдөө методдору.

Мугалим тарабынан чейрек үчүн жазылган жыйынтыктоочу жазуу жумуштары мугалимдин көзөмөлүндө болуп, ал атайын отчеттун негизинде завучка тапшырылат. Ал райондук билим берүү бөлүмүнүн өкүлү тарабынан текшерилиши шарт. Тилекке каршы азыр андай эмес.

Окуучулардын сабаттуулугун, байланыштуу кебин жана кап маданиятын бирдикте текшерүүчү чыгармачыл, эркин, тандалмалуу жана өздүк жат ажзуу жумуштарын баалоодо адаттагыдай эле 5 баллдык ситемадагы баалоо ишке ашат. бирок, башка иштерден айырмаланып, төмөндөгүдөй иштер аткарылат:

- Эгерде окуучу уккан текстинин мазмунун туура жана жеткиликтүү түшүнүп, же таяныч сөз жана сөз айкаштарын пайдаланып, өз алдынча кайра түзүүдө сөз каражаттарын орундуу колдонуп, кебин байланыштуу бере алса, стилдик 1 орфографиялык же пунктуациялык 1 ката кетирсе “5” деген баа койсо болот;
- Эгерде окуучу сөз каражаттарын орундуу колдонбой, стилдик 2 ката кетирсе, 2-3 орфографиялык, 3-4 пунктуациялык каталары болсо “4” деген баа коюу ишке ашат;
- “3” деген баа – ишке өз алдынча чыгармачыл мамилеси болбогон, сөздү орундуу колдонбой, 3-4 стилдик, 6-7 орфографиялык ката кетирсе коюлат;
- “2” деген баа – өз алдынча эч кандай иш аткарбаса, стилдик дактан таптакыр сабатсыз болсо, текст курууда ички логика сакталбаса, 8ден ашык орфографиялык, 10дон ашык пунктуациялык катасы каталары болсо коюлат;
- “1” деген баа – жогорудагы критерийлерден төмөнкү деңгээлдеги иш үчүн коюлат.

Лекция №6

ТЕМА: Окуу процессинде кайтарым байланыш (КБ). КБны адабий окуу, кыргыз тили сабактарында пайдалануу.

План:

1. Жалпы баа коюу.
2. Оозеки жана жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш.
3. Кайтарым байланыштын түрлөрү

Өз алдынча иш: Баа өлчөмдөрү. (Презентацияга даярдануу).

1. Кайтарым байланыш

Кайтарым байланыш – максатка эң жакшы жол менен жетишүүгө өбөлгө түзүүчү конкреттүү иш-аракеттер, кырдаалдар, талаш суроолор жөнүндө билдирүү жана түшүндүрмөлөрдү (сын пикирлерди) алуу процесси.

Батыштын таанымал окумуштуулары Брангерт-Драунс, Кулик & Морган, ошондой эле Элавар & Корно өз эмгектеринде төмөнкүлөрдү белгилешкен: «калыптандыруучу баалоо – окуучулар менен дайыма жүргүзүлүүчү үзгүлтүксүз кайтарым байланыш», «маалыматты дагы да терең өздөштүрүүгө жол ачуу үчүн, окуучулардын түшүнүүдөгү мүчүлүштүктөрүн жоюуга жардам бергидей орундуу жана таасын түшүндүрмөлөр».

☞ Кайтарым байланыш мугалимге окутуу процессинин жүрүшү, окуучулардын жетишкендиктери жана кемчиликтери туралуу маалыматтарды берет. Кайтарым байланыш өз ара сыйлашуу жана жаркын маанайда жүргүзүлүп, окуучулардын туура жооп бериши, каталарын ондошу же ойлонуу багытын өзгөртүшү үчүн убакыт берет да, ийгиликке өбөлгө түзөт.

Кайтарым байланыш алгылыктуу болушу зарыл, бирок ал окуучу аткарылган иштин кемчиликтерин билбеши керек дегендик эмес.

Блэк жана Уильям окуучу колдоно алышы үчүн кайтарым байланыштын эмне экендигин билүүгө тийиш деп эсептешет. Бирок окуучулар «окуп-үйрөнүүнүн негизги максаттарын түшүнө алышы, бул аркылуу ийгиликке жетишүү үчүн зарыл нерселерди өздөштүрүшү керек», бул үчүн алар өзүн-өзү баалоону үйрөнүшү керек. Ошентип, окуучулар менен жүргүзүлгөн сапаттуу кайтарым байланыш таанып-билүү милдеттерин түшүнүүгө багытталат да, окуучу эмне үчүн жана кандайча түшүнүп же түшүнбөй жатканы жөнүндө маалымат берет, ошондой эле окуучунун илгерилешине көмөктөшүүчү жолдорду табууга мүмкүндүк түзөт.

2. Кайтарым байланыштын түрлөрү.

Кайтарым байланыш негизинен сабактын дээрлик бардык баскычтарында кездешет. Кайтарым байланыштын эки түрү болот:

- оозеки;
- жазуу.

Кайтарым байланыштын төмөнкүдөй каражаттары бар: жазуу жүзүндөгү түшүндүрмөлөр, «температураны өлчөө», байкоо жүргүзүү, портфолио, ыкчам («чагылган») сурамжылоо, суроолор/сурамжылоолор, өзүн-өзү баалоо күндөлүгү/журналы, предметтик журнал. Бул ыңгайдагы кайтарым байланыш сереп салууга, окуучунун иштерин багыттоого жана түшүндүрмө берүүгө, аны белгиленген натыйжаларга жакындатууга багытталган.

☞ бир эле жумушка өтө көп түшүндүрмө жасай бербегиле;

- түшүндүрмөлөр окуучуларга окуп-үйрөнүү максаттарына ылайык кандай иштегендиги жана ишин жакшыртуу эмне кылышы керектиги жөнүндө маалымат бериши керек;
- түшүндүрмөлөр иштелип чыккан критерийлерге ылайык жасалышы керек.

Төмөндө окуучуларды максатка жетишүүдөн, өзүн-өзү баалоо, каталарын ондоп-түзөө ишмердигинен алаксытуучу оозеки кайтарым байланыштын мисалы келтирилди.

Оозеки кайтарым байланышка мисал

Окуучуларга мындай тапшырма берилген эле: Сүрөттөрдү кесип алгыла да, аңгеменин мазмунундагы аракеттердин удаалаштыгына карай тартиби менен жайгаштырып, кагазга чаптагыла. Окуп-үйрөнүүнүн максаттары жана критерийлери кандайча көрсөтүлгөн:

Биз: **жомокту удаалаш жайгаштырганды** үйрөнөбүз.

Буларды туура жасагандыгыбызды кантип билебиз: **сүрөттөрдүн жайгашкан удаалаштыгы жомоктун мазмунундагыдай удаалаш жайгашууга тийиш.**

- Окуучулар жумушка киришээр замат, мугалим бирөө шымын клей менен булгап алганын байкап калат. Ал окуучунун жанына келип шымын тазалоо зарылдыгын айтат. Башка окуучулар клей жөнүндө ызы-чуу кылып жиберешет. Балдардын бирөөсү столдун үстүнө клей

төгүлгөнүн байкап калып, чүпүрөк алганга шашылса, калган бүт класс клей, дагы башка нерселер жөнүндө сүйлөшө баштайт...

- Андан ары мугалим бир окуучу кыздын сүрөттү кесүүдө кыйналып жатканын байкап, кайчысын туура кармаганга жардамдашты да, эми жакшы кесе баштаганын айтты. Башка бир окуучу кыз болсо кайчыны туура кармай баштаганына бир жыл болгонун айтты. Айрым окуучулар алгачкы эки сүрөттөрүн туура эмес кесип алгандыктан мугалим сындабасын деп кайчыларын тыкан кармай башташты. Алар алгач буга маани беришкен эмес, анткени маселенин маңызы сүрөттөрдү тартиби менен эле жайгаштыруу деп туура баамдашкан эле.
- Мугалим кагазга өз атын баш тамга менен жазууну үйрөнгөн кыздын жанына келет да, аны мактайт. Ошондон кийин айрым окуучулар аттарын жазуу керектигин эстеп, буга алаксып калышты.
- Мугалим тапшырманы аракетчилдик менен иштеп жаткан кызды мактады. Башка окуучулар дагы мактоо угуш үчүн түздөнүп отура башташты.

Бул мисалдан төмөнкүлөрдү байкоого болот: окуучулар өздөрүнүн иштерин баалоодо окуп-үйрөнүү максаттарына жана ийгилик критерийлерине мугалим дайыма эле көңүл бура бербегендигин билишет. Мугалим өзүнүн түшүндүрмөлөрү аркылуу кесилген сүрөттөрдүн жомоктун мазмуну боюнча жайгаштырылышына эмес, сырткы көрүнүшүнө, окуучулардын тырышчаактыгына жана кесүү көндүмдөрүнө көбүрөөк көңүл бөлөөрүн көрсөттү...

Кийинки сценарий окутуу максаттарына ылайыкталган пикирлерди айтуу ыгын көрсөтөт:

- Окуучулар жумушка киришээр замат, мугалим бирөө шымын клей менен булгап алганын байкап калат. Ал окуучунун жанына келип окутуу максатында сүйлөшө баштайт: «Азаматсың, сен биринчи сүрөттү ордуна жайгаштырыпсың. Жомокто Кичинекей Кызыл Тоок жерди казгандан соң, андан ары эмне болот?» Айрым окуучулар акырын: «Урукту эгет», - деп, сүрөттөрүн жайгаштырганды улантышат. Андан соң мугалим окуучуга: «Шымыңды булгап алыптырсың. Барып тазалап кел», - деп шыбырайт.
- Мугалим бир окуучу кыздын сүрөттү кыркып алууда кыйналып жатканын байкайт. Жанына келип, анын бардык сүрөттөрдү кесе баштаганын мактайт: «Бул жакшы стратегия. Сен алгач бардык сүрөттөрдү кесип алыпсың, эми жайгаштырып көрүп, керек болсо жылыштырсаң да болот». Айрым окуучулар бул ыкманын чынында эле жакшы экендигине макул болушуп, чапталган сүрөттөрүн сыйыра башташат. Мугалим андан соң окуучу кызга кайчыны туура кармаганды шыбырап үйрөтөт.

Жогорудагы кырдаалдан окуучулар өздөрүнүн окуп-үйрөнүү максаттарын жана критерийлерин түшүнгөндүгүн көрөбүз. Мугалим түшүндүрмө бергенде, ал үчүн сүрөттөрдү туура жайгаштыруу маанилүү экендигин түшүндүрөт. Бул ыкманы мугалимдердин көбү кабыл алышкан, анткени жогоруда баяндалгандай учурларда көбүнчө мугалим башка нерселерге азгырылып, классты окуп-үйрөнүүдөн алаксытат. Бир мугалим мындай деген эле: *«Мен тема боюнча окуп-үйрөнүү максаттарын түшүндүрбөй эле, кооз, туура жазуу жөнүндө сөз баштап кеткенимди байкап калдым. Бул мен үчүн накта ачылыш болгон. Эми мен дайыма муну эстеп жүрөм. Андыктан: «Сен бул жерде баш тамганы калтырып кетипсиң», - деп сөз баштай жаздап, анан дароо эле өзүмдү токтотом да, окуучунун көңүлүн темага жана анын окуп-үйрөнүү максаттарына бурам».*

Бул адатка айланыш үчүн убакыт керек, бирок ыкманын өзү жөнөкөй эле: Экинчи даражадагы көрүнүштөр болорун унутпай, дайыма окуп-үйрөнүү максаттарын биринчи кезекте эске алсаңыз, андан кийин гана клей же колжазманын сапаты сыяктуу жагдайлар боюнча шыбырап айтуу керектигине ынанасыз. Класс көңүлү бүт бойдон окуп-үйрөнүү максаттарына бурулат, бул окуучулардын иши жакшыра баштаганынан даана көрүнөт. Дайыма окуучулар өздөрүнүн жана бири-биринин иштерин баалай алгыдай кайтарым байланыш жүргүзгүзүп, буга окуучуларды үйрөткүлө!

Изилдөөлөр көрсөткөндөй, балдарга **коюлган максаттарга канчалык жакшы жетишип жаткандыгы жөнүндө да, кайсы иштерин жакшыртуу керектиги жөнүндө да маалыматты бир эле учурда берип туруу керек.** Мисалы, сын атоочторду колдонуу керек деген максат коюлган дейли. Ошондо мындай десек болот: «Бул үч сын атооч сен

пайдалангандардын ичинен эң жакшылары, ал эми бул сын атооч анча ылайык келбей калыптыр». Кээде балдар стандарттын талабына канчалык жакындаганын билип коюшу зарыл.

Кайтарым байланышты белгилер же түрдүү түстөрдү колдонуу менен жүргүзсө, мугалимдин иши жеңилдеп, окуучулары да буга кызыгат. Мисалы:

1. Окуучунун окуп-үйрөнүү максаттарына туура келген эң мыкты аспектилердин үчөөн жазган жерлерин илеп белгиси менен (маркер менен), ал эми мындан да жакшыртса боло турган жерлерин жебече/жылдызча менен белгилеңиз.

2. Окуучунун ишиндеги анча-мынча жакшыртууга боло турган нерселерди барактын таза жерине белгилеп, жебе менен көрсөтүп коюңуз. Кайтарым байланыштын аркасы менен класста окуу маегин жүргүзүү үчүн жагымдуу, ачык-айрым маанай жаралат.

Лекция №7

Тема: Баалоонун мотивацияга тийгизген таасири

План:

1. Окутуу процессиндеги ички жана сырткы мотивация
2. Окуучулардын ички каалоосу.
3. Окуу ишмердүүлүгүндөгү окуучулардын жетишкендиктери.

Мотивация (ички каалоо) – бул адамдын жүрүм – турумун аныктоочу факторлордун тутуму. Адамдын жүрүм-турумунун себептерин аныктоочу керектөөлөр менен муктаждыктардын жыйындысы жана анын башталышы деп айтууга толук негиз бар. Анткени мугалим окуучунун жүрүм-турумун да байкоого алат. Ал боюнча баа берип, анын жетишкендиктери боюнча жыйынтык чыгарат.

Максаттуу багытталган окутууга окуучулардын ички каалоосун ойготуп, аны күчөтүп туруу баалоонун максаттарынын бири болуп эсептелет. Биз баалоо процессин жүргүзүүдө окуучунун каалоосу болгондо да ички жана сырткы каалоосу менен сөзсүз эсепешибиз керек. Бул окуучунун кызыкчылыгын коргойт. Жыйынтыгында мугалим үчүн да жакшы натыйжа болору талашсыз. Ошентип ички каалоонун дагы бир аныктамасына токтоло кетүүбүз абзел.

Ички каалоо (мотивация) – бул ар тараптан ойлонуштуруу негизинде тынымсыз жүрүп туруучу тандоо менен чечим кабыл процесси. Адамдын жасаган ар кандай иштеринин себептерин түшүндүрүүгө келгенде дайым ички каалоо жөнүндө суроо туулат. Ички каалоонун чөйрөсү анын мазмунуна жараша окуучулардын ийгиликке умтулуусуна жардам бериши да, же тескерисинче токоол болушу да, ошондой эле умтулуунун күчтүүлүгү менен багытталышына таасир этиши да мүмкүн. Мына ушундан улам суроо туулат.

Окуучунун ички каалоосунун калыптанышына кантип өбөлгө түзүүгө болот?

Бул процесс окутуу процессинин негизи болуусу шарт андыктан шарттардын болуусун камсыздоо зарыл маселелерден болот.

Ички каалоо ийгиликтүү окутуунун зарыл шарты экендиги талашсыз. Бирок эгер ал жок болсо, бала үчүн мектептеги бирден-бир жагымдуу учур – тыныгуу же көңүл ачып сейилдөө болсо, эмне кылуу керек? Көбүнчө биз баланын гана кызыкчылыгы менен укмуштуудай ийгиликтерге жетише алабыз деп ойлоп, алардын эркине коюп коёбуз да анан кийин кеч болгонун билебиз, өкүнөбүз. Мугалим - мектептеги эң негизги фигура экендигин жакшы билебиз. Бирок, ошентсе да, ички каалоону сырттан калыптандырууга болот деген ойлор негизсиз болуп чыгат. Анткени Е.П. Ильин белгилеп кеткендей *“Ички каалоо – татаал психологиялык түзүлүш, аны субъектин өзү гана жаратуусу зарыл”*. Мугалим буга шарт гана түзө алат .

Окуу процессинде ички каалоону өнүктүрүү үчүн бир катар илимий иштелмелердин негизинде аныкталган ыкмалар бар. Аларды пайдалануу менен жогоруда айтылган көптөгөн кыйынчылыктарды болтурбай, алдын алууга боло тургандыгын белгилей кетүүбүз абзел. Андыктан мугалимдер да, ата-энелер да төмөндөгү талаптарды аткаруусу зарыл :

- *Тапшырмаларды туура жана так аткаргандыгы сыйлоону (белек берүүнү) мүмкүн болушунча азайтып, мунун ордуна баалоожана мактоо же комплимент айтуу менен гана чектелүү керек;*
- *Сабак учурунда мелдешүү кырдаалдарын азыраак колдонуп, андан көрө окуучуну жеке өзүнүн ийгиликтери менен жетишкендиктерин талдай билүүгө, өзүнчө салыштырууга үйрөтүү зарыл;*
- *Окуп-үйрөнүүдөгү максаттарды “жогорудан” атайын таңуулабоо керек. Керек болсо, максат менен милдеттерди окуучу менен чогуу биргеликте итеп чыгуу зарыл. Бул бир топ натыйжалуу болушу мүмкүн;*
- *Окуучуну туура эмес жасасаган иши үчүн жазалообуз эң натыйжасыз чара экендигин унутпашыбыз керек. Анткени мындай жагдай балага терс таасирин берип, жагымсыз жана терс маанай жаратып, окуучунун сабакка карата мамилесин солгундатышы, керек болсо кызыгуусун, каалоосун өчүрүшү мүмкүн;*
- *Эгер зарыл болгон учурда канчалык маанилүү болсо да убактыка чектөө койбоо керек. Анткени чектөө окуучунун чыгармачылыгынын өркүндөшүнө гана эмес ички каалоосунун бекемделишине да терс таасирин тийгизет;*
- *Окуу тапшырмалары окуучунун жааш курагына эле дал келбестен, ар түрдүү татаалдыкта болушу да зарыл. Ошондо окуучулардын көпчүлүгү ийгиликке жетүү мүмкүнчүлүгү бар экендигин сезе алышат. Тапшырмалардын татаалдык деңгээлин көзөмөлдөө – бул ар бир окуучунун чеберчилиги менен компетенттүүлүгүн көрсөтө билүүсүнө өбөлгө түзүү керек;*
- *Окуучунун эркиндигин чектебей, ага окуу тапшырмасын тандоо укугун берүү зарыл;*
- *Тапшырманы аткаруу процессине ички кызыгууну туудуруу жана ой жүгүртүүнү өстүрүү үчүн мурункуларга окшобогон, жаңы окуучу күтпөгөн элементтери бар тапшырмаларды тандоо керек;*
- *Ички каалоосу начар окуучуларга кайра кайталоо мүмкүнчүлүгүн берүү керек. Бул аларда ишенимди, өзүнө ишенүү сезиминин пайда болушуна көмөктөш болот. (Мен да бир нерсе жасай алат турбаймынбы)*

Ички каалоону өнүктүрүү окуучулардын таанып билүү активдүүлүгүн өстүрүүгө жана окуу программасын мыкты өздөштүрүүсүнө мүмкүндүк берет.

Кандай болгондо да баалоо процессине түздөн-түз байланышат. Айрыкча калыптандыруу баалоону колдонгондо ички кызыгуу кыска мөөнөттө да бекемделиши мүмкүн.

Кыска мөөнөттө: окуп үйрөнүлүп жаткан материалдын эң маанилүү жактарына көңүл бурулат, окуучулардын начар баа алып калам коркпостон эксперимент жүргүзүлүшүнө мүмкүнчүлүк түзүлөт жана окулуп жаткан теманын бүтүндөй предметтеги орду, мааниси жөнүндө түшүнүк берилет.

Узак мөөнөттө: өз мүмкүнчүлүктөрүн жакшы билүү; окуп-үйрөнүү ыгын тандоо; натыйжалуулук критерийлерин түшүнүү; кызыгууну күчөтүү жана башка мааниси азыраак жагдайлар үчүн жагымдуу шарт түзүлөт.

Ички мотивацияны ойготуу усулдары.

- Талап жогору жана реалдуу болуусу шарт;
- Милдеттерди окуучулар менен биргеликте аныктоо зарыл.
- Предмет боюнча (кыргыз тили, адабий окуу) ийгиликке жетүү үчүн эмнелер зарыл экендигин так түшүндүрүү зарыл.
- Ички мотивацияны өнүктүрүү үчүн “милдеттүүсүн”, “талап кылам” деген өктөм сөздөрдүн ордуна “--- кандай аткараарыңды көргүм келет”, “иштеп көрчү” жана башка ушул сыяктуу сөздөрдү колдонуунуз натыйжа берет.
- Окуучулар арасында эрегишүүчүлүк маанайын пайда кылып алуудан сак болуңуз.
- Предметиңиз (кыргыз тили жана адабий окуу) жөнүндө дацым эргүү жана берилгендик менен сүйлөнүз.
- “Ийгилик кырдаалын” түзүңүз.

Сабактын түзүлүшү

Окуучунун ички жана сырткы мотивциясын пайда кылууда атайын сабактын жүрүшүнө коюлган төмөндөгүдөй талаптарды белгилеп кеткибиз келет:

- Дайым окуучулардын күчтүү жактарын жана кызыкчылыктарын эске алуунуз зарыл.
- Окуу материалын бара-бара татаалдаштырыңыз.
- Окуучунун мүмкүн болушунча көп түрдүү ыкмаларын жана усулдарын колдонуңуз.
- Окуучулардын көңүлүн бааларга эмес, жаңы билгичтиктерге жана билимдерге буруңуз.
- Окуучуну эч качан “Жаман баа” коём деп опузалап коркутпаңыз.
- Тесттер коркууга эмес таанып билүүгө өбөлгө түзүүсү керек.

Окуучулар аткарган ишке түшүндүрмө берүү жолу менен ички кызыгууну ойготуу шарттары.

- Кайтарым байланыш өз убагында жүргүзүлүшү керек.
- Ийгиликти жөн эле мактоо менен эмес, алгылыктуу түшүндүрмө (сөз, жаңсоо) менен колдоңуз.
- Окуучуларга бири-биринин ишин окуп, жакшы жактарын да, оңдоо талап кылынган жактарын да баалоого бериңиз (баа койбостон).
- Биринчи кезекте жакшы, жетишкен жактарын айтып, андан соң гана кемчиликтерин жүйөөлүү фактылар менен сындаңыз. Сын катуу тийбеши үчүн, абдан кылдат айтылып, окуучунун личносунга эмес, анын ишинин начар жактарына багытталышы керек.
- Эч качан окуучуну эл алдында кемчиликтерин айтуу жана намыска тиер сөздөр менен басмырлоого, басынтууга болбойт.
- Окуучулардын ойлонуусуна мүмкүнчүлүк бериңиз, жообун кыйытып айтып берүүгө шашпаңыз.
- Окуучунун жообун акырына чейин угуңуз, аны кесе айтып шагын сындырбаңыз, болгону анын кемчилигин кыйытып айтуу менен жеткириңиз.

Тышкы мотивациянын пайда болуусу же өнүгүүсү бул ички мотивацияга байланыштуу болот. Анткени ички мотивация окуучунун ички каалоосу, сезимдери болсо, **тышкы мотивация** - ошол ички каалоого жараша аткарылган иш-аракеттердин жыйындысы. Анткени окуучу үчүн эмне зарыл болсо, эмне маанилүү болсо аны ишке ашыруу үчүн факторлорго ылайык шарттардын болушу маанилүү. Мисалы окуу процессиндеги жетишкендиктерге мотивациялоону өнүктүрүү шарттары төмөндөгүдөй болушу күтүлөт:

А) Коюлган милдеттердин окуучулардын мүмкүнчүлүктөрүнө дал келүүсү жана алардын ийгилигинин камсыздалышы 50% болушу керек.

Б) Окуучулардын мугалим кандай натыйжаларды күтө тургандыгын жана кандай көрсөткүчтөр боюнча алардын ишмердиги баалана тургандыктарын билүүлөрү зарыл.

- баалоо системасы ишмердиктин натыйжасын калыс аныктоону камсыз кылышы керек.

- ишмердикти баалоо адилет жана калыс болушу зарыл. Бирдей натыйжаларга ээ бардык окуучулар мугалим тарабынан бирдей бааланышы керек.

- окуучунун баасы анын окуу ишмердигинин натыйжаларына гана тиешелүү болушу шарт.

В) Ишмердикке шыктандыруу усулу окуучунун өз алдынчалуулугун чектей турган өтө катаал мүнөздө болбошу керек.

Г) окуучунун оң натыйжаларга жетиши үчүн бардык шарттарга ээ болушу зарыл; алардын жетишкендиктери окуучулардан ашыкча чымырканышуу талап кылбоосу жана оордукту алып келбөөсү керек.

Д) Мугалим окуучулардын натыйжаларын жакшыртууга мотивацияланган болушу керек.

Е) Ар кандай ал тургай анча мааниге ээ эмес жетишкендиктер да мугалим тарабынан бааланышы керек. Сыйлоо усулу жазалоо усулунан басымдуу болуп туруусу керек.

Ж) Окуучулардын таймашуусу болжол менен бирдей жөндөмдүүлүктө жана мүмкүнчүлүктө менен дал келүүсү керек.

3) Мугалим билимдин жогорку деңгээлине жетүүдөгү керектөөлөр башклага караганда окуучулар үчүн актуалдуурак боло турган шарт түзүүсү керек, мисалы сыйлык алуу же ийгиликсиздиктен качуу.

И) Тапшырманы аткаруу процесси өз алдынча чечим кабыл алуу жана аткарууга мүмкүндүк берүү зарыл.

Лекция №8

Тема: Кыргыз тили жана адабий окуу сабактарында тапшырмаларды иштеп чыгуу ыкмалары

План:

1. Окуу тапшырмаларын иштеп чыгуу.
2. Окуу тапшырмаларын талдоо.
3. Адабий окуу, кыргыз тили сабактарында пайдалануунун өзгөчөлүктөрү.

Өз алдынча иш: кыргыз тили же адабий окуу сабактарынын бирөөсүнөн тапшырмаларды иштеп чыгуу (Презентацияга даярдануу).

1. Окуу тапшырмаларын иштеп чыгуу.

Башталгыч класстарда сөзгө жана кепке көп кңүл бөлүнөт. Бул мыйзам ченемдүү көрүнүш. Анткени окуучунун кеп ишмердүүлүгүн калыптандыруу үчүн бул абдан маанилүү. Бизге берилген көрсөтмөгө ылайык кыргыз тили жана адабий окуу сабактарында кептин үстүндө иштөө, сөздүн маанисин анализдеп, үйрөнүү жагы катуу талап кылынат. Кандай гана тема же тексти талдоо болбосун ага карата суроолор же атайын талдоо көрсөтмөлөрү болот. 1-класста оозеки суроо-жооптор (талдоо) болот. Ал эми 2-класстан баштап тапшырмалар топтомго бериле баштайт. 3-4-класстарда тексти кадимкидей талдап үйрөнүп калышат. Алардын жаш өзгөчөлүгүнө карап тексттер да, ага карата түзүлгөн тапшырмалар да жандана баштайт.

Кайсы учур болсо да тапшырма түзүүдө анын төмөнкүдөй өзгөчөлүктөрүн карап коюу керек.

1. Окуу максаттары боюнча:

- Маселени же тапшырманы иштеп көрүү;
- Концепция иштеп чыгуу;
- Тажрыйба бөлүшүү;
- Талдоо жүргүзүү;
- Натыйжалуулугун аныктоо.

2. Маалыматтар, булак же каражаттар:

- Студенттердин иши;
- Сабактын планы,
- Кейс-стади;
- Окуу материалдары;
- Видео;
- Аудио;
- Макалалар;
- Күндөлүк/журнал
- Мугалимдин тажрыйбасы;
- Портфолио.

3. Окуучулардын ишмердик түрү:

- тизме түзүү,
- салыштыруу,
- даражалоо,

- шайкештигин аныктоо,
- классификациялоо,
- баалоо,
- ыңгайлаштыруу,
- аяктоо,
- даярдоо,
- жакшыртуу,
- кошумчалоо,
- талкуулоо.

4. Уюштуруу формасы, ыкмалар:

- көсөтүү,
- лекция окуу,
- панелдик талкуу,
- жуптарда иштөө,
- топто иштөө,
- топто талкуулоо,
- жекече иштөө,
- аралаш иштөө (коктейль),
- пирамида,
- айкашкан топтор,
- тууроо (симуляция),
- ролдук оюн,
- акыл чабуулу.

5. Окуучунун акыркы заттык өнүмү (эмне калды?) (продукт)

- жүзачар,
- таркатма материал,
- сабактын планы,
- идеялар /упайлар тизмеси/,
- таблица түзүү,
- бири-бирине көрсөтүү,
- талаш-тартыш /проблемалуу суроолор/,
- окуу материалдары,
- тесттер,
- курстун мазмуну (силлабус),
- кичи (кыска) окутуу,
- топтордун курамын жаңыртуу жана түшүндүрмөлөр.

Акыбети

Жогоруда көрүнүп тургандай тапшырма түзүүнүн жолун, ыкмаларын мына ушундай элементтер толуктап турат. Анда негизгиси тапшырманын максаты анан аягында АКЫБЕТИ же НАТЫЙЖАСЫ. Тапшырма негизги төрт шакекчеден турат.

1. Максаты:

- ✓ Маалыматтар,
- ✓ Ишмердик түрү,
- ✓ Уюштуруу формасы,
- ✓ Акыркы заттык өнүмү.

2. Акыбети.

Төмөндө биз карап чыга турган материалдын негизинде мындай суроо пайда болот:

Бул ыкманы сабакта колдонууга болобу? Болсо анын натыйжалуулугу канчалык?

Асан-Мугалим.

Мен дептерлерди сабактын аягында чогултам да, каталарды түшкү тамактануу мезгилинде карап оңдоп чыгам, анан дептерлерди кийинки күнү сабакта таркатып берем.

Батма-Мугалим.

Мен жөн гана жоопторду карап чыгам да, окуучуларга өз каталарын карап чыгууга, оңдоо мүмкүнчүлүгүн берем. Кээде туура жоопторду тактага жазып коём.

Венера-Мугалим.

Мен окуучулардын эки экиден отуруп, иштерин биргелешип, жупта оңдоону өтүнөм. Анан баарыбыз жоопторду чогуу талкуулайбыз.

Гүлай-Мугалим.

Мен окуучулардын дептерлерин алмаштырууну өтүнөм. Алар бири-биринин жоопторун одоп, түзөтөт, анан мен жоопторду карап чыгам.

❖ Жогорудагы берилген же мугалимдердин тажрыйбасы боюнча алынган маалыматтар кандай?

❖ Алар кандай максатта жана кандай натыйжаны көздөп жасалган?

❖ Мындагы катышуучулар эмне иш аракет жасашат деп ойлоого болот?

❖ Тапшырманы аткаруу формасы кандай уюштурулгандыгын кантип билүүгө болот?

❖ Катышуучулар тапшырманын жыйынтыгында кандай заттык өнүмгө ээ болушат (иштеп чыккан продуктусу)

❖ Катышуучулар мындан эмнелерди билишет жана үйрөнө алышат?

Мындан көрүнүп тургандай мында тапшырма иштеп чыгуунун же берүүнүн негизги максатын аныктап алуу маанилүү.

Максат кошумча окууну камтышы мүмкүн болгон окуп-үйрөнүү натыйжасына негизделиши керек. Ар бир окуучунун кошумча окуп – үйрөнүүсү ар кандай болушу мүмкүн. Мисалы тапшырмаларды түзүүдө көп түрдүү интеллект теориясын, инсанга багытталган окутууну ж.б.у.с. эске алуу зарыл маселелерден. Башкача айтканда ар бир окуучуга же окуучулар тобуна өзүнчө тапшырмаларды сунуштоо керек.

Лекция №9

Тема: Окуп-үйрөнүү түрмөгү жана окуу тапшырмаларын иштеп чыгуу

План:

1. Окуп-үйрөнүү түрмөгү жана материалдарды талдоо.
2. Окуп-үйрөнүү түрмөгүндөгү компоненттердин ирети.
3. Окуп-үйрөнүү түрмөгүн сабакта пайдалануу

Өз алдынча иш: окуп-үйрөнүү түрмөгүнүн компенеттерин аныктоо (Презентацияга даярдануу).

1. Окуп-үйрөнүү түрмөгү.

Бизге белгилүү болгондой адамдар бири-бири менен тыгыз байланышта иш алып барышат. Алардын билим алуусу да, окуп үйрөнүүсү да буга чейинки топтгон тажрыйбасына байланыштуу болот. Окуп үйрөнгөң билгичтиктерин өз тажрыйбасынан улам билет жана деңгээлдерин аныктай алат. Башкача айтканда тажрыйбадан улам келип чыккан натыйжа болот. Мындай окуп үйрөнүү түрмөгү белгилүү пронтолог- педагог, психолог Девид Колбдун эмгегине таандык анын эмприкалык окуп үйрөнүү түрмөгүн карап көрөлү:

1. Конкреттүү тажрыйба.
2. Рефлексиялык байкоо.

3. Абстракттуу концепциялаштыруу.
4. Активдүү эксперимент жүргүзүү.

1. Кокреттүү тажрыйба – бул процессте ошол кырдаалдын өзүнө аралашуу, катышуу.

Кандайдыр бир иш-аракетти жүргүзүү

2. Рефлексиялык байкоо - тажрыйба боюнча кайтарым байланыш. Мунун эки баскычы бар: болуп жаткан ишти сыпаттоо жана окуп-үйрөнүп жаткан предметтин маңызы, мааниси боюнча өз пикирин, оюн билдирүү, баасын берүү.

3. Активдүү эксперимент жүргүзүү– бул пратктикалы киште жасалган же келечекте тажрыйба аркылуу өздөштүрүлүүчү нерсени түшүнүү процесси. Тажрыйбанын маани маңызын иликтөө, башка тажрыйба менен салыштыруу жана жалпы принциптерди же үлгүлөрдү аныктоо.

4. Абстракттуу концепциялоо (идеялар) – өз планыңардан эмнени өзгөртөт элеңер? деген суроону коюп анан жаныдан өздөштүрүлгөн билимди мурдагы тажрыйба түзүмүнө кошуу менен же аны башка бир жаңы билим куруу же айырмалоо үчүн пайдалануу менен байланышкан билимдерди кайра түзүп чыгуу баскычы.

Көбүнчө программаларды пландарды иштеп чыгууда колдонобуз буга тапшырмаларды иштеп чыгууну да кошсо болот.

Билимдүү адам – окуп үйрөнүүнү билим алган адам. Азыркы замандагы коомго эң пайдалуу окутуу – бул кантип окуу жолун үйрөтүү (К. Роджерс, 1969-ж.)

Девид Колбдун түрмөгүндө биринчи баскыч – бул конкреттүү тажрыйба. Экинчиси ой жүгүртүп (рефлексиялык) байкоо деп аталат да анын жүрүшүндө окуп-үйрөнүүчү азыр эле билген нерсесин ойлонуштурат. Ага карата бир топ алдын ала перспективалык пландарды да түзүп коюшу мүмкүн. Андан соң теориялык жалпылоо баскычы келет, мында жаңы алган билимдерин мурдагы алган же топтогон тажрыйбасынын катарына киргизет, топтойт. Байланышты аныктайт. Акырында эксперимент жана жаңы билимдерди өз алдынча тажрыйбада колдонуу баскычы башталат. Мына ушундай процесс жүргөндөн соң гана окуучулар (же суденттер) билимдерди колдонуу боюнча өз пландарын түзө башташат.

Биз тажрыйба жагынан улуу муундагы тажрыйбасы мол инсандардын көп жылдык тажрыйбасына кааласак да, каалабасак да ошол моделге таянабыз, ошол моделди пайдаланабыз. Окуп үйрөнүү түрмөгү аркылуу окуучулардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзө алабыз жана баалоого да шарт болот. Мындай процесс Россияда да болгон. Алар жыйын куруп, окуучунун тажрыйбасын мугалимдин тажрыйбасы менен интеграциялаган формада пайдаланууну сунушташат.

Ошентип, Колбдун окуп үйрөнүү түрмөгү тажрыйбага таянып, жаңы билимдерди салыштырып, баа берип үйрөнүүнүн бир ыкмасы десек болот.

2. Окуп-үйрөнүү түрмөгүндөгү компоненттердин ирети.

Мунун негизги категориясы Колбдун окуусу экендигин белгилеп кетким келет. Анткени биз жогоруда белгилеп кеткендей окуп үйрөнү түрмөгү өзүнчө компоненттерге ээ. Аларды Колбдун окуп-үйрөнүү түрмөгүнө салып карап көрөлү.

1. Конкреттүү тажрыйба – *Бир нерсе кылуу.*

2. Ой жүгүртүп байкоо – *Маалыматты иштетүү, жаңы билимдин мурдагы тажрыйбага шайкештигин текшерүү. Ойлонуштуруу.*

3. Абстракттуу концепциялоо - *Окуу, маанисин түшүнүү, жалпылоо, изилдөө жана түшүнүү. Топто чогуу талкуулоо, видео көрүү же башк изилдөө жүргүзүү зарылдыгынын жаралышы.*

4. Активдүү эксперимент жүргүзүү – *колдонуу, тажрыйба-практика. Пландоо колдонууну кээде ушундайча атайбыз - Тажрыйба-практика. Окуп-үйрөнүү түрмөгүнүн бир бөлүгү жалпыга жеткиликтүү – бүтүндөй топ бир эле убакта бирдей иш-аракетке катышат. Ошондуктан алар ойлонушат, талкуулашат, катышышат. Ар ким жалпы бир тажрыйбага (бир убакта аткарган иш-аракет түрүнө) карата өз пикирин айта алат.*

Компенеттердин төмөндөгүдөй варианттарын сунуштоого болот:

1-вариант: Иштөө, Текшерүү, Окуу, Колдонуу;

2-вариант: Конкреттүү тажрыйба, Ой жүгүртүп бйкоо. Абстракттуу концепциялоо. Активдүү эксперимент.

3- вариант: Бир нерсе кылуу, ойлонуштуруп, маанисин текшерүү.ж б.

Лекция №10

Тема: Окуп-үйрөнүү моделдери

План:

1. Ой-жүгүртүү моделдери (Рефлексиялык түрмөк)
2. Кесипчилик модели.
3. Колдонмо илимий модели.

Өз алдынча иш: Адабий окуудагы окуу моделин иштеп чыгуу. (Презентацияга даярдануу).

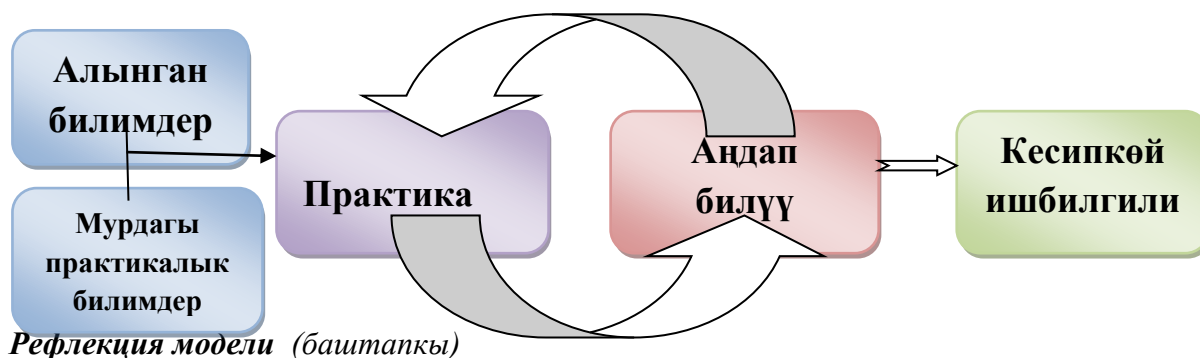
1. Ой жүгүртүүчү моделдер.

Кайсы кесиптин өкүлдөрү башка адамдардын колуна келбеген пайдалуу ишти аткарууга керектүү билимдерге ээ болсо, ошол кесиптин коомдогу кадыр-баркы болот. *Мындай билимдердин табияты кандай?*

Кесипкөй билимдерди 2 типке бөлүүгө болот.

1) Тийиштүү түрдөгү көбүнчө изилдөөгө байланышкан фактылардан, маалыматтардан жана теориялардан турат. Ошентип тилчи мугалимдер лигвистика илиминдеги интонациялык моделдер/ыргак чийимдери жана морфемадан сүйлөмгө карай татаалдашып бара турган нерархия сыяктуу айрым концепциялар менен тааныш болушу мүмкүн. Аларга илимдеги баалоонун негиздүүлүгү, ишеничтүүлүгү жана башка ушул сыяктуу.түшүнүктөр да белгилүү болушу ыктымал. Ушундай типтеги билимдер тилчи мугалимдерди даярдоо программаларына киргизилген. Биз буларды алынган билимдер деп атаса болот, анткени практикант студент аларды өз кесиби боюнча иштеп тажрыйба топтогон мезгилде эмес, окуп жүргөн мезгилинде өздөштүрөт. Мындай билимдер адатта эч кандай талаш тартышсыз кабыл алынат.

2) Бул практикалык, башкача айтканда тажрыйба жүзүндө аңдап билинүүчү билимдер. Анын модели төмөндөгүдөй формада болот:

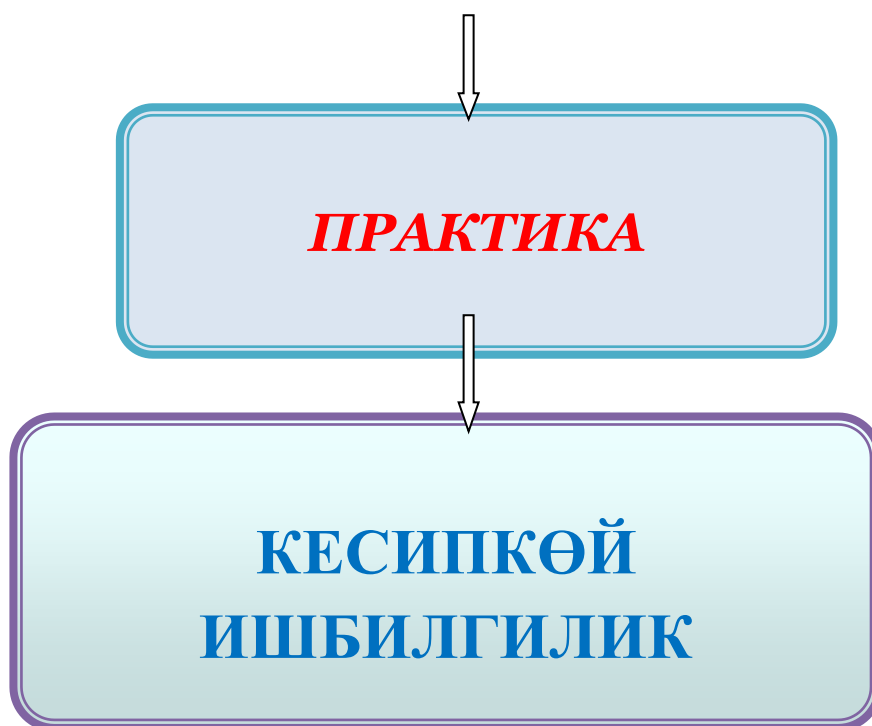

2. Кесипчилик модели.

Бул моделде кесипчилик даярдыкты, камылганы, дасыккандыкты кесипкөй пратик (тийиштүү кесип боюнча эксперт) колдоп турат. Жаш үйрөнчүк практикант тажрыйбалуу адистин ыкмаларын туурап, көрсөтмөлөрүн кабыл лып жана кеңештерин угуп, үйрөнө берет. (кесипкөйдүн *кылган иши* менен *айткан сөзү* дал келген шартта). Бул процесс устаттын тажрыйбасы муундан муунга өткөрүлөт. Бул өтө жөнөкөй модель, анын көрүнүшү төмөндөгүчө болушу күтүлөт:

А.

**“Устат” практиктин
жардамы менен окуп-
үйрөнүү:
КӨРСӨТҮҮ/ НУСКОО**

Кесипчилик билимдин кесипчилик модели.

Мындай практика көпчүлүк өлкөлөрдө ХХ кылымдын орто ченинен эле уюштурула баштаган. Айрым өлкөлөрдө 1970-жылдарда кайра жанданган. Бул турмуштун көптөгөн чөйрөлөрүндө колдонулуп келген усул. Мислы узак мезгилге чейин заводдордун жыйноочу конвейлеринде, металлургиялык технологиялар боюнча жумушчуларды үйрөтүү үчүн колдонулган. Бул модель тууралуу маанилүү бир нече ойлор бар.

Устат металлургия кылымдар бою металл өндүргөндө шакирттерин да даярдап келишкен. Металлургия – бул татаал процесс. Мунун жүрүшүндө эмнелер болорун металлургия илиминде да толугу менен түшүндүрүп берүү мүмкүн эмес. Сабак берүү да металлургия сыяктуу татаал процесс. Мыкты окутуу андан да татаал. Бул иштин да дайыма эле “илимий” принциптерге шайкеш келишине эч кандай кепилдик жок. Ошондон улам бул модель мугалимдерди окутуу үйрөтүүдө же жаңы адис даярдоодо канааттандыраарлык деңгээлде окутуу-үйрөтүүгө жарайбы?

Туура, анын бир кемчилиги бар, ал анын эскичилиги (консервативдүүлүгү). Натыйжалуулугу да өзгөрбөгөн коомдогу туруктуулуктан көз каранды экендигине байланыштуу. Бирок азыркы мезгилде мугалимдер сабак берген предметтердин мазмунун айтпаганда деле, адамдардын олоношу жана жүрүм-туруму жөнүндөгү тиешелүү илимий билимдер өтө тез жаңыланып жатат. Бүгүнкү коом абдан ыкчам тез өзгөрүп жатат. Дагы он жылдан соң азыркы жагдай түп тамырынан бери өзгөрүп кетиши да мүмкүн. Мектептер укмуштай тез өнүгүп бара жаткан программалар менен иштеп жатат. Акыркы үлгүдөгү окуу программалары удгайган курактагы мугалимдин билим берүү багытындагы көз карашына дал келбей калды. Бүгүнкү жаңы адис мектептеги тажрыйбалуу мугалимден да башкача көз карашта жана андан айрым нерселерди ашыкча билиши да мүмкүн.

3. Колдонмо илимий модели.

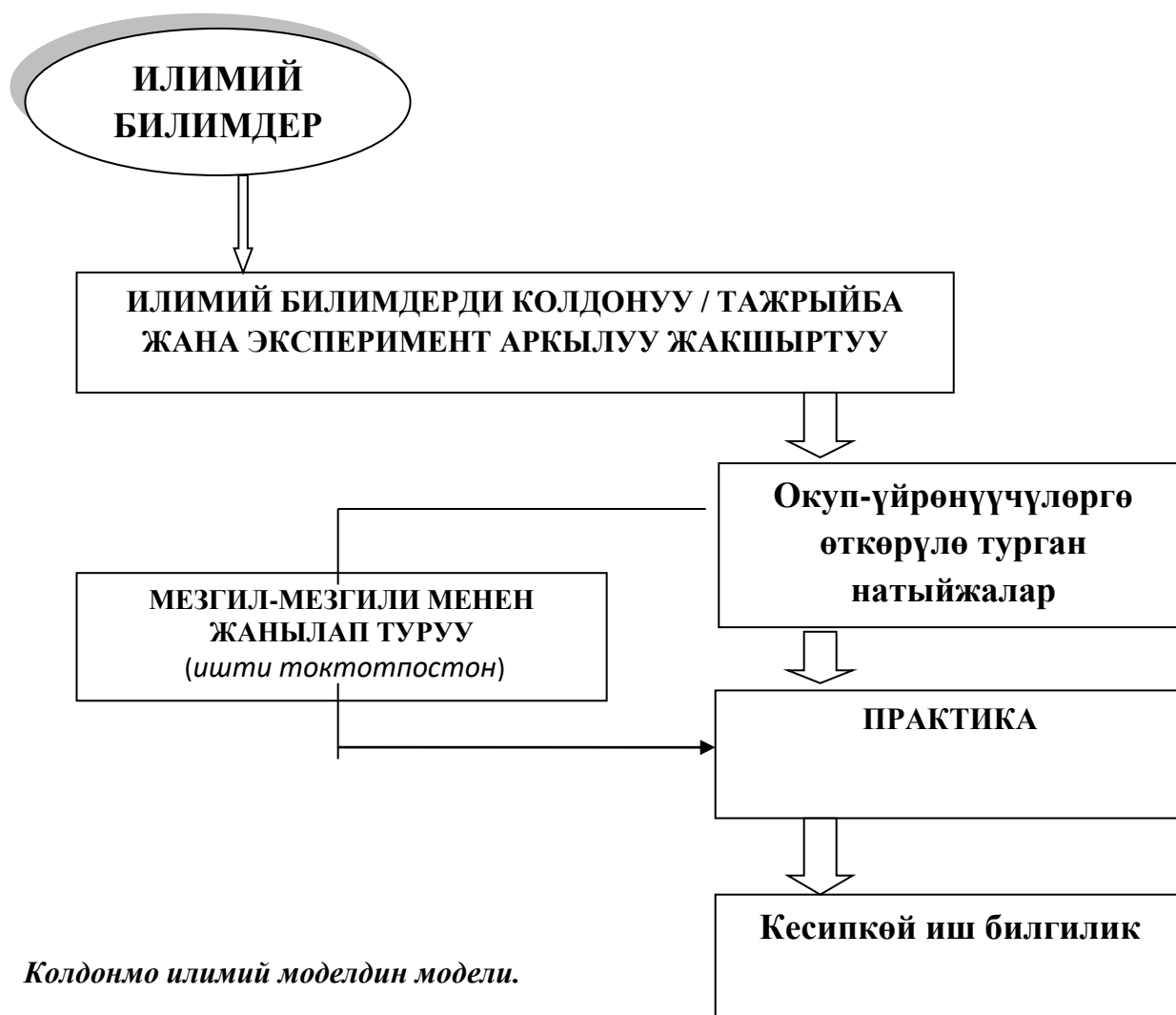
Колдонмо илимий модель – бул кесипкөй илимдин салттуу үлгүсү. Ал кесиптерди, мисалы, медицинаны, архитектураны жана педагогиканы өздөштүрүү боюнча окуу

программаларынын негизин түзөт. Бул модель эмпирикалык илимдер өнүккөн XIX – XX кылымдарда кеңири колдонула баштаган. Ал каалагандай максаттарга эң шайкеш каражаттары тандоого байланышкан. Демек, кесипкөйдүн практикасына тиешелүү маселенин өзөгү **аспаптык** мааниге ээ.

Мисалы инженерияда сайга көпүрө куруу үчүн анын канчалык кеңдикте, канча жүк көтөрө алат? Мына ушул сыяктуу маселелерди кандай металдарды колдонууга болот алардын бекемдиги, сапаты, касиеттерин аныктоону ошол багыттагы илимий билимдерге таянуу менен бул ишти турмушка ашырат.

Ал эми математика илимин пайдаланып, көпүрөнүн формасы, узундугу жагынан жарашыктуу жасалганы жана ага коюлуучу устундардын көрүнүшүн ж.б.у.с. аныкташат.

Ал эми биздин кесип боюнча деле ушундай ыкма б.а. так коюлган максатка жетүү үчүн илимий билимдерди колдонобуз. Мисалы классты же топту башкарууда алдын ала коюлган максаттарга жетишүү үчүн маанилүү жаатта түзүлгөн теориялык жана практикалык билимдерге таянабыз. Тарип маселесин илимий жол менен чече алабыз анткени көпчүлүк иш процесси эксперимент мүнөзүндө жүрөт. Ал эми эксперименттин жүрүшү илимий моделди талап кылат. Ошентип, колдонмо илимий модель төмөндөгүчө болот:

Колдонмо илимий моделдин модели.

Лекция №11

Тема: Көп түрдүү интеллект теориясы

План:

1. Көп түрдүү интеллект теориясы

2. Көп түрдүү интеллекттин формалары.
3. КТИТтин негизинде окуучулардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо .

Өз алдынча иш: КТИнин таблицасын иштеп чыгуу (Презентацияга даярдануу).

1. Көп түрдүү интеллект теориясы

Алгач эле интеллект деген эмне? Анын кандай мааниси бар? Ал окуучулардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүүдө жана баалоодо кандай мааниге ээ экендигин талдоого алып көрөлү.

ИНТЕЛЛЕКТ (лат. *Intellectus* – түшүнүү, таанып билүү) – бул түшүнүү, таанып билүү жана маселени чече билүү жөндөмдүүлүгү. Биздин интеллектибиз дайыма өзгөрүп турган биздин айланабыздагы дүйнөгө реакция жасоо жана аракет кыла билүүгө жекече жөндөм болуп саналат.

Психологиялык изилдөөгө интеллекттин 8 тиби сунушталган. Алар:

1. Лингвистикалык интеллект (*сөзгө жөндөмдүүлүк*);
2. Логико-математикалык интеллект (*эсептөө/акыл калчоого жөндөмдүүлүк*);
3. Мейкиндик интеллект (*сүрөт тартууга жөндөмдүүлүк*);
4. Музыкалык интеллект (*музыкага жөндөмдүүлүк*);
5. Физико-кинестетикалык интеллект (*кыймыл аркылуу билдирүү жөндөмдүүлүгү*);
6. интерперсоналдык интеллект (*чөйрө менен мамилелеш болуу жөндөмдүүлүгү*);
7. Интраперсоналдык интеллект (*өзүн-өзү таанып билүү жана жалгыз иштей билүү жөндөмдүүлүгү*);
8. Натуралистикалык интеллект (*табиятка тажрыйба жүргүзө билүү жөндөмдүүлүгү*).

Жогоруда каралган көп түрдүү интеллекттин окуу процессине кирип калышынын бирден бир себеби окуучулардын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо сыяктуу иш аракеттердин такай жүргүзүлүшү болду. Ошондой зарылдыктын алдын алган Гарвард Университетинин билим берүүчү профессору, окумуштуу-илимпоз Говард Гарднер көп жылдык изилдөөлөрү жана топтогон тажрыйбасынын натыйжасында ушундай аныктамаларды жана так илимий тажрыйбаларды бизге сунуштап отурат. Ал мындай илимдин ачылышын биринчи жолу **1983-жылы “Эс тутумдун түзүлүшү: көп тараптуулук интеллект теориясы”** деген эмгегинде баса белгилеп кеткен. Анын жеке изилдөөсүндө теория катары алып караганда жалпы интеллекттин баарын жокко чыгарбайт. Керек болсо жеке интеллекти изилдейт. Ал изилдөөлөрүнүн натыйжасында мындай жыйынтыкка келген: интеллект адам мээсинин түрдүү жерлеринде топтолот, бири-бири менен байланышта болот, бири-биринен көз карандысыз иштейт, керектүү шартта өрчүйт. Ал туруктуу эмес, ар дайым өнүп-өсүп турат. Мындай процесс жаш балдарда эле эмес башка түрдүү курактарда да болорун айткан. Биздин баарыбызда эле ушул интеллекттин бардык түрлөрү болот, бирок алардын айрымдары гана биздин күчтүү жагыбызды түзөт. Биздин андай касиетибиз болгондо өзүбүздү башкаларга караганда кыйла жайлуу сезебиз. Гарнердин окуусуна карама каршы окуулар болгон. Мисалы Стенфорд Бине же Векслердин тексттери менен чектелген азыркы педагогикалык негиздер. Алардын оюу боюнча интеллект генетикалык жактан бирдей. Алар эч өзгөрүүсүз касиетке ээ имиш.

Ал эми Гарднер интеллект деген терминге мындай аныктама берген: интеллект – бул

- Эффективдүү үзүр түзүү же маданий баалуулукту түзгөн жардамын сунуштоо;
- Адамга жашоо көйгөйлөрүн чечүүгө жардам бере турган көнүгүүлөрүнүн жыйындысы;
- Көйгөйлөрдү чечүү менен бирге жаңы билимге ээ болуу.

Говард Гарднер

Интеллектийн көп жактуулугу

«Интеллект – ордунда туруп калган, өзгөрбөгөн нерсе эмес... адамдын интеллектиси адамдын бүткүл өмүрүндө такай өсүп-өнүгүү жана өзгөрүү жолунда болот. Акыл-эс функциялары ар кайсы курактык этаптарда жакшырышы мүмкүн».

(Г. Гарднер)

Лекция №12

Тема: Б.Блум боюнча ой жүгүртүү ыкмаларынын иерархиясы.

План:

1. Б. Блумдун таксономиясы жөнүндө.
2. Таксономияны адабий окуу сабагында пайдалануу ыкмалары.

Өз алдынча иш: Б. Блумдун таксономиясы боюнча адабий окуу сабагынын үлгүсүн иштеп чыгуу (Сабак өтүүгө даярдануу).

1. Блум таксономиясы.

Блум таксономиясы – бул татаалдык деңгээлдери боюнча уюштурулган ой жүгүртүүнүн классификациясы. Б. Блумкөп жылдык изилдөөлөрүнөн соң педагогикада деги эле агартуу багытында ой жүгүртүүнүн төмөнкүдөй 6 баскычын сунуштап отурат:

6. Чыгармачылык
5. Баалоо
4. Талдоо
3. Колдонуу
2. Түшүнүү
1. Эстеп калуу

Чыгармачылык – бул ой жүгүртүүнүн **6 баскычы** болуп эсептелет. Бул окуучунун ой жүгүртүү көндүмүнүн эң негизги жеткен чеги. Анткени адам качан гана ушул баскычта ой жүгүртүп, иш алып барса, ошондо гана чыгармачылык менен иштей баштайт жана ал ишке ашат. Мында аткарылуучу иш процесси тилектештикке, ойлоп табуучулукка, ойлоп чыгарууга, дичайнга, оригиналдуулукка, гипотезаны сунуштоого, жалпылоого, көптөгөн түрдүү булактардан алынган билимдерди пайдаланууга тийиштүү болот.

Баалоо - бул негизинен окуучулардын окуу жана таанып-билүү ишмердигине байкоо жүргүзүү ошондой эле билим берүүнүн сапатын жакшыртуу максатында окуучу жөнүндө маалыматтарды баяндоо, жыйноо, каттоожана чечмелөө процесси. Бул мындайча айтканда окуп-үйрөнүүнүн натыйжасында окуучулар эмнелерди билип, түшүнүп жаткандыгын, билгендерин жана

түшүнгөндөрүн кантие пайдаланышы мүмкүн экендигин билүү үчүн ар түрдүү маалымат топтоо жана талкуулоо. Баалоо - белгилүү бир ишке жетүү үчүн талбай эмгектин болуусу манилүү.

Талдоо – бул билим алуу жана аны колдонууга караганда көбүрөөк нерсени божомолдойт. Ал өзүнө моделдерди жана мамилелерди – себеп-натыйжаларды, артыкчылыктарды жана кемчиликтерди, пикирлерди жана фактыларды окуп-үйрөнүп көрө билүүнү өзүнө камтыйт. Бул процесс салыштырмалуу көп нерсени өз ичине камтыйт. Ал ой жүгүртүү, жыйынтык чыгаруу же тандай билүү жөндөмдүүлүгүн божомолдойт.

Мамилелерге, категориялаштырууга, салыштырууга, контрасттарга себептерди жана натыйжаларды, жалпы белгилерди жана айырмачылыктарды айырмалоого факты менен пикирлердин ортосундагы ажырымга байланыштуу ишке ашат.

Колдонуу – бул процесс билим алуу жана аны түшүнүүгө караганда көбүрөөк нерселерди камтыйт. Ал жаңы кыдаалдарда дагы кандайдыр бир проблеманы чечүү үчүн аны пайдалануу жөндөмдүүлүгүн билдирет. Башкача айтканда жаңы же анча тааныш эмес кырдаалдарда проблеманы чечүү жана билимдерди колдонуу менен байланышкан процесс.

Түшүнүү – бул ой жүгүртүү процессинин эң жөнөкөй түрүнө кирет. Анткени ал эстеп калууга караганда бир аз атаал сезилгени менен башкаларга салыштырмалуу жөнөкөй баскыч. Ошентсе да ал өз ичине көп нерсени камтыйт. Мисалы биз билимди өз сөзүбүз менен суммалай алууга жөндөмдүү болууга тийишпиз. Муну жасоо үчүн биз маалыматты эстеп калууга жана түшүнүүгө жөндөмдүү болушубуз керек.

Башкача айтканда бул процесс жалпылоо, лдын лууга жана эстеп калууга тиешелүү.

Билим – (Эстеп калуу) ой жүгүртүүнүн эн жөнөкөй түрү тизмеде акыркы орунда турат. Бул эстеп калуу же билим алуу. Фактылар жөнүндө, аталышы, кимдир бирөөгө түшүндүрүп, айтып берүү, же тескерисинче башка бирөөнүн айтып бериши.

Лекция №13

Тема: “Мыкты мугалимдин” сапаттары боюнча окуу программасын пландаштыруу

План:

1. Мыкты мугалимдин сапаты.
2. Мугалимдин сапаттарын классификациялоо.
3. Окуучулардын ийгилиги жана мугалимдин инсандык сапаттары.

Өз алдынча иш: Мугалимдин сапаттарын тизмектөө (класстер түзүү) Презентациялоо.

1. Мыкты мугалимдин сапаттары.

“Мугалим – коомдун күзгүсү” деген сөздүн так, ачык айтылгандыгы педагогикалык багыттагы эмгектенип жатышкан кесиптештердин инсандык сапаттарынын деңгээлдери же адамдык касиетинин бегилерин ырастап тургандай ой калтырат. Чындыгында мугалимдик кесип учурда эң талабы күчтүү, бирок, эч кандай деле авторитетке ээ болбой калгандыгы өкүнүчтүү. Бул маселени буга чейин айтып келишкен, мындан кийин да айтыла берет. Мугалим богондо да башталгыч класстын мугалимдери жөнүндө сөз болгондо албетте алар мугалидердин мугалими деп айтууга толук негиз бар.

Мугалимдик этика же анын өзүн алып жүрүүсү, жүрүш-туруш маданияты–окуучулар менен түздөн–түз карым-катыш түзүүдө анык байкалат. Коомдо болуп жаткан өзгөрүүлөрдүн да буга тиешеси бар. Керек болсо таасир этиши да мүмкүн.

Андыктан студенттерге мээ чабуулун жасап алуу зарыл. Силер кандай ойлойсуңар, мугалимдин мыкты сапаттары кайсылар болушу мүмкүн?

ШАЙЫР,	ЖАҢЫЧЫЛ,
ТАК ЖАНА ЫРААТТУУ,	ТҮШҮНӨТ

МЭЭРИМДҮҮ	ЧЕТ ТИЛИНДЕ ЭРКИН СҮЙЛӨЙТ
САБЫРДУУ	ЧЫГАМАЧЫЛ
ТАПКЫЧ	КОЛДОП ТУРАТ
КАМКОР	БААМЧЫЛ
ЖАКШЫ КИЙИНЕТ	ЧЫНЧЫЛ
БИЛИМГЕ БАЙ	КУНТ КОЮП УГАТ
КЫЗЫКТУУ	АДИЛЕТТҮҮ
ДЕМ БЕРИП ТУРАТ	ЭПТҮҮ
ОҢОЙ ЫҢГАЙЛАШАТ	ЭМГЕКЧИЛ
БИЛЕТ	ЧЕЧКИНДҮҮ

2. Мугалимдин сапаттарын классификациялоо.

Бул сыпаттагыч көрсөткүчтөр болжол менен төмөндөгүдөй классификацияланат:

Таблица №1

Инсандык сапаттары	Көндүмдөргө байланышкан сапаттар	Билимдерге байланышкан сапаттар
... шайыр	... так жана ырааттуу	... билимге бай
... мээримдүү	... тапкыч	
... сабырдуу	... оңой ыңгайлашат	
... камкор	... чет тилинде эркин сүйлөйт	
... кызыктуу	... баамчыл	
... шыктандырат	... эптүү	
... билет	... чечкиндүү (?)	
... жаңычыл	... жакшы кийинет (?)	
... түшүнөт		
... чыгармачыл		
... дем берип турат		
... кунт коюп угат (?)		
... адилеттүү		
... эмгекчил		
... чынчыл		

3. Окуучулардын ийгилиги жана мугалимдин инсандык сапаттары.

“Мугалимдин ким экендигин билгиң келсе анын окуучусу менен аңгемелеш” - деген сөз бар. Мындай притчалар абдан так айтылган. Айырмалоого салыштырса болот. Мугалимдин жана окуучунун күчү менен даярдалган кайсыдыр бир иш-чаранын артында уюштуруучу катары мугалим турары бышык. Анткени окуучу менен түздөн-түз кайтарым байланышта боло алат. Ал өтө активдүү болот. Иште ийгиликтин негизи катары бирин-бири түшүнүүнү, туура мамиледе болууну белгилөөгө болот. Окуучу көп ийгиликтерге жетишет эгерде мугалимде чыныгы инсандык сапаттар болсо, мыкты инсан экендиги ырас болсо. Мугалим ар дайым өз окуучусунун келечеги үчүн кам көрөт. Педагог ар дайым эле чындыкты айтууга жана анын тууралыгын анализдөөнү адатка айлантуусу керек.

Тарбиячы өзү тарбияланган болуусу шарт деген сөз бар. Бул абадан таасын айтылган притча. Тарбиядагы эң жаман уят иш – бул окуучунун жаман жагы белгиленип, ашкерелениши, бирок, ошол эле учурда аны кантип жеңүүнүн жол жобосу үйрөтүлбөй, атайын көрсөтмө берилбей калышы.

Мугалимдин адистик ишеними – бул башкалар үчүн жакшылык кылуу – бул мугалимдин ички дүйнөсүндөгү өзүн-өзү жеңилдетүүсү, жакшы болууга карата жасаган аракетин, аны ачыкка чыгаруусу өтө чоң рухий эмгек экендиги анык көрүнүп турат.

Ар бир окутуучунун алдыга койгон максаттары бар. Ошондой максаттардын арасында өз жолун таап эле эмес андан ары улап, табяттын мыйзам ченемдүү көрүнүш.

Окуучу өзүнүн ишинен кемчилик байкаса аны жарыя айтуунун кажети жок. Анын негизинде астейдил аракет кылып, кетирген катасын жоюунун артында иштеп келет, чыйралат. Өз ишинен рахат алган окуучу да, мугалим да болот.

Лекция №14

Тема: Байкоо, көзөмөл жана насаатчылык

План:

1. Мыкты мугалимдин сапаты.
2. Мугалимдин сапаттарын классификациялоо.
3. Окуучулардын ийгилиги жана мугалимдин инсандык сапаттары.

Өз алдынча иш: Мугалимдин сапаттарын тизмектөө (класстер түзүү) Презентациялоо.

1. Байкоо, көзөмөл, насаатчылык.

Байкоо - жаратылышта көп болуп жаткан өзгөрүштөрдүн жүрүшүн түшүнүүгө мүмкүндүк бере турган кабыл алуу процесси;

1. Илимий изилдөөгө баштапкы материалды берүүчү сырткы дүйнөнү атайылап жана максатталган багытта карап үйрөнүү.

Байкоо жөнөкөй жана татаал, түздөн-түз жана эксперимент менен улашып, кайсы бир каражаттар аркылуу болушу мүмкүн. Бирок эксперименттен айырмаланып, Байкоо процессинде субъект объектиге өктөм таасир этпейт. Мунун өзү айрым учурда (психологиялык, социалдык, ж. б.). Байкоонун кемчилиги эмес артыкчылыгы катары бааланат.

Байкоодо адамдын сезип туюу органдарынын табигый мүмкүндүгү чабалдык кылган учурларда аспаптар менен приборлорду пайдалануу мүмкүнчүлүгү бар. Бирок мындай

болгондо айрым учурларда (Мисалы: микродүйнөнүн кубулуштарын кароодо) байкалуучу объектиге прибордун «козгогуч» таасирин эске алуу зарылчылыгы келип чыгат.

Көзөмөл – бул кайсыдыр бир жумуштун аткарылышын аныктоо, тактоо үчүн сырттан болгон иш-аракет. Педагогикалык багытта көзөмөл сабакты, мугалимдин иш-аракетин, студент-практиканттын иш-аракетин көзөмөлдөө болот. Ал атайын белгилениген адамдар тарабынан жүрүзүлөт. Айрым учурда макулдашуу менен сабакты же кайсыдыр би иш-чараны көзөмөлдөөгө сырттан да адамдар тартылат. Мисалы ата-энелер, укук коргоочулар, уюмдун мүчөлөрү ж.б.

Насаатчылык – бул насаатчынын төмөнкүдөй топтордогу адистерге (мындан ары – «жаш адистерге») кесиптик өсүш жагынан ар тараптуу жардам жана колдоо көрсөтүү ишмердиги:

- педагогикалык билими болсо да, билим берүү мекемелеринде педагог катары иштеген эмгек стажы топтоло элек жаш адистерге;
- окуу-тарбия процессинде кошумча жардамга муктаж болгон адистерге (мугалимдерге);
- мугалимдик кызматка которулган адистерге аткарган кызмат милдеттерине карай окутуу усулдары боюнча кесиптик иш билгиликтерин тереңдетүү талап кылынса;
- билим берүү мекемелеринде педагогикалык эмгек стажы жок, педагогикалык эмес окуу жайларды бүтүргөндөргө,
- педагогикалык адистиктер боюнча сырттан/дистанциялык окуп жаткан студенттерге.

Насаатчы–бул предмет жана окутуу усулу жаатында мыкты кесипкөй жана инсандык сапаттарга ээ болгон педагог.

2.Дилгир угуу стратегиясы аркылуу аныктоо.

Силер окуучунун иш-аракетти, тапшырманы жакшы аткаргандыгы үчүн мактаганыңызды жаңсоо аркылуу, жылмаюу менен билдирдиңиз, начар иштегендиги үчүн сөөмөй кезеп коёсуз. Муну менен сиз окуучунун иш-аракетине жакшы көңүл буруп жатканыңызды көрсөтөсүз. Мактоо, жакшы көз караш же шыктандыруучу ишаарат (жаңсоо) да калыптандыруучу баалоонун ыкмаларынан болуп саналат.

Ошондой эле кайсы бир түшүнүктөрдү, принциптерди, процесстерди ж. у. с. түшүндүрүп жатканда, окуучулардан материалды түшүнгөнүн же түшүнбөгөнүн кол менен жаңсап белги берүүсүн сурангыла. Окуучулар менен ал белгилер тууралуу алдын-ала сүйлөшүп алгыла:

☞-Мен түшүндүм жана түшүндүрүп бере алам!

☞-Мен дагы эле түшүнө элекмин!

☞-Мен анык түшүндүм деп айта албайм.

Ушул жолдор менен аныктоого болот.

3.Насаатчылык стилдин калыптанышы.

Насаатчылык–жаш адистин педагогикалык ишмердиги үчүн зарыл иш билгиликтерин өнүктүрүү боюнча насаатчынын тутумдуу, жекече иш жүргүзүшү.

Жаш адис

- Кыргыз Республикасынын «Билим берүү жөнүндө», «Мугалимдин макамы жөнүндө» Мыйзамдарын, өз ишмердигин, мектептин түзүмүн, иштөө өзгөчөлүктөрүн жана функционалдык милдеттерин аныктоочу ченемдик актыларды окуп-үйрөнүү;
- насаатчы менен иштешүү планын аткаруу;
- өзүнүн кесиптик чеберчилигин жогорулатуу боюнча дайыма иштөө;
- насаатчыдан жаңычыл усулдарды жана иштөө ыкмаларын үйрөнүү;
- өзүнүн жалпы билим жана маданий деңгээлин өркүндөтүү;
- насаатчы менен бирге иштелип чыккан планга ылайык, өз ишмердиги жөнүндө отчет берип туруу.

Насаатчылык томонкулорду талап кылат:

1. Насаатчы менен жаш адистин ортосунда ишенимдуу мамиленин орношу.
2. Даярдануу жана рефлексия кылуу учун убаккыттын болушу.
3. Насаатчылык процессиндеги ар бир катышуучунун ролун так болуштурулушу .
4. Натыйжалуу угуу кондумдорун колдонушу
5. Чечимди издооо комоктошуу.
6. Маалыматтарды чогултуу жана ойлонулган кайтарым байланыш.

Тапшырма жана суроолор.

1. Насаатчылык боюнча өз оюнду билдир.
2. Сен байкоону кандай жүргүзөр элен?
3. Өз тажрыйбанардан бөлүшкүлө, ойлорунардан ортого таштап, эссе жазгыла.

Лекция №15

Тема: Баалоонун жаңыча формалары

план:

1. Мыкты мугалимдин сапаты.
2. Мугалимдин сапаттарын классификациялоо.
3. Окуучулардын ийгилиги жана мугалимдин инсандык сапаттары.

Өз алдынча иш: Мугалимдин сапаттарын тизмектөө (класстер түзүү) Презентациялоо.

1. Баалоону жүргүзүүнүн инновациялык ыкмалары.

Педагогикада баланын өзүнүн жана классташтарынын ишмердүүлүгүн баалай алуусу, окуудагы кемчиликтеринин себептерин аныктап, аларды жоё билүүсү зор мааниге ээ. Окуучу балада бул сапатты сабакта калыптандыруучу баалоону колдонуу аркылуу калыптандырууга болот.

Калыптандыруучу баалоо деген эмне экендигин биз практикадан билебиз.

Окуучулардын ишмердүүлүгүн баалоо – педагогикалык процесстин маанилүү элементи болуп эсептелет, ал эми баа – мугалимдин тигил же бул милдетин аткарууда таасирдүү педагогикалык каражат. Кандай гана баалоо болбосун, ал окутуу-окуу процессинде мугалим менен окуучунун өз ара аракеттешүүсү канчалык натыйжалуу экендиги тууралуу окуучунун же мугалимдин маалымат алуу муктаждыгынан келип чыгат. Педагогикалык иш-аракеттердин негизги принциби – бул окуучулардын өнүгүүсүнө түрткү берүү.

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик билим берүү стандартынын 64-пунктунда да баалоо жөнүндө «...баалоо материалды өздөштүрүшүнүн жекече өзгөчөлүктөрүн (ишти аткаруу темпи, теманы өздөштүрүү ыкмалары ж. б.) эске алуу менен окуучунун өнүгүүсүн аныктоо, ошондой эле ийгиликтерге жетишүү үчүн рекомендацияларды иштеп чыгуу максатында колдонулат» деп белгиленген.

Бизге практикадан белгилүү болгондой, мугалим калыптандыруучу баалоону өз убагында коррекциялоо, пландаштырууга өзгөртүүлөрдү киргизүү үчүн пайдаланса, ал эми окуучулар болсо аткарган иштин сапатын жакшыртуу үчүн пайдаланат.

Баалоо менен окутуу бири-бирине тыгыз байланышта жүрөт. Баалоонун үч түрү бар: *диагностикалык (аныктоочу), калыптандыруучу жана жыйынтыктоочу*. Булар бири-бири менен тыгыз байланышта, бири-бирине көз каранды. Диагностикалык баалоонун натыйжасы болбосо, мугалим калыптандыруучу баалоону тийиштүү деңгээлде колдоно албайт. Ал эми сабак учурундагы калыптандыруучу баалоонун сапаты жыйынтыктоочу баалоонун натыйжасына таасирин тийгизет. Баалоонун бул ырааттуулугун сактоо менен окутууда жогорку деңгээлге жетишүүгө мүмкүн.

Диагностикалык баалоо – адатта окуу жылынын башында, теманы, бөлүмдү өтөөрдүн алдында жүргүзүлөт. Диагностикалык баалоонун максаты – программа боюнча теманын, бөлүмдүн же предмет боюнча курстун башында окуучулар окутуу максаттарына карата салыштырмалуу кандай деңгээлде болгондугун аныктоо болуп эсептелет.

Окутуу планына окуучулардын муктаждыктарына жараша өзгөртүүлөрдү киргизүү же окутуудагы, окуудагы кыйынчылыктарды алдын ала сезип, аларды жеңип чыгууга мүмкүнчүлүк берет.

Адатта мугалимдер окуучулар өздөштүргөн билимдердин деңгээлин аныктоо үчүн *жыйынтыктоочу баалоону* колдонушат жана ал белгилүү мөөнөттүн аягында, мисалы, теманы өтүп бүткөндөн кийин, чейректин же окуу жылынын аягында жүргүзүлөт.

Мугалим жыйынтыктоочу баалоодо жогорку натыйжаларга жетиш үчүн, калыптандыруучу баалоого өзгөчө көңүл буруусу зарыл.

Окуучу текстти окуп жаткандагысы – бул калыптандыруучу баалоо, ал эми ошол текстти толук айтып берүүсү, керек болсо колдонуусу – бул жыйынтыктоочу баалоо.

Калыптандыруучу баалоо күн сайын ар бир сабакта колдонулат. Ал баа коюу үчүн эмес, окуу процессинде пайда болгон көйгөйлөрдү аныктоо үчүн жүргүзүлөт. Баалоонун бул түрү ар бир окуучунун натыйжалуу билим алуусуна шарт түзөт.

Калыптандыруучу баалоодо жеке окуп үйрөнүү процессине окуучулардын активдүү катышуусу, өзүн-өзү жана бирин-бири баалоосу, окутуу процессин оңдоп-түзөө, окуучулардын шыктануусуна оң таасир этүү орчундуу орунда турат.

Сабактын максатын түшүнүү – окуучунун активдүү катышуучу болуусуна шарт түзөт. Күтүлүүчү натыйжалардын туюндурулушу окуучуларга түшүнүктүү болушу керек, анткени бара-бара окуучулар күтүлүүчү натыйжаларды аныктоого катыша башташат.

Мугалим күтүлүүчү натыйжаларды окуучуларга сабактын башында доскада, экранда, ватманда же башка жол менен көрсөтө алат, коюлган максаттар сабактын жүрүшүндө дайыма мугалимдин көз алдында болуп, ага жетүү деңгээлин текшерип туруу мүмкүнчүлүгүн берет.

Мисалы, мугалим өтүлө турган жомоктун аталышын «Эки бир тууган» деп доскага жазып, окуучулардан аны үн чыгарып окууну өтүнөт. Андан кийин окуучулар менен биргеликте сабактын күтүлүүчү натыйжаларын аныктайт:

1. *Жомоктун мазмунун түшүнүү;*
2. *Суроолорго жооп берүү;*
3. *Эки каармандын мүнөздөрүн салыштырып, алардын окшош жактарын жана айырмачылыктарын аныктоо.*

Сабактын аягында мугалим күтүлүүчү натыйжаларга кайра кайрылып, окуучулар менен биргеликте коюлган максаттарга канчалык деңгээлде жетишкендиктерин текшерүүсү зарыл.

Окуучулардын окуу процессине активдүү катышуусунун дагы бир маанилүү багыты – бул окуучулардын баалоо критерийлерин билип, түшүнүүсү. Критерийлерди иштеп чыгуу – баалоо процессин ачык-айкын жана баардыгына түшүнүктүү болуусун камсыздайт. Аларды окуучулар менен биргеликте иштеп чыгуу – окуучулардын баалоого карата позитивдүү мамилесин калыптандырууга мүмкүнчүлүк берет.

Баалоо критерийлери менен иштөө методикасын бир сабактын мисалында көрсөк болот. Мугалим окуучулар менен биргеликте «Окурман театры» көнүгүүсү боюнча презентация үчүн төмөнкү баалоо критерийлерин иштеп чыгат:

1.Текстти (интонация, тыным, басым жана тыныш белгилерин сактоо менен) көркөм окуу;

2.Окууну мимика же жаңсоолор менен коштоо.

(Башталгыч класстардын окуучулары үчүн колдонулуучу баалоо критерийлери 3-5тен ашпашы керек (критерийлер окуучулар үчүн түшүнүктүү болуусу шарт)).

Окуучулардын окуу процессине активдүү катышуусунун дагы бир багыты – бул мугалимдин окутуу ыкмаларын туура тандоосу.

Мисалы, мугалим окуучулардын «Эки бир тууган» жомогунун мазмунун түшүнгөнүн билиш үчүн «Тыным жасап окуу» ыкмасын, ал эми текст менен иш-төөдө болсо, «Окуганга чейин – Окуу учурунда – Окугандан кийин» стратегияларын колдонот.

Баалоо көндүмү – окуучуларга окутуу процессинде үйрөтүлүүчү турмушта зарыл болгон, өтө маанилүү көндүмдөрдүн бири. Калыптандыруучу баалоо бул көндүмдү билим берүүнүн сапатына таасир тийгизе турган негизги көндүм катары колдонууну талап кылат.

Каталарды байкоо, иш-аракетке карата баалоо критерийлерин колдонуу, классташынын жообун угуу – абдан татаал, бирок окуучуга зарыл болгон көндүм болуп эсептелет.

Баалоо ишмердүүлүгүнө болгон негизги талаптардын бири – бул окуучулардын өз натыйжаларын баалоо, каталарын байкоо жана түрдүү иштерге карата коюлган талаптарды билүү жөндөмдүүлүгүн калыптандыруу. Окуучулар бул максатка жетүү үчүн өзүн-өзү жана бирин-бири баалоо ыкмаларын колдонуусу шарт.

Айрым алдыңкы мугалимдер төмөндөгүөй ыкмаларды сунушташат:

Калыптандыруучу баалоонун жаныча ыкмаларын колдоно билүү – бул мугалимдин компетенттүүлүгүнүн негизги бөлүгү, ал окуучулардын жетишүүсүнө түздөн-түз таасирин тийгизет. Ар бир сабакта мугалим төмөнкү суроолордун тегерегинде ой жүгүртүүсү зарыл:

– *Өтүлгөн материалды окуучулар канчалык деңгээлде өздөштүрдү?*

– *Аны мен кантип текшере алам?*

– *Кайсы тапшырманы аткарууда окуучулар кыйналышты? Себеби эмнеде?*

– *Эгерде тапшырма кыйынчылык туудурса, окутуу методикасында эмнелерди өзгөртүү зарыл?*

Эгерде мугалим булар жөнүндө ойлонбосо, сабактардын пландарын иштеп чыгуу, сабак учурунда жагымдуу чөйрө түзүү, билим берүү стандарттарын эске алуу жана сактоо, окуу планына ылайык күтүлүүчү натыйжаларды бербейт.

Калыптандыруучу баалоо окутуунун максаттары жана сабактын этаптарынан күтүлүүчү натыйжалар менен тааныштыруудан башталат. Сабактын этаптарын SMART критерийлерин

эске алуу менен иштеп чыгуу сунушталат. Мугалим күтүлүүчү натыйжалар менен окуучуларды тааныштыргандан кийин милдеттүү түрдө талкуулап, окуучулардын түшүнгөнүн текшерүүсү зарыл. Ал үчүн төмөнкү тактоочу суроолор колдонулушу мүмкүн:

— *Сабактын аягында эмнелерди билип калат экенбиз?*

— *Тема боюнча кандай жаңы нерселерди үйрөнөт экенбиз?*

Мугалим окутуунун максаттарын түшүн-дүргөндөн кийин дароо бир нече окуучунун жообун угат. Бул этапты экиге бөлсө болот:

1) *окуучулардан күтүлүүчү натыйжаларды жуптарда талкуулоону өтүнүү;*

2) *бир нече жуптун жоопторун угуу.*

Сабактын ар бир этабында мугалим үзгүлтүксүз байкоо жүргүзүп, мезгил-мезгили менен суроо, тапшырма берүү аркылуу окуучулар коюлган максаттардан алыстабагандыгын текшерет. Түшүнбөй калган окуучулар болсо, мугалим аларга багыт берүү, башка окуучуларды талкууга тартуу, кайрадан түшүндүрүү же болбосо окутуунун башка ыкмасын колдонуу аркылуу жардам берип, окуу процессине катышуусун камсыз кылуусу керек.

Баалоодо окуучулардын буга чейинки билимдерин активдештирүү же өтүлгөн материалдарды кайталоо үчүн «Кар тобу» көңүлдүү ыкмасы колдонулат. Мугалим окуучуларга жарым барактан кагаз таратып, бул тема боюнча билген ырастоолорун же фактыларын жазуусун өтүнөт. Жазып бүткөндөн кийин кагазды кар тобу сыяктуу тоголоктоп турушат. Үчкө чейин санаганда, окуучулар «кар топторун» белгиленген жерге: доскага чийилген тегерекчеге, кутуга же чакага ыргытуулары зарыл. Андан кийин окуучулар тегерек болуп туруп, бирден «кар тобун» алып, ичинде жазылгандарын кезек менен окушат.

«Жооп барагы» ыкмасында мугалим окуучуларга суроо берип, жоопторун карточкаларга жазып, кайра тапшырууну өтүнөт. Окуучулардын жоопторун талдап, мугалим кимиси теманы түшүнгөнүн, кимисине кошумча түшүндүрүү керек экендигин аныктайт. Бул ыкма мугалимге кийинки сабакты окуучулардын муктаждыктарына жараша ылайыкташтыруу мүмкүнчүлүгүн берет.

«Суроолор токтоочу жай» ыкмасы – бул окуучулардын сабак учурунда пайда болгон суроолору жана идеялары үчүн алдын ала даярдалган жай. Мындай жайды уюштуруу үчүн тактанын бир бөлүгү, дубалга жабыштырылган ватман же стикерлер колдонулат. Бул «токтоочу жайга» окуучулар өз суроолорун, жардам берүү же кошумча практика боюнча өтүнүчтөрүн калтыра алышат.

«Сыйкырдуу таякчалар» – сабак учурунда тапшырма берүү үчүн жакшы ыкма жана бардык окуучулардын катышуусун камсыздайт. Ар бир окуучунун атын таякчага жазып коюңуз. Сабак учурунда мугалим суроо берип, идиштен бир таякчаны алып чыгат.

Алдыңкы педагогдор калыптандыруучу баалоонун «20 секунд», «Эки жылдыз, бир каалоо», «Суроолор айлампасы», «Үч мүнөттүк эссе», окшоштуктарды табууга багыттаган «Окшоштуктар», берилген маалымат менен макул же макул эмес экендигин, анын себептерин түшүндүрүп берүүсүн өтүнгөн «Туура-туура эмес», түшүнгөнүн маектешүү аркылуу баалаган «Маек», буга чейинки билимдерин тез жана дароо баалоо керек болгон учурда абдан ыңгайлуу «Муштум жана манжалар», окуучунун аткарган иштерин чагылдырган «Портфолио», билимдерди баалоо үчүн колдонулган кыска «Блиц-тест», «Журналдагы жазуу», «Хор менен жооп берүү», «Спиннер», жуптагылар бири-бирине алдын ала даярдалган суроолорду узатышкан «Кош тегерек», окуучулар тандалып алынган чыгарманын негизинде сценарий түзүп, оюн коюшкан «Окурман театры», өтүлгөн теманы кыска, нуска жалпылоого үйрөткөн «Бир сүйлөм менен жалпылоо», «Бир сөз менен жалпылоо», мугалимдин өзү үчүн зарыл болгон “Маалыматтарды топтоо бланкы” сыяктуу ыкмаларды кеңири колдонушууда

2. Сөз өстүрүүдөгү баалоо ыкмалары..

Окууга үйрөнүү бир канча этаптардан турат, адегенде шар жана түшүнүп окуу көндүмү, б.а. сөздү толук жана окуу ылдамдыгын улам жогорулатып окуу (окуу техникасы). Окутуунун баштапкы этабы тамгаларды таануудан башталат. Окутуунун бул этабында окуучулардын негизги күч-аракети тексттеги басма түрүндөгү тамгаларды таанып, оозеки түрүндө окуп кетүү процессине бөлүнөт. Муундап окуунун экинчи этабында негизгиси муун болуп эсептелет. Үчүнчү этапта окуучу сөздү муундап окуп, аларды бириктирип сөзгө айландырып, анан андан кийин гана окуганын түшүнө баштайт. Жөнөкөй жана тааныш сөздөр чогуу окулуп, тааныш эмес же түзүлүш структурасы боюнча татаал сөздөр дагы деле муундап окулат. Тааныш сөздөрдү окууда окуучулар аны (тамганын артынан тамга кылып) окуй алышат, же болбосо көрүп таануу эс тутумунун жардамы менен окулушун эстеп окуп кетишет. Мындай учурда тестирилөөнүн максатында маанисиз (ойлонуп табылган) сөздөрдү пайдалануу ылайыктуу. Аягында, төртүнчү этапта окуучу окуунун көп ыкмаларын билип калат: сөздөр менен, сөздөрдү тобу менен. Окуучу үчүн көрүп кабыл алуу менен байланышкан окуунун техника жагы эмес, окулуп жаткан тексттин мазмунун түшүнүп, ойлоону негизгиси болуп калат. Окуучу бардык сөздөрдүн маанисин жакшы билип, аларды сүйлөм ичинде байланыштыра алса гана ал текстти толук түшүндү деп эсептей аласыз. Мына ошентип, кептин лексика, грамматикалык тарабын эң жогорку деңгээлде өздөштүргөндө окулган текстти жакшы түшүнө алат. Окуунун техникасын баалоо үчүн сизге мурда белгилүү дагы эки куралды колдонууну сунуштайбыз. Алардын бири окуучунун биринчи класста тамгаларды таануусуна жана тыбыштарды айтуусуна арналган. Экинчиси – шар, туура жана көркөм окууну баалоо үчүн, буларды башталгыч мектептин биринчи жана кийинки класстарында колдонсо болот.

Окуучуларды окутуудагы күтүлүүчү жыйынтыктар:

- Үндүү жана үнсүз тыбыштарды жана тамгаларды айтат жана айырмалайт.
- Сөздөрдөгү, муундардагы жумшак жана каткалаң үнсүздөрдү туура айта алат.

Биринчи класстын биринчи жарым жылдыгында окуу техникасын баалоодо сиздерге төмөндөгүдөй ар түрдүү тартипте жайгашкан баш тамгалар менен кичине тамгалардын таблицасын колдонууну сунуштайбыз. Сиздердин максат окуучу жазылган тамгага дал келген тыбыштарды туура айтып, муундап окуй алаарын билүү. Балага форманы берип, окуучу тамгаларды туура окуп, мугалимдин буйругу менен муундарды тез жана так окушу керек экендигин түшүндүргүлө. Ар бир формага берилген убакыт бир мүнөт. Алдыңарда туура эмес окулуп жана калтырылып кеткен тамгалар менен муундарды белгилеп туруу үчүн ошол сыяктуу эле форманы бергиле. Окуучулардын окуу көндүмдөрүнө жараша (тамгаларды таануу, окуу ыкмалары ж.б)

Форма 1 (тамгаларды таануу) же Форма 2ни (муундарды окуу) тандагыла. Сиз ушул сыяктуу формаларды өзүңүз иштеп чыгып жана чыгарып алсаңыз болот. Эске алуучу нерсе, алдыңкы окуучуларга өзүнүн жыйынтыктарын көрүүгө мүмкүнчүлүк берүү үчүн тамгалардын жалпы саны же тесттеги сөздөрдүн саны стандарттагы нормадан бир аз ашат. Ошондуктан биринчи класс үчүн 20-25 тамга жана сөздөн турган таблицаны колдонууну сунуштайбыз.

Окуу техникасын баалоо (I жарым жылдык)

Ф	ж	П	Х	ч
ң	с	В	Н	е
Б	У	О	Р	Ү
ө	Д	И	Э	ц

Форма №2. Окуу техникасын баалоо (I жарым жылдык)

Бе им Зу се ЖО
Ар Ил аң Ач Чу
Шы ТЕ Жө Фе Вү
ЛӨ Фа Тр Ок Це

Денгээлдерди аныктоодо эгерде окуучу катасыз берилген тамгалардын, сөздөрдүн 85% окуп бере алса, ал үлгүлүү денгээлди көрсөткөн болот. Жетиштүү – 50-84%. Жетиштүү эмес – 50%

Эсептөө үчүн төмөнкүдөй сандар керек:

1. Формадагы тамгалардын жалпы саны (муундар, сөздөр).
2. Туура аталган сөздөрдүн саны (муундар, сөздөр).

3. Туура аталган сөздөрдүн санын (муундар, сөздөр) тамгалардын жапы санына бөлүп (муундар, сөздөр) 100%га көбөйтүү керек.

4. Бул жыйынтык кайсы деңгээлге ылайык келе турганын аныктоо.

Үлгү: Таблицадагы муундардын саны – 20. Окуучу туура окуду – 15. Анда, $15 : 20 \times 100 \% = 75 \%$. Окуучунун жыйынтыгы – 75%, бул жетиштүү деңгээлге туура келет. Окуучу үлгүлүү же жетиштүү деңгээлди көрсөтсө б.а. окуу деңгээлге же стандарттагы деңгээлден ашса, анда сиз, мугалим катары баланы сөзсүз мактап, өсүштүн кийинки милдеттерин талкуулашыңыз зарыл. Мисалы, өзүнөн кичүү инилерине же карындаштарына үн чыгарып анча чоң эмес тексттерди окуп берүүгө кеңеш берүү.

3. Окуудагы балоо ыкмалары.

Текстти же кайсыдыр бир чыгармадан үзүндү окуп жатканда балдарга байкоо жүргүзөбүз. Башкача айтканда алардын окуу компетенцияларына таасир этебиз. Баалоонун натыйжасында жетиштүү эмес деңгээлди көрсөткөн балдар биздин өзгөчө көңүл буруубузга жана жекече мамилеге муктаж. Эгер окуучу жетиштүү эмес деңгээлге кабылса, эмне кылуу керек?

Окуучу менен бирдикте форманы кайрадан окуп чыккыла.

Окуучу менен бирдикте, ал эмнени аткара алгандыгын, эмнени аткара албагандыгын анализдөө.

Көйгөйдү аныктагыла, балким бала графемалар менен фонемалардын байланышын өздөштүрө элек, балким баш тамгаларды гана окуй албайт. Ал окуй албаган тамгаларды жана сөздөрдү түшүндүргүлө жана өзүңөр окуп көрсөткүлө. Багытын өзгөртүп дагы бир жолу окуп чыгуу үчүн форманы окуучуга бергиле (өйдөдөнылдый, ондон-солго ж.б).

Ата-энелерге сунуш бергиле: баланын үзгүлтүксүз окуусуна көңүл буруу.

Бир нече сабакта же бир жуманын ичинде окуучуга сабакта көбүрөөк көңүл бургула, жекече окууга, тамгаларды аныктоо көнүгүүлөрүнө убакыт бөлгүлө (мисалы, сөздүн биринчи тамгасы).

Эки жумадан кийин тамгалардын аталышын эске тутуп калуусун жана кетирген каталарын эске алуу менен башка форма бергиле жана өсүш болгондугун аныктагыла.

Ушул учурда жасаган аракетин үчүн баланы мактагыла жана анын өсүшүн көрсөткүлө (мисалы: «Өткөн жолу сен 5 сөздү туура окудуң ал эми бүгүн 12 сөздү. Эгер сен мындан ары ушул жумадагыдай сабакта көңүл коюп иштеп, окуу боюнча тапшырмаларды аткарасаң, чейректин аягында окуу боюнча абдан жашы жыйынтык болот»).

Үн чыгарып окуу техникасын баалоо

1-2-3-4-класстар боюнча. Окуучулардын окуусунун күтүлүүчү натыйжалары: 1. Окуунун тиешелүү ылдамдыгы менен текстти туура окуйт.

2. Интонация жана логикалык басымды сактап, көркөм окуйт.

3. Окуунун ченемдерине ылайык үн чыгарып окуйт. Көпчүлүк мугалимдер окуу техникасы – бул жөн гана баланын окуусунун ылдамдыгы деп ойлоп, бир мүнөттө окуган сөздөрдүн санын гана баалап коюшат. Бирок бул мындай эмес.

«Окуу техникасын» текшерүүдө мугалим бир канча көрсөткүчтөрдү баалайт:

- окуу ыкмасы – сөздөрдү муундап окуу же толугу менен жай окуу;
- окуу ылдамдыгы – белгилүү убакыт аралыгында окулган сөздөрдүн саны (бир мүнөттөгү сөздөр саналат);
- окуунун көркөмдүүлүгү – басымдын туура коюлушу, окууда тыным менен интонациянын туура сакталышы;
- окуунун тууралыгы – окуудагы катачылыктар, такалып окуу;
- белгилүү темпте түшүнүп окуу көндүмү (үн чыгарып жана купуя) – бала жөн гана окубастан, түшүнүп окуусу керек. Окуу техникасын текшерүү боюнча мугалимге көрсөтмө (инструкция)
- Окуу техникасын текшерүүнү жылына эки жолу жүргүзгүлө (декабрь, май). ▪ Окуу темпин текшерүүдө сөздөр эки тамгадан турса да, бардык сөздөрдү эске алуу керек.
- Окуу көндүмдөрүн текшерүү текстин 2 нускада даярдаңыз: окуучу жана мугалим үчүн.
- Мугалимдин нускасындагы тексттин баш жана акыркы сөзүн аныктап, номерлеп коюңуз.
- Форма менен баалагыла (X таблицанын графалары боюнча белгилөө жүргүзгүлө): 1) Окуу ыкмасы; 2) Окуу темпи; 3) Тууралыгы; 4) Көркөм окуунун элементтери (тыным, логикалык басым, интонация).

Бардык окуунун көндүмдөрү бири-бири менен тыгыз байланышта болгондуктан окуу техникасын гана эмес аны түшүнө билүүсүн дагы баалоо керек. Көпчүлүк мугалимдер мындай учурда окулган текст боюнча суроолорду колдонушат, баалоо таблицасына окуп түшүнүү критерийин кошуу менен суроого жооптордун туура экендигин белгилешет. Бул ыкманы сиздер өзүңүздөрдүн ишиңиздерде колдонсоңузда болот. Мында окуган нерсени кайра айтып берүүдө жөнөкөй суроолор менен бирге (ким? эмне? кайда? ж.б), окуучулардын жоопторунда тексттин айрым бөлүктөрүн байланыштыруучу, алдын-ала болжолдоочу, жалпылоочу татаалыраак суроолорду берүүгө аракет кылыңыздар.

Суроолор, тапшырмалар.

1. Окуу ишмердүүлүгүн баалоо дегенди кандай түшүнөсүңөр?

2. Өз тажрыйбанардан пайдаланып, окууну баалоонун ыкмаларын сунуштагыла.

3. “Мен жана мен баалаган окуучу” деген темада чыгармачылык этюд жазгыла.

ПРАКТИКАЛЫК САБАКТАРДЫН ИШТЕЛМЕСИ

№1-2. Баалоонун мааниси

Талкуулануучу суроолор

1. Баалоонун максаты.
2. Критериалдык баалоонун принциптери.
3. Баалоонун түрлөрү жана аларды сабакта колдонуу маселелери..

Көрсөткүчтөр:

- баалоонун максатын билишет;
- баалоонун принциптерин сабакта пайдалана алат;
- баалоонун түрлөрүн билишет;
- топто, жупта иштөө боюнча тажрыйбасын ашырат.

Окутуу – максатуу багытталган процесс, ал эми баалоо – бул процесстин өзөгү. Айрыкча инсанга багытталган окуп-үйрөнүү усулун колдонууда баалоонун ар кандай түрлөрүн жана ыкмаларын натыйжалуу пайдалануу зарыл. Окуучулар өз билимдерин жана жөндөмдөрүн көрсөтүүгө, дагы кайсы нерселерге көбүрөөк көңүл буруу зарыл экендигин билүүгө мүмкүнчүлүк алышат, ал эми мугалимдер окутуунун мазмунун окуучуларга тереңирээк түшүнүшүнө жана окуп-үйрөнүүдө көз карандысыз болушуна көмөктөшүүчү керектүү маалыматтарды алышат.

Баалоо жолдорунун ар кандай түрлөрүн окуучулардын көндүмдөрү жана теманы түшүнгөндүгү жөнүндө маалымат чогултуу үчүн пайдалана билүү окуучулардын жетишкендиктерин натыйжалуу баалоонун негизги шарты болуп саналат. Окуучунун жетишүүсү тууралуу мугалим алган маалымат бардык окуучулардын муктаждыктарын жана жөндөмдөрүн эске алуу үчүн окутуп-үйрөтүүнү жекелештирүүсүнө (дифференциялаштыруусуна) эле мүмкүндүк бербестен, окуучулардын өздөрүнүн учурдагы жана келечектеги окуп-үйрөнүүсүн көзөмөлдөө билгичтигин эң жогорку деңгээлде калыптандыруусуна да шарт түзөт.

Баалоо – бул окутуудагы жетишкендиктерди өлчөөнүн жана маселелерди аныктоонун, кайтарым байланыш жүргүзүүнүн, билим берүү процессинин катышуучуларына (окуучуларга, мугалимдерге, ата-энелерге ж.б.) жана мамлекетке билим берүүнүн маселелери, жетишкендиктери тууралуу билдирип туруунун негизги каражаты. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо тутуму – бул окуучулардын билим берүү программасын өздөштүрүү (пландаштырылган билим берүү натыйжасына жетишүү) сапатын баалоо тутуму, билим берүү процессинин эң маанилүү элементи.

1-тапшырма.

Мугалимдин ролунда баалоону аткаргыла

2-тапшырма

Атайын сызгычтын жардамын колдонуп, баалоону жүргүзүүгө карата мисалдарды иштөө. Мисалы, танк, чимирик. деген сөзгө карата баалоону иштеп чыгуу.

3-тапшырма

Талкуунун натыйжасында өзүнүн жообун өзүлөрү баалашат. Буга баалоонун 3түрүнүн негизинде жетишишет.

4-тапшырма

Тапшырмага ылайык Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№3-4. Жаны билим берүү стратегиялары жана баалоо системасы

Талкуулануучу суроолор

1. Адабий окуу сабагында жаны стратегияларды колдонуу.
2. Кыргыз тили сабагында жаны стратегияларды колдонуу.
3. Адабий окуу, кыргыз тили сабактарындагы баалоо системасынын өзгөчөлүгү.

Көрсөткүчтөр:

- адабий окуу сабагында жаны стратегияларды колдонууну билишет;
- кыргыз тили сабагында жаны стратегияларды колдоно алышат;
- адабий окуу, кыргыз тили сабактарындагы баалоо системасынын өзгөчөлүгүн айырмалай алышат;
- топто, жупта иштөө боюнча тажрыйбасын ашырат.

Мектептин өнүгүүсүнүн азыркы мезгилдеги артыкчылыктуу максаты окуучуну жетилтүү болуп турганда, **баа** таасирдин, өзгөрүүнүн, окуп-үйрөнүүнүн жана өнүгүүнүн чен өлчөмү болуп саналат. Мында баа эмоционалдуу мамиле формасында, пикир (сөз түрүндөгү сыпаттама) формасында же баа коюу формасында туюнтулушу мүмкүн.

Эмоционалдуу мамиле – бул мугалимдин жана окуучунун бардык сезимдерди жана толгонууларды камтыган билим берүү процессине жана натыйжасына болгон реакциясы.

Сөз түрүндөгү баа – бул окуучунун окуу эмгегинин натыйжасынын кыскача мүнөздөмөсү. Бул баалоонун пикир формасы окуучуга анын окуу ишмердигинин натыйжалуулугундагы өзгөрүүнү даана көрсөтүп, өз мүмкүнчүлүктөрүн жана тырышчаактыгын талдоого шарт түзөт. Сөз түрүндөгү баа берүүнүн өзгөчөлүктөрү – анын мазмундуулугу, окуучунун ишин талдоого мүмкүндүк бергендиги, ийгиликтүү натыйжалардын жана алардын себептерин белгилеп жүрүүгө, кемчиликтердин себептерин аныктап, аларды четтетүү боюнча конкреттүү сунуштарды берүүгө өбөлгө түзгөндүгү.

Баа коюу – баанын нормативдик туюнтулушу. Баалоонун баа коюу механизми бир топ эле формалдаштырылгандыктан, мугалим үчүн ал сабактагы тартипти камсыздоонун маанилүү каражаты катары каралат. Баа – баалоо процессинин жыйынтыгы. Коюлуучу баа, эрежеге ылайык, сан түрүндө туюнтулат. Баанын сандык туюнтулушу Кыргыз Республикасынын орто билим берүү тутумунда төмөндөгүчө болот («1», «2», «3», «4», «5»), ал эми дүйнөлүк практикада 10дук, 100%, тамга түрүндөгү ж.б. баллдык системалар колдонулат.

1-тапшырма.

Баалоонун стратегияларынын үстүндө иштегиле

2-тапшырма

Баалоонун варианттары менен иштөө

3-тапшырма

Тапшырмага ылайык Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№5. Окуу процессинин компоненттери

Талкуулануучу суроолор

1. Окутуу процессинин жалпы компоненттери.
2. Максаттар, мазмун, окутуу, баалоо компоненттери менен иштөө жолдору.
3. Окутуу процессиндеги компоненттерди сабакта пайдалануу технологиясы

Көрсөткүчтөр:

- окутуу процессинин жалпы компоненттерин билет.
- максаттар, мазмун, окутуу, баалоо компоненттери менен иштөө жолдорун өздөштүрөт.
- окутуу процессиндеги компоненттерди сабакта пайдалан алат.

Окутуу процессинин негизги компоненттери булар: максат, мазмун, окутуу, баалоо болуп эсептелет.

Бул 4 негизги окутуунун компоненттери бири-бири менен өз ара тыгыз байланыштуу. Жана алар толук бойдон окутуунун максаттарына негизделген. Окутуунун максаттары стандартта аныкталат. Окуу курсун өздөштүрүүдөгү ийгилик мына ошого карата бааланат. Мында баалоонун ролу коюлган максаттарга карата окутуунун мазмуну менен методдорунун натыйжалуулугун ченеп-өлчөөдө турат. Максаттар ---- мазмун--- окутуу--- баалоо.

1-тапшырма.

Сабактын максатын аныктагыла

2-тапшырма

Мазмунун тактагыла

3-тапшырма

Окутууну тушундуруп бергиле

4-тапшырма.

Баалоону талдап, түшүндүрүп бергиле.

№6. Окутуу курсун өнүктүрүүнүн жол картасы

Талкуулануучу суроолор

1. Окутуу курсун өнүктүрүүнүн жол картасы.
2. Сабакта жол картаны колдонуунун стратегиясы.
3. Жол картасын баалоо процессинде пайдалануу.

Көрсөткүчтөр:

- окутуу курсун өнүктүрүүнүн жол картасы жөнүндө айта алат.
- сабакта жол картаны колдонуунун стратегиясын билет.
- жол картасын баалоо процессинде пайдаланууну билет..

Окутуу курсун өнүктүрүү — калыпка салуу --- окутуу максаттары --- **айландыруу керек** --- ченеп, өлчөнүүчү окуу натыйжаларына --- **аныктоо керек** --- жетишкендиктердин деңгээлин --- мазмун, баалоо техникалары – **иштеп чыгуу жана колдонуу** --- **окутуу методдору** --- **жүргүзүү керек** --- **баалоо**.

Бул “Жол картаны” баалоодо, максаттарды аныктоодо жана мазмунга талдоо жүргүзгөндө пайдаланууга болот.

1-тапшырма.

Адабий окуу сабагына карата “Жол картасын” пайдалан.

2-тапшырма

Окутуу максаттарын чен төлчөнүүчү окуу натыйжаларына айландыруу

3-тапшырма

Баалоонун техникаларын иштеп чыгуу жана колдонуу

4-тапшырма.

Баалоону жүргүзүү.

№7-8. Класстагы ички баалоо

Талкуулануучу суроолор

1. Класстагы ички баалоо.
2. Баалоо. Баа берүү. Белги терминдерин пайдалануу.
3. Журналга баа коюунун ыкмалары .

Көрсөткүчтөр:

- жазуу жумуштарын талдай алат;
- окуу ылдамдыгын жүргүзө алат;
- чейректик жумуштарга байкоо жүргүзө алат.
- топто, жупта иштөө боюнча тажрыйбасын ашырат.

Баалоо–бул мугалимдер үчүн да окуучулар үчүн да кайтарым байланыш болуп эсептелет. Класстагы ички баалоо – бул педагогикалык ыкма да, усул да. Мында мугалимдин окуу процесси кандай жүрүп жаткандыгын билүүсү, бул ага ишти пландаштырууга жардам берет.

Класстагы ички баалоонун башкалардан өзгөчөлүгү. Балдардын кандай окуп жаткандыгына көз салуу. Бул окутуу процессине таасир этүүсү мүмкүн.

Класстагы ички баалоонун артыкчылыгы:

Мугалим үчүн:

- чакан кайтарым байланышты камсыздайт;
- окуу процесси жөнүндө аз чыгым жумшалат;
- балдар менен жакшы байланыш түзүлөт, окутуунун натыйжалуулугун арттырат;

Окуучулар үчүн:

- өзүнө өзү байкоо жүргүзүүсүнө шарт түзүлөт;
- окуп-үйрөнүп жаткандыгы жөнүндө мугалимдин кам көрүп жаткандыгын далилдейт;
- иштин ыкмаларын өзгөтүп туруу зарылдыгын көрсөтөт.

Баалоо – бул окуучулардын таанып-билүү ишмердигине байкоо жүгүзүү процесси, о.э. билим берүүнүн сапатын жакшыртуу максатында окуучу тууралуу маалыматты жазуу, чогултуу, каттоо жана чечмелөө процесси.

Баа берүү – бул баалоо процессинин натыйжасы, баалоо боюнча ишмердик же иш-аракет, сапаттуу кайтарым байланыш маалыматы.

Белги – бул символ, окуучулардын окуу жетишкендиктерин цифралар, тамгалар же башкача түрдө формалдуу-шарттуу, сан менен чагылдыруу.

Журналга баа коюу – баанын нормативдик туюнтулушу. Баалоонун баа коюу механизми бир топ эле формалдаштырылгандыктан, мугалим үчүн ал сабактагы тартипти камсыздоонун маанилүү каражаты катары каралат. Баа – баалоо процессинин жыйынтыгы. Коюлуучу баа, эрежеге ылайык, сан түрүндө туюнтулат. Баанын сандык туюнтулушу Кыргыз Республикасынын орто билим берүү тутумунда төмөндөгүчө болот («1», «2», «3», «4», «5»), ал эми дүйнөлүк практикада 10дук, 100%, тамга түрүндөгү ж.б. баллдык системалар колдонулат.

1-тапшырма.

Баалоонун стратегияларынын үстүндө иштегиле

2-тапшырма

Кандайдыр бир ишке баа берип көргүлө

3-тапшырма

Белги боюнча Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№9-10. Баалоонун түрлөрү

Талкуулануучу суроолор

- 1.Диагностикалык баалоонун окуу процессиндеги орду.
- 2.Калыптандыруучу баалоону калыптандыруунун формалары.
- 3.Калыптандыруучу баалоону сабакта пайдалануунун мааниси.

Көрсөткүчтөр:

- диагностикалык баалоонун окуу процессиндеги ордун билсе;
- калыптандыруучу баалоону калыптандыруунун формаларын ажырата алса;
- калыптандыруучу баалоону сабакта пайдалануунун маанисин түшүнсө.

Мектептин билим берүү тутумунда төмөндөгү баалоонун түрлөрүн бөлүп көрсөтүүгө болот: **диагноздоочу, калыптандыруучу, жана жыйынтыктоочу баалоо.**

Диагноздоочу баалоо – бул окуучунун компетенттүүлүгүнүн алгачкы калыптануу деңгээлин аныктоо. Диагноздоочу баалоо демейде окуу жылынын башында же теманы алгач үйрөтүүдө, бөлүмдүн же баптын башындагы биринчи сабакта жүргүзүлөт.

Калыптандыруучу (формативдик) баалоо – бул окуучунун окуусуна үзгүлтүксүз, максаттуу багытталган байкоо жүргүзүү процесси. Калыптандыруучу баалоо формалдуу эмес (көп учурда баа коюлбаган) баалоо болуп саналат. Ал критерийлерге ылайык баалоого негизделет да, кайтарым байланышты камсыздайт.

Калыптандыруучу баалоонун максаты – окутуп-үйрөнүү процессинде мугалим менен окуучунун ишмердигин оңдоп-түзөө.

Жыйынтыктоочу (суммативдүү) баалоо белгилүү убакыт аралыгында теманы, бөлүмдү аяктоо учурунда билимдердин, билгичтиктердин жана көндүмдөрдүн калыптаныш деңгээлин аныктоого арналган. Жыйынтыктоочу баалоо ар түрдүү текшерүүчү иштердин (тест, текшерүү иши, лаборатордук, изилдөө иши, дилбаян, эссе, долбоор, оозеки презентация ж.б.) жыйынтыктары боюнча жүргүзүлөт. Текшерүү иштерине коюулуп жүргөн баалар жыйынтыктоочу бааларды коюу үчүн негиз болуп саналат.

Жыйынтыктоочу баалоонун максаты – белгилүү убакыт аралыгында окуучулардын билимдерди өздөштүрүү, билгичтиктеринин жана көндүмдөрүнүн калыптануу деңгээлин белгилөө жана алынган натыйжалардын стандарт талаптарына шайкештигин аныктоо.

ТМ таркатылат. Баалоонун мисалдары боюнча түрлөрүн аныктагыла.

1-тапшырма.

Диагноздоочу баалоонун үстүндө иштегиле

2-тапшырма

Калыптандыруучу баалоонун үстүндө иштегиле

3-тапшырма

Жыйынтыктоочу баалоонун үстүндө иштегиле.

№11-12. Салттуу окутууда жана баалоонун инсанга багытталган түрүндө максаттарды коюу

Талкуулануучу суроолор

1. Салттуу окутууда сабактын максатын коюунун мазмуну.
2. Адабий окуу, кыргыз тили сабактарында сабактын максатын коюуда көңүл буруучу өзгөчөлүктөр.

Көрсөткүчтөр:

- салттуужана салттуу эмес сабактарда сабактын максатын коюуну билсе жана айырмалай алса;
- адабий окуу сабагында сабактын максатын коюуну билсе;
- кыргыз тили сабагында сабактын максатын коюудагы өзгөчөлүктөрдү билсе.

Мектептин билим берүү тутумунда *салттуу жана салттуу эмес окутуу* бүгүн актуалдуу бойдон калып жатат.

Салттуу окутуу – бул адатка айланып, калыптанып калган кадимки эле сабактын өзү.

Салттуу эмес окутуу – бул учурда педагогдор ортосунда кызуу талаш – тартыш жараткан кадимки эле жаны стиодегисабактар. Мисалы Шерине-сабак, Жомок сабак. ж.б.

ТМ таркатылат. Сабактардын формасы боюнча түрлөрүн аныктагыла.

1-тапшырма.

Салтуу сабактар кайсылар, мисалы менен презентациялоо

2-тапшырма

Салттуу эмес сабактарга мисал келтирип, иштегиле, көрсөтүп бергиле.

3-тапшырма

Эки формадагы сабактардан мисалдарды келтиргиле, өзгөчөлүк, жалпылык жактарын көрсөтүп бергиле.

№13-14. Критериалдык баалоонун формалары

Талкуулануучу суроолор

1. Критериалдык баалоонун принциптери.
2. Критериалдык баалоонун принциптерин тажрыйбада колдонуу.
3. Критериалдык баалоону сабакка колдонуунун жолдору.

Көрсөткүчтөр:

- КБнын принциптерин пайдаланат;
- крит. баалоонун принциптерин сабакта пайдалана алат;
- топто, жупта иштөө боюнча тажрыйбасын ашырат.

Критериалдык баалоону жүргүзүүнүн өзүнчө технологиясы бар. Анын өзүнө гана тиешелүү критерийлери же баалоодогу өзгөчөлүгү болот. Көп учурда баа баалануунун ордун баса албайт. Баа аракетине жана өзүн-өзү алып жүрүүсүнө гана коюлган мугалимдин субъективдүү мамилесин гана көрсөтө алат. Критериалдык баалоо – бул окуучунун иш-аракетинин натыйжаларынын санын балл түрүндө баалабай турган система. Критериалдык баалоодо баа билим алуунун сапаттык көрсөткүчү болуусу шарт.

1-тапшырма.

Кайсыдыр бир чыгарманы алып, ага тапшырма түзгүлө жана аны баалоонун критерийлерин иштеп чыккыла

2-тапшырма

Критериалдык баалоо боюнча атайын сызгычтын жардамын колдонуп, баалоону жүргүзүүгө карата мисалдарды иштөө. Мисалы, танк, чимирик. деген сөзгө карата критерийлерди иштеп чыгуу.

3-тапшырма

Талкуунун натыйжасында өзүнүн жообун өзүлөрү баалашат. Буга критериалдык баалоонун негизинде жетишишет.

4-тапшырма

Тапшырмага ылайык критериалдык баалоонун деңгээлдерин аныктоону иштеп чыгуу жана анын баскычтарын көрсөтүү. Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№15-16 Тапшырманын мисалы жана аны баалоо

Талкуулануучу суроолор

1. Тапшырмалардын түрлөрү.
2. Адабий окуу сабагында тапшырмаларды түзүү жана баалоо.
3. Кыргыз тили сабагында тапшырмаларды түзүү жана аны баалоо.

Көрсөткүчтөр:

- тапшырма түзүүнүн жолдорун аныктайт;
- предметтердин өзгөчөлүгүнө жараша салыштырып, тапшырма түзүүнү билет;
- топто, жупта иштөө боюнча тажрыйбасын ашырат.

Тапшырма түзүү үчүн абал текстин мааниси ачылышы керек. Андан да негизги максат так аныкталып коюлганы дурус. Анткени максат аныкталбай туруп тапшырмаларды талкуулоо мүмкүн эмес. Болгон күндө да ал максатына жетпей калат. Негизгиси окуучулардын жетишкендиктерин кандай жол менен баалоо керек, аларга тапшырмаларды кандай ыкма менен берсек, аларга түшүнүктүү жана жооп натыйжалуу болот? Деген суроонун үстүндө иштөө зарыл.

1-тапшырма:

Кайсыдыр бир чыгарманы алып, ага тапшырма түзгүлө жана аны баалоонун жолун карап көргүлө

2-тапшырма:

Үзүндү окуп чыгып, планын түзгүлө. Ийгиликке жетүү үчүн текстин түзүлүшү кайсы критерийлер менен бааланарын карап чыгууну сунуштайт. Мисалы Максат: Ар бир бөлүгү өзүнчө бир абзац...ж.б.у.с.

3-тапшырма:

Талкуунун натыйжасында өзүнүн жообун өзүлөрү баалашат. Буга суроолор же пландын негизинде жетишишет.

4-тапшырма:

Текстин жыйынтыктоочу этабына жараша же студенттердин ойлоруна карата берүүгө болот. Мисалы. Силер бул чыгармадагы каармандарды кандай элестеттиңер эле? Силер элестеткендей бекен? Өзүнөрдүн жообунары өзүңөр баалагыла..

№17-18. Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш

Талкуулануучу суроолор:

- 1.Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланышты уюштуруунун формалары.
2. Кыргыз тили сабагында жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыштын түрлөрү.
3. Окуучунун жазуу ишин текшерүү жана баалоо.

Көрсөткүчтөр:

- жазуу жүзүндөгү кайтарым байланышты аныктай алат;
- кыргыз тили сабагындагы кайтарым байланышты аныктайт;
- жазуу жумуштарын текшерет жана баалайт, мониторингин чыгарат.

Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш- окуучуларга кыйла маанилүү жана түшүнүктүү болуусу шарт. Окуучулар өз иштерине карата мугалимдин коментарийин уга билип, анын айткан сунуштарын пайдалануу менен аларды жакшыртышы керек. Калыптандыруучу баалоо окуучулардын жазуу иштерин текшерүүнү талап кылат. Баалоонун мындай түрүндө мугалим баа коюну пландабастан, окуучунун дептерине пикирин жазат, ар түрдүү жылдызчаларды, түстөрдү колдонот.

1-тапшырма.

Окуучунун жазуу жумушун алып, ага калыптандыруучу баалоону жүргүзгүлө.

2-тапшырма

Адабий окуу сабагынан бир темага карата жазуу жумушунун планын иштеп чыккыла жана баалоонун критерийлерин иштеп чыккыла.

3-тапшырма

Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланышка мисал келтиргиле..

4-тапшырма

Кайтарым байланыштын үч түрү боюнча тапшырмаларды түзгүлө жана ошол баыгтта баалоону жүргүзгүлө. Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№19-20. Оозеки кайтарым байланыш

Талкуулануучу суроолор:

- 1.Оозеки кайтарым байланыштын формалары.
- 2.Адабий окуу сабагындагы оозеки кайтарым байланыш.
- 3.Оозеки кайтарым байланыш, мониторинг жүргүзүү

Көрсөткүчтөр:

- оозеки кайтарым байланышты аныктай алат;
- оозеки кайтарым байланышты сабакта пайдалана алат;
- оозеки кайтарым байланышты баалоонун формаларын билет;
- өз алдынча мониторинг жүргүзө алат.

Оозеки жүзүндөгү кайтарым байланыш- окуучуларга кыйла маанилүү жана максаттуу иш процесси экендигин билебиз. Окуучулар өз иштерине карата мугалимдин коментарийин уга билип, анын айткан сунуштарын пайдалануу менен аларды жакшыртышы керек. Оозеки кайтарым байланыш окуучулардын оозеки формада аткрылуучу иштерин текшерүүнү талап кылат. Баалоонун мындай түрүндө мугалим баа коюну пландабастан, окуучунун жобуна карата оозеки ыраазычылык белгилерин (комплимент) билдирет, ар түрдүү жылдызчаларды, түстөрдү колдонот.

1-тапшырма.

Оозеки кайтарым байланышка карата бир мисал түзгүлө.

2-тапшырма

Адабий окуу сабагынан бир темага карата оозеки кайтарым байланыштын варианттарын сунуштоо оозеки кайтарым байланыштын планын иштеп чыккыла жана баалоонун критерийлерин көрсөткүлө.

3-тапшырма

Оозеки кайтарым байланышка мисал келтиргиле..

4-тапшырма

Кайтарым байланыштын үч түрү боюнча тапшырмаларды түзгүлө жана ошол багытта баалоону жүргүзгүлө. Баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№21-22. Окуу ылдамдыгын текшерүү аркылуу мониторинг жүргүзүү.

Талкуулануучу суроолор:

1. Окуу ылдамдыгын жүргүзүүнүн максаты, милдети.
2. Окуу ылдамдыгын баалоо, мониторинг жүргүзүү.
3. Окуулардагы окуу ылдамдыгына карата берилген материалдардын үстүндө иштөө .

Көрсөткүчтөр:

- окуу ылдамдыгын өз алдынча аныктай алат;
- окуу ылдамдыгына коюлган талаптарды атап бере алат.;
- окуу ылдамдыгынын мониторингин чыгара алат.

Оозеки жүзүндөгү кайтарым байланыш- окуучуларга кыйла маанилүү жана максаттуу иш процесси экендигин билебиз. Окуучулар өз иштерине карата мугалимдин коментарийин уга билип, анын айткан сунуштарын пайдалануу менен аларды жакшыртышы керек. Оозеки кайтарым байланыш окуучулардын оозеки формада аткрылуучу иштерин текшерүүнү талап кылат. Баалоонун мындай түрүндө мугалим баа коюну пландабастан, окуучунун жообуна карата оозеки ыраазычылык белгилерин (комплимент) билдирет, ар түрдүү жылдызчаларды, түстөрдү колдонот. Окуу техникасын карап чыгуу зарыл маселелерден экендиги талашсыз.

1-тапшырма.

Текстин негизинде окуу ылдамдыгын текшерүү.

2-тапшырма

Оозеки кайтарым байланышка карата мисалдар келген.

3-тапшырма

Оозеки кайтарым байланыштын айырмачылыгын тапкыла .

4-тапшырма

Кайтарым байланыштын баалоо-натыйжа барагынын моделин түзүү.

№23-24. Калыптандыруучу баалоонун техникасы.

Талкуулануучу суроолор:

1. Калыптандыруучу баалоонун (КБнун) техникалары.
2. КБнун техникаларын сабакта пайдалануу.
3. КБнун мониторинг жүргүзүүдөгү ыкмалары .

Көрсөткүчтөр:

- калыптаныруучу баалоонун формасын аныктай алат;
- калыптандыруучу баалоонун техникаларын аныктай алат;
- калыптандыруучу баалоонун техникаларын сабактарда пайлана алат.

Калыптандыруучу баалоонун техникалары – бул окуучулардын ишмердүүлүгүндөгү жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүүдө зарыл процесс экендигинде күмөн жок. Мындай алып караганда окутуу методикасына тиешелүү элементтерге ээ ыкмалардын жыйындысы. Ушул техникалар калыптандыруучу баалоонун натыйжалуу ишке ашышын камсыздайт. Бул кыйла маанилүү жана максаттуу иш процесс экендигин билебиз. Мында жыйырмага жакын техникалар сунушталат. Алардын активдүүлөрүн үйрөнүп чыгып, аны практикада пайдалана алабыз. Калыптандыруучу баалоонун техникасы окуучулардын жазуу жана оозеки формада аткарылуучу иштерин текшерүүнү талап кылат. Баалоонун мындай техникаларын пайдалануу мугалим үчүн баа коюуну пландабастан, окуучунун жообуна карата жазуу же оозеки формада ыраазычылык белгилерин (комплимент) билдире тургандыгын, башкача айтканда ар түрдүү жылдызчаларды, түстөрдү колдонуусу мүмкүн экендигинен кабар берет. Окуу жазуу ишмердүүлүгүндө калыптандыруучу баалоонун техникаларына анализ жүргүзүү жана аны практикада колдонууну карап чыгуу зарыл маселелерден экендиги талашсыз.

1-тапшырма.

Калыптандыруучу баалоонун техникаларына мүнөздөмө бергиле.

2-тапшырма

КБнун 1 техникасына коментарий берүү.

3-тапшырма

Активдүү КБнун техникаларын атап бергиле .

4-тапшырма

Сабакта КБнун техникасын колдонууну көрсөткүлө.

№ 25-26. Бири-бирин баалоо жана өзүн-өзү баалоо.**Талкуулануучу суроолор:**

1. Бири-бирин баалоонун формалары.

2. Өзүн-өзү баалоонун ыкмалары.

3. Бири-бири жана өзүн-өзү баалоону сабакта пайдалануу .

Көрсөткүчтөр:

- бири-бири баалоону билет;
- өзүнө өзү баа бере билүүнү үйрөнөт;
- өзүн-өзү жана бири-бири баалоону сабакта колдоно алат.

Бири-бири же өзүн-өзү баалоо – бул калыптандыруучу баалоонун техникалары. Башкача айтканда окуучулардын ишмердүүлүгүндөгү жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүүдө колдонула турган зарыл техникалык ыкмалардан экендигинде талаш жок. Мындай алып караганда окутуу методикасына тиешелүү элементтерге ээ ыкмалардын жыйындысы. Ушул техникалар калыптандыруучу баалоонун натыйжалуу ишке ашышын камсыздайт. Бул кыйла маанилүү жана максаттуу иш процесс экендигин билебиз. Мында жыйырмага жакын техникалар сунушталат. Алардын активдүүлөрүн үйрөнүп чыгып, аны практикада пайдалана алабыз. Калыптандыруучу баалоонун мындай техникалары окуучулардын жазуу жана оозеки формада аткарылуучу иштерин активдештирет жана мониторинг жүргүзүүгө жакшы өбөлгө болот. Баалоонун мындай техникаларын пайдалануу мугалим үчүн баа коюуну пландабастан, окуучунун жообуна карата жазуу же оозеки формада ыраазычылык белгилерин (комплимент) билдире тургандыгын, башкача айтканда ар түрдүү жылдызчаларды, түстөрдү колдонуусу мүмкүн экендигинен кабар берет. Окуу жазуу ишмердүүлүгүндө калыптандыруучу баалоонун

техникаларына анализ жүргүзүү жана аны практикада колдонууну карап чыгуу зарыл маселелерден экендиги талашсыз.

1-тапшырма.

Бири-биринердин ишинерге баа бергиле.

2-тапшырма

Ар ким өзүнүн ишине баа берсин.

3-тапшырма

КБнун техникаарынын ичинен ушул 2 ыкманы пайдаланып сабак өтүүгө даярдангыла

4-тапшырма

Топтор менен иштегиле.

№ 27-28 Окуу жылына карата баалоону пландаштыруу

Сабактын максаты:

а) баалоону пландаштыра алышат;

б) баалоонун формаларын аныктай алат;

в) жылдык мониторингди жүргүзө алат жана жыйынтыгын чыгара алат.

Сабактын жабдылышы: таркатма материалдар, флевчарт, маркерлер ж.б.

Сабактын тиби: Практикалык сабак

Сабакта колдонулган усулдар: Жалпы педагогикалык

Сабактын жүрүшү:

а) Уюштуруу: жагымдуу маанай түзүү.

2 топко бөлүнүп, каз катар тизилип, маңдайлаш болуп отурабыз. Катарыбыздагы шериктерибиздин тизелерине колдоруубузду кайчылаштырып коёбуз да бирден үчкө чейин санап чыгабыз. Ар бир 3 деген сан аталганда тизеге коюлган кол катуурак чабылат. Ошентип, кайсыл катар биринчи болсо, ошол топ утушка ээ болот, балл алат. Жеңилген топ жазаланат. (ырдашат, табышмак табат, жаңылмач айтат макал айтат же бир айбандын үнүн туурап берет)

б) Өтүлгөн материалдын үстүндө иштөө:

- бири-бирин баалоонун формаларын жана ыкмаларын пайдаланып өз иштерине баа берүү.

в) Жаңы тема: *Окуу жылына карата баалоону пландаштыруу.*

Студенттердин топторго бөлүнүүсүнө көрсөтмө берилет. 1,2,3,4 деп саноо менен бөлүнүшөт. 4 топтун ар бирине бирден тапшырма берилет.

1-топ – КТПга баалоону пландаштыруу;

2-топ – жазуу жүзүндөгү жумуштарды баалоону пландаштыруу;

3-топ – калыптандыруучу баалоонун техникаларын пайдаланып баалоону уюштуруу;

4-топ – жылдык баалоонун жыйынтыгын чыгаруунун жолдорун иштеп чыгуу.

Бул тапшырмаларды аткарууга 20 мүнөт убакыт берилет. Презентацияга 3 мүнөттөн (12 мүн)

Ушул эле тапшырмаларды

Сабакты бышыктоо: Демек, силер үчүн эн негизгиси баалоону КТПда жана күндөлүк сабактарда пландаштыруу болчу.

Бышыктоо үчүн суроолор:

Баалоону кантип пландаштырууга болот?

Баалоону үйрөндүрөбү?

Жыйынтык чыгарууда эмнеден кыйналдыңар?

Андай болсо, төмөнкү таблицаны толтурабыз.

ББКБ стратегиясы

<i>Билем</i>	<i>Билгим келет</i>	<i>Билдим</i>

Тапшырма берүү: кыргыз тили же адабий окуу сабагынан темага карата сабактын иштелмесин түзүп келүү. (1 сабакка)

Баалоо: Бирин-бири баалоо

№ 29-30. Партфолионун окуудагы жана баалоодогу мүмкүнчүлүгү.

Талкуулануучу суроолор:

1. Партфолио жана анын түрлөрү;
2. Кыргыз тили сабагында партфолиону уюштуруу;
3. Адабий окуу сабагында партфолиону түзүү.

Көрсөткүчтөр:

- партфолио жана анын түрлөрү жөнүндө билет.
- партфолио түзүүнүн максатын аныктай алат;
- кыргыз тили жана адабий окуу сабактарында партфолиону уюштура алат;

Сабактын жабдылышы: таркатма материалдар, флевчарт, маркерлер ж.б.

а) Уюштуруу: 2 катар айлана абалында тизилип турабыз да бири -бирибизге суроо беребиз. Улам алар тегеренип ордун алмашып суроо жанылып турат. Анан ички катар сырт менен алмашып кайра ошондой абал уланат. Кайсы катар жаңылса же такалып калса ошол катар жазаланат. (ырдашат, табышмак табат, жаңылмач айтат макал айтат же бир айбандын үнүн туурап берет)

б) Өтүлгөн материалдын үстүндө иштөө:

- чейрек ичинде баалоо планын иштеп чыгуунун шарттарын карап чыгуу.

в) Жаңы тема: **Партфолионун окуудагы жана баалоодогу мүмкүнчүлүгү.**

Студенттердин топторго бөлүнүүсүнө көрсөтмө берилет. Бул **геометрикалык фигураларды бирден алышат** да анан ошонун окшошторун жыйноо менен топторго бөлүнүшөт. **3** топтун ар бирине бирден тапшырма берилет.

Тапшырмалар:

1-топ – Партфолио жөнүндө билгениңерди айткыла;

2-топ – адабий окуу же кыргыз тили сабагынан партфолиону уюштургула ;

3-топ – партфолионун түрлөрү жөнүндө токтолуп өткүлө.

Бул тапшырмаларды аткарууга 20 мүнөт убакыт берилет.

Презентацияга 3 мүнөттөн (12 мүн)

Ушул эле тапшырмаларды улантып аткаруу

Бышыктоо үчүн суроолор:

Демек, силер үчүн эн негизгиси партфолионун мааниси жана аны колдонуунун максатын чечмелей билүү жана анын сабактарда колдонулушун талдоо болчу..

- Партфолиону кантип уштурууга болот?
- Партфолионун түрлөрүн кандайча аныктоого болот?
- Жыйынтык чыгарууда эмнеден кыйналдыңар?
- Андай болсо, төмөнкү таблицаны толтурабыз.

ББКБ стратегиясы

Билем	Билгим келет	Билдим

Тапшырма берүү: кыргыз тили же адабий окуу сабагынан темага карата партфолио түзүп келүү. (1сабакка)

Окутуп-үйрөтүүдө колдонулуучу усулдар

Башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо дисциплинасын окутуп-үйрөтүүдө интерактивдүү усулдар, Блумдун 6 деңгээли, сабак жана сынчыл ойлом стратегиялары негизги таяныч боло алат. Башкы усулдар лекцияда, практикалык сабактарды өтүүдө: түшүнүктөрүн жаздыруу, кыскача эссе жазуу, тексттер менен иштөө, таблица толтуруу, темага карата кроссворддорду толтуруу, иштин жүрүшү боюнча отчетторду жазуу ж.б. колдонулат. Билимдерин текшерүүдө модулдун жобосуна ылайык, бекитилген жадыбал боюнча: оозеки, тестирилөө, текшерүү иш алуу менен сынак алынат.

Студенттердин билимин баалоо

Башталгыч класстын окуучуларынын жетишкендиктерине мониторинг жүргүзүү жана баалоо дисциплинасын окуп-үйрөнүүдө студенттердин билими, объективдүүлүк жана акыйкаттуулук принциптерине таянылып, ЖАМУнун модулдук-рейтингдик системасынын жобосуна ылайык бааланат. Студенттердин билими: сабактарга катышуусу, активдүүлүгү өз убагында өз алдынча иштерди (ӨАИ) тапшыруусу менен төмөндөгүдөй деңгээлдер боюнча бааланат:

Студенттин иш-аракеттеринин категориялары	Максималдык балл
Сабакка катышуусу	40
Лекциялык , практикалык сабактардагы активдүүлүгү	20
ӨАИ өз убагында тапшыруу	20
ӨАИ жана практикалык иштерди өз убагында аткаруу активдүүлүгү	10
Сабакка даярданып келүүсү	10
Жыйынтыгы:	100

Модуль I		
Аудиториялык жумуштар	а) теориялык материалдарды өздөшүрүү	3 балл
	б) семинардык сабактарда тапшырмаларды аткаруу, маселелерди чечүү	5 балл
Жалпы		8 балл
Аудиториялык эмес жумуштар	а). СӨАИ	5 балл
	б). СӨАИнин жасалгаланышы	5 балл
Жалпы		10 балл
1-модуль боюнча УТнын жыйынтыгы	Студенттердин аудиториялык жана аудиториялык эмес жумуштарынын жалпы жетишкендиктери	31 балл
1-модулдагы УТнын жыйынтыгы боюнча жалпы:		49 балл
Баары: (1-модуль)		49 балл

Модуль I I		
Аудиториялык жумуштар	а) теориялык материалдарды өздөшүрүү	3 балл
	б) семинардык сабактарда тапшырмаларды аткаруу, маселелерди чечүү	5 балл
Жалпы		8 балл
Аудиториялык эмес жумуштар	а). СӨАИ	5 балл
	б). СӨАИнин жасалгаланышы	5 балл
Жалпы		10 балл
2-модуль боюнча УТнын жыйынтыгы	Студенттердин аудиториялык жана аудиториялык эмес жумуштарынын жалпы жетишкендиктери	31 балл
2-модулдагы УТнын жыйынтыгы боюнча жалпы:		49 балл
Баары: (2-модуль)		49 балл
Сынакта алган баллы		51 балл
Жыйынтыгы		49+51=100 б

Текшерүү үчүн суроолор (1-модуль)

1. Башталгыч мектептеги балоо системасы
2. Балоонун түрлөрү
3. Салттуу баалоого мүнөздүү белгилер.
4. Баалоонун принциптерин көрсөт.
5. Диагноздоочу баалоо жөнүндө түшүнүк.
6. Диагноздоочу баалоого тиешелүү белгилер.
7. Калыптандыруучу баалоо жөнүндө түшүнүк.
8. Калыптандыруучу баалоого тиешелүү белгилер.
9. Баалоо жөнүндө түшүнүк.
10. Балоо критерийлери.
11. Кайтарым байланышты аныктоо.
12. Окуу ылдамдыгы.
13. Окуу техникасынын окуу ылдамдыгынан өзгөчөлүк жактары.
14. Баа жөнүндө түшүнүк.
15. Баа берүүнүн баалоодон айырмачылыгы.
16. Мотивация жөнүндө түшүнүк.
17. Окуучунун мотивациясы.
18. Окуучунун ички каалоосу.
19. Окутуу процессиндеги сырткы мотивация.
20. Жалпы баалоо.
21. Жалпы баалоонун башка балоолордон өзгөчөлүгү.
22. Окуучунун өнүктүрүү шарттары.
23. Оозеки кайтарым байланыш.
24. Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш.
25. Жат жазуу жөнүндө түшүнүк.
26. Жат жазуунун түрлөрү.
27. Баяндаманын түрлөрү.
28. Дил баян жөнүндө түшүнүк.
29. Дил баяндын түрлөрү.

30. Критерий жөнүндө түшүнүк.
31. Баалоонун критерийлери.
32. Тапшырма жөнүндө түшүнүк.
33. Окуу тапшырмалары жөнүндө түшүнүк.
34. Колбдун окуусу.
35. Окуп-үйрөнүү түрмөгү.
36. Ой жүгүртүү түрмөгү.
37. Рефлексиялык түрмөк
38. Көп түрдүү интеллект теориясы
39. Көп түрдүү интеллект формалары.
40. Б.Блумдун таксономиясы.
41. Мыкты мугалимге тиешелүү категориялар.
42. Байкоо жөнүндө түшүнүк.
43. Көзөмөл жөнүндө түшүнүк.
44. Насаатчылык жөнүндө түшүнүк.
45. Мугалимдеги асыл сапаттар жөнүндө.

(2-модуль)

1. Дилгир угуу стратегиясы.
2. Адабий окуу сабагында колдонулуучу стратегиялар.
3. Кыргыз тили сабагында колдонулуучу стратегиялар.
4. Окутуу курсун өнүктүрүүнүн жол картасы.
5. Окутуу процессинин компоненттери.
6. Сабактын максаты.
7. Сабактын мазмуну.
8. Жыйынтыктоочу баалоо
9. Салттуу окутууда максаттардын коюлушу.
10. Инсанга багыттап окутууда максаттардын коюлушу.
11. Критериалдык баалоо
12. Критериалдык баалоонун формалары.
13. Тапшырмалардын түрлөрү.
14. Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш.
15. Баанын баалоодон айырмасы.
16. Портфолионун түрлөрү.
17. Оозеки кайтарым байланыш
18. Традициялык сабактын мазмуну.
19. Учурдагы сабактын структурасы.
20. Окутуу процесси жөнүндө түшүнүк.
21. Таанып билүүдөгү кызыгуунун критерийлери.
22. Окуутунун технологиясы окутуунун методикасынан айырмачылыгы.
23. Тематикалык пландын мазмуну.
24. Сабактын составдык бөлүгү.
25. Окуу процессинин эки жактуулугу.
26. Мугалимдин сабакка даярдыгынын этаптары.
27. Сабактын жемиштүү болуусу үчүн шарттардын талап кылынышы.

28. Сабактын максат аркылуу ишке ашышы.
29. Окутуунун технологиялары уюштуруу формасы боюнча бөлүнүшү.
30. Мекен таанууну окутуудагы фасилитациялык мамиле.
31. Эне тилин окутуу үчүн методиканын изилдениши.
32. Жалпы педагогикалык (дидактикалык) принциптер.
33. Адабий окууну окутуудагы билим берүүнүн мамлекеттик стандарты.
34. Сабактын максаттынын коюлушу.
35. Эне тилин окутууда элестөөнүн калыптанышы.
36. Адабий окуу окутуудагы түшүнүктөрдүн тереңдөөсү.
37. Аң сезимдүү терең билим алуу.
38. Эне тилин окутуу процессинде окуучулардын таанып билүү аракетинин циклинин этаптары.
39. Окутуунун микротехнологиясы.
40. Учурдагы билим берүүнүн өзгөчөлүктөрү.
41. Сабак жөнүндө түшүнүк.
42. Педагогикалык илимдин сабакка койгон туруктуу талабы.
43. Сабактын жүрүшүн жана структурасын ойлоону, окуучулардын аракетин моделдештирүү аракети.
44. Баалоо системасы жөнүндө түшүнүк.
45. Баалоонун негизги принциптери:
46. Баалоонун түрлөрү
47. Натулаисттик интеллект.

Сынактын суроолору

1. Башталгыч мектептеги балоо системасы
2. Балоонун түрлөрү кайсылар?
3. Салттуу балоого мүнөздүү белгилер кайсылар?
4. Балоонун принциптерин көрсөт.
5. Диагноздоочу балоо деп....?
6. Диагноздоочу балоого тиешелүү белгилерди аныкта?
7. Калыптандыруучу балоо деп....?
8. Калыптандыруучу балоого тиешелүү белгилер боюнча белгиле.
9. Кайсы аныктама балоо деп аталат?
10. Балоо критерийлери.
11. Кайтарым байланышты аныкта.
12. Окуу ылдамдыгы кайсылар?
13. Окуу техникасынын окуу ылдамдыгынан өзгөчөлүк жактары.
14. Балоо деген....
15. Баа деген эмне?
16. Баа берүүнүн баалоодон айырмачылыгы?
17. Мотивация деген эмне?
18. Окуучунун мотивациясы.
19. Окуучунун ички каалоосу.
20. Окутуу процессиндеги сырткы мотивация.
21. Жалпы балоо.

22. Жалпы баалоонун башка балоолордон өзгөчөлүгү эмнеде?
23. Окуучунун өнүктүрүү шарттары.
24. Оозеки кайтарым байланыш.
25. Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш.
26. Жат жазуу...
27. Жат жазуунун түрлөрү.
28. Баяндаманын түрлөрү кайсылар?
29. Дил баян деген эмне?
30. Дил баяндын түрлөрү.
31. Критерий деген эмне?
32. Баалоонун критерийлери.
33. Тапшырма...?
34. Окуу тапшырмалары кайсылар?
35. Колбдун окуусу...
36. Окуп-үйрөнүү түрмөгү.
37. Ой жүгүртүү түрмөгү.
38. Рефлексиялык түрмөк
39. Көп түрдүү интеллект теориясы
40. Көп түрдүү интеллект формалары.
41. Б.Блумдун таксономиясы.
42. Мыкты мугалимге тиешелүү категориялар.
43. Байкоо бул...
44. Көзөмөл бул...
45. Насаатчылык бул...
46. Дилгир угуу стратегиясы.
47. Адабий окуу сабагында колдонулуучу стратегиялар.
48. Кыргыз тили сабагында колдонулуучу стратегиялар.
49. Окутуу курсун өнүктүрүүнүн жол картасы.
50. Окутуу процессинин компененттери.
51. Сабактын максаты.
52. Сабактын мазмуну.
53. Жыйынтыктоочу баалоо
54. Салттуу окутууда максаттардын коюлушу.
55. Инсанга багыттап окутууда максаттардын коюлушу.
56. Критериалдык баалоо
57. Критериалдык баалоонун формалары.
58. Тапшырмалардын түрлөрү.
59. Жазуу жүзүндөгү кайтарым байланыш.
60. Портфолионун түрлөрү.
61. Оозеки кайтарым байланыш
62. Сабактын мазмуну традициялык сабакта кандай болот?
63. Учурдагы сабактын структурасы
64. Окутуу процесси бул.....
65. Таанып билүүдөгү кызыгуунун критерийлери кайсылар?
66. Окуутунун технологиясы окутуунун методикасынан эмнеси менен

айырмаланат?

67. Тематикалык пландын мазмууну
68. Сабактын составдык бөлүгү деген эмне?
69. Окуу процессин эки жактуу кароо керек
70. Мугалимдин сабакка даярдыгынын этаптары...
71. Кезектеги сабак жемиштүү болсун үчүн төмөндөгү шарттар талап кылынат...
72. Максат эмне аркылуу ишке ашат?
73. Окутуунун технологиялары уюштуруу формасы боюнча төмөндөгүдөй бөлүнөт?
74. Кыргыз тилин окутуудагы фасилитациялык мамиле деген эмне?
75. Эне тилин окутуу үчүн методиканы ким биринчи жазган?
76. Жалпы педагогикалык (дидактикалык) принциптерге...
77. Эне тилин окутуудагы билим берүүнүн мамлекеттик стандарты эмнелерден турат?
78. Сабактын максаттынын коюлушу
79. Адабий окууну окутууда элестөө кантип калыптанат?
80. Кыргыз тилин окутууда түшүнүктөрдүн тереңдөөсү бул
81. Аң сезимдүү терең билим билим алуу бул....
82. Математиканы окутуу процессинде окуучулардын таанып билүү аракетинин циклинин кандай этаптары бар?
83. Окутуунун микротехнологиясы деген....
84. Учурдагы билим берүүнүн өзгөчөлүктөрү кайсыл?
85. Сабак деп
86. Педагогикалык илимдин сабакка койгон бир гана талабы өзгөрбөйт, ал...
87. «Сабактын жүрүшүн жана структурасын ойлоону, өзүндүн аракетин менен окуучулардын аракетин моделдештирүү» - мугалимдин кайсыл учурдагы аракетине кирет?
88. Баалоо системасы деген...
89. Баалоонун негизги принциптери:
90. Баалоонун түрлөрү

ТЕСТТИК ТАПШЫРМАЛАР

А варианты

1. Сабактын мазмуну традициялык сабакта кандай болот?

- а). түрдүү информациялар мүмкүн болушунча көп, окуу материалын айтып берүү бир гана жолу болот
- б). мазмундагы негизги түшүнүктөр бөлүнөт.
- в). материалды генерализациялоо жүрөт, жаңы тема түрдүү варианттарда түшүндүрүлөт
- г). традициялык эмес сабактан айырмасы болбойт

2. Учурдагы сабактын структурасы

- а) сабактын структуралык элементтеринин ортосунда жик жок болот, бири-бирине өткөнү билинбейт
- б) сабактын аягында гана сурайт, калганы кадимки сабактай эле
- в) жаңы тема, үй тапшырмасын, жаңы теманы кошуп бышыктоо, баалоо, үйгө тапшырма
- г). туура жооп жок

3. Окутуу процесси бул

- а) окуучулардын жана мугалимдин бирин-бири түшүнүсүү
- б) билимдин, билгичтиктин системасын, аң сезимдүүлүк менен өздөштүрүүгө багытталган окуучу менен мугалимдин биргелешкен акырындык менен жөнгөсалынуучу аракеттеринин жыйындысы
- в) окуучулардын таяныч билиминин активдешүүсү жана мугалимдин айтыпберүүсү
- г) мугалимдин түшүндүрүүсү, суроосу

4. Таанып билүүдөгү кызыгуунун критерийлери кайсылар?

- а) окуучунун жүрүм-турумундагы өзгөчөлүктөр
- б) окуу аракетиндеги активдүүлүгү
- в) кызыккан суроолорунун пайда болушу
- г) бардыгы туура

5. Окуутунун технологиясы окутуунун методикасынан эмнеси менен айырмаланат?

- а) өзүнүн алгоритми боюнча
- б) өзүнүн кооздугу менен
- в) окутууга карата системалуулугу менен
- г) көңүлдүүлүгү менен

6. Тематикалык пландын мазмууну...

- а) теманын аты, сааттын саны
- б) теманын окуу тарбиялык милдеттери боюнча
- в) сабакты өтүүнүн методикалык өзгөчөлүктөрүн көрсөтүү менен окуу материалын бөлүштүрүү
- г) бардыгы тең кирет.

7. Сабактын составдык бөлүгү деген эмне?

- а) сабактын план конспектисин кеңири жазуу
- б) ошол сабакта карала турган суроолордун логикалык түрдө жайгашышы
- в) сабактын максатынын өзү
- г) сабактын составдык бөлүгү болбойт

8. Окуу процессин эки жактуу кароо керек ...

- а) оперативдүү жана мотивдештирүү
- б) билим берүү жана билимди кабыл алуу
- в) ойлонуу жана түшүнүү
- г) билүү, айтуу, кабыл алуу

9. Мугалимдин сабакка даярдыгынын этаптары...

- а) алгоритм боюнча иштейт
- б) окуу жылына даярдыгы, тема боюнча сабактардын системасына даярдыгы, кезектеги сабакка даярдыгы
- в) адабияттар менен иштөө, план конспект жазуу, көрсөтмө куралдарды даярдоо
- г) окуу куралдарын таза кармоо, план конспектилерди текшерүү

10. Кезектеги сабак жемиштүү болсун үчүн төмөндөгү шарттар талап кылынат:

- а) өзүнүн предметин билүү жана сүйүү
- б) методикалык жана психолого-педагогикалык илимдин нормаларын эсепке алуусу
- в) ошол класстын абалын көңүлгө ала билүү

г) бул шарттар чогуу аракет этишет

11. Максат эмне аркылуу ишке ашат?

- а) окуучулардын активдүүлүгү боюнча
- б) жыйынтык аркылуу, баалоо
- в) үй тапшырмасын аткарып келүүсү боюнча
- г) пассивдүү окуучулардын аракети менен

12. Окутуунун технологиялары уюштуруу формасы боюнча төмөндөгүдөй бөлүнөт?

- а) программалык окутуу, модулдук окутуу, оюндук окутуу
- б) окутуунун коллективдүү түрү, группалык түрү, шериги менен окутуу, жекече окутуу, дифференциалдык окутуу
- в) педагогикалык кызматташтык, инсанга багыттап окутуу, адамды калыптандыруучу технологиялар
- г) лекциялык, практикалык, семинардык

13. Жалпы педагогикалык (дидактикалык) принциптерге кирет

- а) илимдүүлүк, жеткиликтүүлүк, биримдүүлүк, улаалаштык, гумандаштыруу, интеграциялык көргөзмөлүүлүк
- б) түшүндүрүп – иллюстрациялоочу, программалык, модулдук
- в) үчөө тең туура эмес
- г) эвристикалык, репродуктивдүү

14. Сабактын максатынын коюлушу

- а) мугалимдин алдына коюлган милдет
- б) окуучу менен мугалимдин биргелешкен аракетинин максаты
- в) сабакта иштин мүнөзүнө жараша коюлат
- г) окуучу ошол сабакта эмнени үйрөнө тургандыгы

15. Аң сезимдүү, терең билим алуу бул...

- а) түрдүү кырдаалдарда алган билиминдерин колдоно билүүсү
- б) илимий теорияда алган билимдин орду, башкача айтканда билимдердин иерархиясынын түзүлүшү
- в) алган билиминдеги ички байланыштарды түшүнүп, анализдеп, салыштырып, далилдеп, жалпылап, баалап, түшүндүрүп берүүсү
- г) жаңы теманы айтып берүү

16. Окутуунун микротехнологиясы деген...

- а) сабактын максатын аныктайт
- б) окутуунун тактикалык милдетин аныктайт
- в) педагогикалык процесстин стратегиясын аныктайт
- г) сабактын кичинекей бир бөлүмү

17. Учурдагы билим берүүнүн өзгөчөлүктөрү кайсыл?

- а) билим берүүнү гумандаштыруу, өнүктүрүүчү жана ишмер мамилеге басым жасоо, өз алдынча чечим кабыл ала билген турмушка шайкеш келген инсанды тарбиялоо
- б) активдүү окутуунун формаларын киргизүү
- в) сабакка окуучулар ээ болуусу керек
- г) мугалимдин сабакка даярдануусу

18. Сабак бул...

- а) окутуунун методдору
- б) кезеги менен өтүлгөн темалар
- в) класска чогултуп окутуу
- г) бардыгы туура эмес

19. Педагогикалык илимдин сабакка койгон бир гана талабы өзгөрбөйт, ал ...

- а) окуучулардын жекече жана фронталдык иштерин көбүрөөк уюштуруу
- б) окуучулар программалык материалды өздөштүргөндөй жана ошол сабакка жийиркеничтүү карабагандай кылып сабакты уюштуруу
- в) сабакта активдүү методдорду көп колдонуп, кызыктуу кылып уюштуруу
- г) сабактын формасы эч качан өзгөрбөйт

20. «Сабактын жүрүшүн жана структурасын ойлоону, өзүндүн аракетин менен окуучулардын аракетин моделдештирүү»-мугалимдин кайсыл учурдагы аракетине кирет?

- а) мугалимдин сабакка даярдануу алгоритмине
- б) сабак өтүп жаткандыгы аракетине
- в) сабакты бышыктап жаткан учурдагы аракетине
- г) үй тапшырмасын сурап жаткан учурда

21. Сабактын максаты кандайча коюлат?

- а) өз-өзүнчө
- б) комплекстүү
- в) кээде бирөө эле
- г) бардыгы туура

22. Традициялык окутууну модернизациялоо багыты боюнча окутуунун технологиялары төмөндөгүдөй классификацияланат:

- а) жалпы педагогикалык, жеке педагогикалык, локалдуу окутуунун тайпалык, жекече, фронталдык түрү
- б) мамилени демократиялаштыруу, гумандаштыруу, окуучулардын аракетинин интенсивдешүүнүн жана активдешүүнүн негизинде башкаруу жана уюштуруунун натыйжалуулугунун негизинде, материалды методикалык жана дидактикалык жактан реконструкциялоо боюнча ж.б.
- в) мугалим менен окуучунун педагогикалык кайтарым байланышы
- г) сабакты баалоонун алдын алынышы

23. Жалпы методологиялык принциптерге

- а) дифференциация, вариативдүүлүк, себептүүлүк
- б) өз ара байланыштуулук, жаратылышты таануунун бүтүндүүлүгү, анын коом менен байланышы, чыныгы дүйнөнү таануу жана материалдуулугу ж.б.
- в) догмалык, өнүктүрүүчү, маалыматтык
- г) практика менен байланыштыруу, илимийлүүлүк, сабак

24. Педагогикалык техника деген

- а) мугалимдин көптү билип, айтып берүүсү
- б) мугалимдин жекече жүрүм туруму, мимикасы, жести, интонациясы
- в) окутууда техникалык каражаттарды колдонуусу
- г) окутуунун техникалык каражаттарын колдонуп сабак өтүү

25. Перспективалык планга класстан сырткаркы иштер киреби?

- а) кирет
- б) кирбейт
- в) киргизбесе деле болот

г) туура жооп жок

26. Сабактын планы деген...

- а) мугалим үчүн сөзсүз керек
- б) мугалимдин жеке документи
- в) мугалим үчүн оңтойлуу нерсе
- г) мугалимдин китептен көчүрүп жазуусу

27. Сабактын билим берүүчүлүк максатын коюп жатканда кандай баяндоочтор колдонулат?

- а) «аныктоо», «белгилөө», «тактоо», «формулировкалоо», «өздөштүрүү», «кайрадан иштеп чыгуу»
- б) «айтып берүү», «көрсөтүү», «түшүндүрүү», «тааныштыруу»
- в) «жыйынтык чыгаруу», «баалоо», «аткарып келүү», «иштетүү»
- г) “таанышуу”, “эркелетүү”, “иштетүү”

28. Педагогикалык процессте инсандык ориентацияга багытталган педагогикалык технологияларга:

- а) кызматташтык технологиясы, ш. амонашвилинин гумандык – личностук технологиясы, е.н. ильиндин адамды калыптандыруучу педагогикалык технологиясы
- б) проблемалык окутуу, группалык окутуу технологиясы, окутуунун имитациялык технологиясы
- в) үчөө тең кирбейт
- г) шаталовдун мектебине тиешелүү процесс кириши мүмкүн

29. Окутуунун технологиясы деген эмне?

- а) окутуунун эң мыкты усулун тандоо
- б) окутуунун методикасынын өзү
- в) пландалган жыйынтыкка жетүүдөгү педагогикалык аракеттешүү жолун ирээттеп системага салуу
- г) эң мыкты стратегияны тандоо, оюн ойнотуу

30. Кадимки сабактын структурасы..

- а) уюштуруу, жаңы тема өтүү, үй тапшырмаларын суроо, бышыктоо, баалоо
- б) уюштуруу, мурунку түшүнүктөрдү активдештирүү, жаңы түшүнүктөрдү калыптандыруу, бышыктоо, баалоо
- в) уюштуруу, мурунку түшүнүктөрдү активдештирүү, жаңы түшүнүктөрдү берүү, бышыктоо, баалоо, үй тапшырма
- г) уюштуруу, бышыктоо, кайра суроо, тапшырмага чейин баалоо

В ВАРИАНТЫ

1. Белгилүү сабакты иштеп чыгуу эмнеден турат?

- а). жылдык, тематикалык пландан
- б). жылдык, тематикалык пландан, план конспект түзүүдөн
- в). убакытты жемиштүү бөлүштүрүүдөн турат
- г). күндөлүк план, китеп, дептерлер

2. Сабактын максаты

- а) билим берүүчүлүк, өнүктүрүүчүлүк, тарбия берүүчүлүк
- б) стимул берүүчү, өз алдынча өнүгүү
- в) өнүктүрүүчү, тарбия берүүчү

г) үйрөтүүчү, билгичтик

3. «Окуучулар эмнени жасай алат?» деген суроого сабактын кайсыл максаты жооп берет?

- а) билим берүүчүлүк
- б) өнүктүрүүчүлүк
- в) тарбия берүүчүлүк
- г) стималдаштыруучу

4. Инсанды калыптандыруу эмнеден башталат?

- а) Алгач анын дүйнөгө болгон көз карашын калыптандыруу керек
- б) Билгичтигин, ык, машыгуусун калыптандыруу керек
- в) Алгач билим берүү анан тарбиялоо
- г) Биринчи тарбиядан, анан ырдоодон

5. Америкалык окумуштуу Б.Блумдун ой жүгүртүү деңгээлдеринин таксономиясы.....

- а) Түшүнүү – билим – ой жүгүртүү
- б) Билим – түшүнүү – колдонуу – баалоо
- в) Билим – түшүнүү – колдонуу – анализ – синтез – баалоо
- г) Ойлонуу-түшүнүү- баалоо-жыйынтыктоо

6. Жогорку деңгээлдеги ой жүгүртүүгө кайсылар кирет?

- а) билим, б) анализ,
- в) баалоо, г) текшерүү

7. Е.Н.Ильиндин адамды калыптандыруучу педагогикалык технологиясынын мааниси.....

- а) сабакты өнүктүрүп окутуу технологиясын колдонгонунда
- б) окуучулардын достору, коңшусу, ата – энеси ж.б. чөйрөсүндөгүлөр менен иштегенинде
- в) инсанга багыттап окутканында
- г) эски салтуу сабак менен калганында

8. Сабактын өнүктүрүүчүлүк максаты...

- а) окуучулар эмнени билиш керек?
- б) окуучулар эмнени жасай алышат керек?
- в) окуучулар өз алдынча иштей алышат? деген суроолорго жооп берет
- г) окуучулар бирин-бири окутат

9. Өз алдынча иштөө качан талапка ылайык өткөрүлөт

- а) мугалимдин түздөн түз кийлигишүүсү менен өтсө
- б) мугалимдин жок убагында окуучулар өзүлөрү жасашса
- в) мугалимдин жетекчилиги менен өтсө
- г) мугалим сабакка даярданганда

10. Эне тили сабагында окуучулардын билим деңгээлин текшерүүнүн кемчиликтери

- а) суроолор ойлонулбай, капыстан берилет
- б) окуучулардын эске тутуусуна ылайыкталбайт, ойлонууну, грамматикалык кубулуштарды түшүнүүнү камтыбайт
- в) бүгүнкү сабактын темасына ылайык суроолор даярдалбайт
- г) бардыгы кирет

11. Окутууну уюштуруунун фронталдык формасынын начар жагы...

- а) сабак көбүнчө орто окуган окуучулар үчүн өтүлөт

- б) билим деңгээлди текшерүүдө гана колдонулат
- в) окуучулардын жекече өзгөчөлүктөрү, ишмердүүлүк темпи, мурдагы даярдыгынын деңгээли эсепке алынбайт
- г) сабак начар окуган окуучулар үчүн гана өтүлөт

12. Окутуунун методу боюнча учурдагы сабак традициялык сабактан айырмаланабы?

- а) окуучу менен кайрадан байланыш начар
- б) даяр билимди берүүгө ориентация болот
- в) окуучулардын таанып билүү аракети уюштурулат, байланыш оперативдүү жүргүзүлөт
- г) мугалим менен окуучунун карым-катыш аракети начарлайт

13. Сабактын тиби кандайча бөлүнөт?

- а) стандарттуу, стандартсыз
- б) группалык, жекече, коллективдүү
- в) атайын жана аралаш сабактар
- г) сабак тиби боюнча бөлүндөбөйт

14. Методдор бөлүнөт..

- а) жалпы, жеке
- б) стандарттуу, стандартсыз
- в) оозеки, практикалык
- г) бөлүндөбөйт

15. Көрсөтмөлүү методдордун кайсыл түрлөрү бар?

- а) байкоо, эксперимент, айтып берүү
- б) көрсөтмө куралдарды, тсону демонстрациялоо
- в) натуралдык көрсөтмө куралдарды демонстрациялоо, аңгеме
- г) демонстрациялоо, салыштыруу, түшүндүрүү

16. Билгичтикти, билимди эсепке алуу жана текшерүү сабактары кайсы чыгармачыл сабактарды камтыйт?

- а) сабак-мелдеш, зачеттук сабак, сабак викторина, билимдердин хитпарады
- б) семинар, класстан сырткары окуу, оюн сабактары
- в) практикалык сабак, диалог сабак, ролдук оюндар
- г) байкоо, текшерүү, жаңы билим берүү, лекция

17. Окуучуларды өз алдынча иштөөгө үйрөтүү үчүн кандай ыкма талап кылынат

- а) аткарыла турган ишке максат коюлат, окуучулардын таяныч билимдерин, билгичтиктерин аныктоо, жыйынтыгын чыгаруу
- б) тапшырмаларды түрдүү деңгээлде түзүп, ар бир окуучуга ар түрдүү тапшырма берүү
- в) мугалимдин талыкпас даярдыгы
- г) окуучулардын мүмкүнчүлүгүнө жараша баалоо болот

18. Окуучулардын билим деңгээлин текшерүүдө кандай билим сапаттарын кароо керек?

- а) окуучулардын көптү билгендиги эске алынат
- б) билимдин тууралыгы, толуктугу, бекемдиги, аң сезимдүүлүгү, системалуулугу
- в) аң сезимдүү терең билим алуусу
- г) өз алдынчалыгын, жазуу ишин, ден соолугун

19. Окутууну уюштуруунун конкреттүү формаларына кайсылар кирет?

- а) сабак, экскурсия, лабораториялык, практикалык сабактар, үй тапшырмалары, факультативдик сабактар, сабактан жана класстан сырткаркы иштер
- б) тематикалык кечелер, консультациялар, окутуунун методдору, технологиялары
- в) тандоо курсу, сабак, тренингдер, окутуунун принциптери
- г) окутуу принциптери, дидактикалык талаптар

20. Азыркы учурда окутуунун кандай жаңы формалары өнүгүп жатат?

- а) лекция, семинардык сабак, иштиктүү оюндар, зачеттор
- б) окутуунун формасы мугалим тарабынан ойлонулуп даярдалат, окуучулар дагы алдын ала даярданышат
- в) диспуттар, аңгемелер, тренингдер
- г) бардыгы тең

21. Окутуунун уюштуруу формасы боюнча сабакта окуу материалынын 80-90% өздөштүрүлгөн сабак кайсыл?

- а) традициялык сабак
- б) учурдагы сабак
- в) аралаш сабак
- г) киришүү сабагы

22. Сабакта бир гана дидактикалык милдет чечилсе

- а) комбинациялык
- б) атайын
- в) активдүү
- г) пассивдүү

23. Мугалимдин сабакка даярдыгынын этаптары

- а) алгоритм боюнча иштейт
- б) окуу жылына даярдыгы, тема боюнча сабактардын системасына даярдыгы, кезектеги сабакка даярдыгы
- в) адабияттар менен иштөө, план конспект жазуу, көрсөтмө куралдарды даярдоо
- г) алдын ала теманы тактоо, балдарды баалоо.

24. Жандандыруу каражаттары бул

- а) мугалимге жардам бере турган материалдар
- б) сабакты кызыктуу өтүүгө керектүү дидактикалык материалдар
- в) сабакта өз алдынча иштерди уюштуруу үчүн керектүү материалдар
- г) сабакка керектүү материалдар.

25. Интерактивдүү метод бул - ...

- а) ийри отуруп түз кеңешүү
- б) гумандаштырып окутуу
- в) өз ара алака, биргелешип иштөө
- г) бардыгы туура

26. Түшүндүрүп – иллюстрациялоочу, жарым-жартылай изденүү, изилдөө методдору кайсыл жалпы методдорго кирет?

- а) жеке
- б) жалпы
- в) стандарттуу
- г) оозеки, практикалык

27. Практикалык иш качан өткөрүлөт?

- а) сабак мезгилинде жаңы түшүнүк калыптандырылып жатканда
- б) окуучу тигил же бул түшүнүккө ээ болгондон кийин билимди тереңдетүү, өнүктүрүү максатында
- в) лабораториялык иштен айырмасы жок
- г) практикалык иш сабак учурунда болбойт

28. Эне тили сабагында окуучулардын билим деңгээлин текшерүүнүн түрлөрү...

- а) ордунан суроо, доскага чыгарып суроо, жалпы суроо
- б) тестирлөө, анкета алуу, жазуу иши
- в) алдын ала, кезектеги, мезгил-мезгили менен жыйынтыктоочу
- г) ырлардан үзүндү айттыруу, ырдоо

29. Окуучулардын өз алдынча иштөөсүнүн мүнөздүү белгилери бул

- а) өз алдынча иштөөнүн максаты болот жана тапшырмалар так даярдалат
- б) өз алдынча иштөөнүн жыйынтыгы чыгарылат
- в) тапшырманы ар бир окуучу аткаруу үчүн милдеттүүлүгү далилденүү керек
- г) бардыгы туура

30. Проблемалык окутуунун негизги элементтери бул

- а) ойлондуруу, жооп күтүү, билбесе айтуу
- б) сабакта проблемалык кырдаалды түзүү жана проблеманын чечилиши
- в) окуучулардын интеллектуалдык кыйналуу абалын түзүү
- г) окуучулардын ден соолугуна кам көрүү

С ВАРИАНТЫ

1. Экологиялык тарбия берүүнүн принциптери ...

- а) аракеттин, кам көрүүнүн, аң сезимдин биримдүүлүгү
- б) прогноздоо принциби
- в) экологиялык проблемалардын глобалдык, улуттук жана локалдык деңгээлдеринин байланышуу принциби
- г) баардыгы кирет

2. Окутуунун конкреттүү формаларынын канча түрү бар?

- а) 30дан ашык, б) 50гө жакын
- в) 600 эле г) 550

3. Класстан сырткаркы иш – бул

- а) мектепте өткөрүлгөн кечелер ж.б.
- б) окуучулар өз каалоосу менен катышат, атайын бекитилген программасы жок
- в) чыгармачыл иш
- г) сабакка тиешеси жок

4. Атайын сабактарга кирет

- а) оозеки, аңгеме, диспут, лекция, кайталоо
- б) киришүү, жаңы түшүнүктөрдү үйрөнүү, жалпылап кайталоочу, бышыктоо
- в) стандарттуу эмес, иштиктүү оюндар, тайпа менен иштөө
- г) эстафета, кайталоо, бышыктоо

5. Мугалимдин ишин пландаштыруу үчүн түзүү керек...

- а) перспективдүү, тематикалык план
- б) календардык тематикалык план
- в) сабакты өтүүнүн планы
- г) план конспект түзүү

6. Сабактын мазмунун кантип тандоо керек?

- а) окуу китебиндеги материалдан, сабактын материалынан, кошумча материалдан
- б) сабактын мазмуну окуу китебинен айырмаланып туруусу керек
- в) материал кыска, түшүнүктүү, керектүү болушу керек
- г) темага байланыштуу материалдарды жыйноо

7. Жеке методдорго кайсылар кирет?

- а) изденүү, изилдөө, түшүндүрүп – иллюстрациялоочу
- б) оозеки, практикалык, көрсөтмөлүү, интерактивдүү
- в) активдүү формалар, аңгеме, диспут, талкуу
- г) айтып берүү, түшүндүрүү, билдирүү

8. Методдордун бинардык классификациясына төмөндөгү методдордун кайсыл түрү кирет?

- а) оозеки методу
- б) изилдөө методу
- в) көрсөтмөлүү – түшүндүрүп иллюстрациялоо методу
- г) айтып берүү, түшүндүрүү, талдоо

9. Окуу материалын эске тутуп калуунун түрлөрү бул..

- а) көргөндү эске тутуп калуу, б) кезектеги эске тутуу
- в) бышыктоо, г) жогорудагылар туура

10. Окуу каражаттарынынаткарган кызматы кандай?

- а) таанып билүүчүлүк, окуучулардын таанып билүүчүлүк аракетин башкаруу
- б) сабакка көрсөтмө курал катары колдонулат
- в) китеп комплекси, окуу жабдуулардын комплекси катары кызмат аткарат
- г) үйрөтүүчү, билдирүүчү, көрсөтмөлүү

11. Традициялык окутууда мотивдештирүү кандай болот?

- а) окуунун зарылдыгына ынандыруудан сырткары калыптанат
- б) окуучунун начар өздөштүргөнүн көргөн мугалим аны кысымга алат, коркутат ж.б.
- в) окуу үчүн сырткы позицияны ээлеп калат, окуучунун сезимине кирбейт
- г) бардыгы тең

12. Эне тилин окутууда окуучулардын өз алдынча иштөөсүнүн эң негизги түрү кайсыл?

- а) экскурсиядагы чогулган материалдарды тартипке келтирүү
- б) окуу куралы, натуралдык, сүрөттүк жана таркатылуучу материалдар менен иштөө
- в) опыттарды коюу, байкоолорду жүргүзүү
- г) жазуу, оозеки формасындагы жумуштарды талдоого алуу

13. Проблемалык окутуу кандай усулдар менен ишке ашат?

- а) проблемалык өзгөрүү, эвристикалык аңгеме, иликтөө, изилдөө усулдары
- б) көрсөтмөлүү, практикалык, оозеки
- в) интерактивдүү, интенсивдүү, таяныч билимдерди пайдалануу усулу
- г) тапшырмаларды берүү менен талдоо

14. Окуучулардын билим деңгээлин текшерүү деген эмне?

- а) кайталоо каражаты

- б) окуучулардын алган билимин тереңдетүү, бекемдөө системалоо
- в) мугалимдин өзүнүн ишинин жыйынтыгын анализдөө
- г) бардыгы туура

15. Окуучулардын билим деңгээлин текшерүүдөгү каталар

- а) баанын туура эмес коюлушу
- б) өтө одоно каталардын кетирилиши
- в) одоно, өтө одоно эмес, тапшырманы аягына чейин чыгарбаган каталар
- г) текшерүүгө мүмкүн эмес каталар

16. Окутууну уюштуруунун негизги формасы кайсыл?

- а) сабак, б) үй тапшырмасы,
- в) экскурсия, г) диспут

17. Окутууну уюштуруунун жалпы формасынын түрлөрү:

- а) стандарттуу, стандартсыз
- б) традициялык, традициялык эмес, чыгармачыл
- в) фронталдык, группалык, жекече
- г) жалпы, жекече, бири-бири менен

18. Сабактын максаты боюнча учурдагы сабак традициялык сабактан кандайча айырмаланат?

- а) коюлган максат билимдин өздөштүрүлүшү үчүн гана коюлат
- б) окуучулардын жеке өнүгүүсү жана тарбия берүү четте калат
- в) сабак окуучунун жеке инсандык сапатын калыптандырууга багытталат
- г) эч кандай маанилүү өзгөчөлүгү деле жок

19. Сабакты дидактикалык максаттардын чечилүүсү боюнча кандайча классификациялашат?

- а) окутуунун методдору жана ыкмалары боюнча
- б) окуучуларды жаңы түшүнүктөрдү кабыл алууга даярдоо, кабылдоо, ойлонуу, билимди бышыктоо, көнүгүү, билимди системалоо, жалпылоо, сабактын жыйынтыгын текшерүү
- в) жооптор туура эмес
- г) эч кандай классификацияланбайт

20. Комбинациялык сабактын өзгөчөлүгү

- а) түрдүү дидактикалык милдеттер аткарылат
- б) түрдүү методдор колдонулат
- в) түрдүү көрсөтмө куралдар көрсөтүлөт
- г) түрдүү ыкмалар колдонулат

21. Мугалим менен окуу китебинин аракеттешүү мүнөзүндөгү кайсыл кырдаал негизги?

- а) чыгармачыл мугалим – начарыраак окуу китеби
- б) чыгармачыл эмес мугалим – жакшы окуу китеби
- в) чыгармачыл мугалим – жакшы окуу китеби
- г) жалкоо мугалим – начар окуу китеби

22. Оозеки методдун түрлөрү кайсылар?

- а) байкоо, таануу
- б) аңгеме, түшүндүрүү
- в) лекция, китеп менен иштөө, көрсөтүү
- г) байкоо, аралашуу, эксперимент

23. Окутуунун методдорун ишке ашыруу үчүн кандай ыкмалар колдонулат?

- а) логикалык, салыштырма, айтып берүү
- б) логикалык, уюштуруучулук, техникалык
- в) уюштуруучулук, анализ, синтез
- г) техникалык, моралдык, стилдик

24. Материалды бышыктоонун негизги мааниси бул

- а) окуучулар алган билимин турмушка пайдалануусун билүүсү
- б) сабакта окуучулардын активдүү окуп таанып билүү аракети өсөт
- в) жаңы билимди өздөштүрүүсү текшерилет
- г) өтүлгөн бөлүмдү кыскартууга негиз болот

25. Сабакка пайдаланылуучу каражаттардын комплекси кандайча бөлүнөт?

- а) китеп комплекси (программалар, окуу китептери, окуу усулдук көрсөтмөлөр)
- б) көрсөтмө куралдардын комплекси (натуралдык объектилер, тех.каражаттар, атайын каражаттар)
- в) окуу жабдуулардын комплекси (лабораториялык, экскурсиялык, өсүмдүктөрдү, жаныбарларды коргоо боюнча буюмдар)
- г) бардыгы тең кирет

26. Учурдагы сабакка анализ берүүдө көңүл бура турган негизги нерсе...

- а) мугалимдин сабакты түшүндүрүүсүн көрүү
- б) окуучу менен мугалимдин биргелешкен ишмердүүлүгүн баалоо
- в) окуучулардын билимди өздөштүрүүсүнө анализ берүү
- г) окуучулардын мугалимдин ишин баалоосу

27. Өз алдынча иштөө үчүн тапшырмаларды түзүүдө мугалимдин чеберчилиги ...

- а) тапшырмаларды көп беришинде
- б) тапшырмалардын улам татаалдашып барышында
- в) кызыктуу кылып түзүшүндө
- г) тексти апыртмалуу кылып айткандыгында

28. Окуучулардын билим деңгээлин текшерүүгө коюлган талаптар

- а) үзгүлтүксүздүк, баа коюудагы объективдүүлүк, катарлуулук
- б) өзөктүү суроолорду берүү
- в) оозеки, жазуу түрүндө текшерүү
- г) сүрөт тарттыруу аркылуу текшерүү

29. Экологиялык тарбия берүү деген

- а) айлана чөйрө боюнча толук түшүнүк берүү
- б) чөйрөгө, жаратылышка болгон жоопкерчилигин калыптандыруу процесси
- в) экологиялык түшүнүктөрдү калыптандыруу
- г) экономикалык түшүнүктөрдү үйрөтүү

30. Сабактан сырткаркы иштер деген эмне?

- а) сабактан кийинки тапшырмалар
- б) окуучулар сабактан кийин, программа боюнча милдеттүү түрдө өткөрө турган практикалык, жекече же тайпалык иштер
- в) сабакта аткарууга мүмкүн болбогон тапшырмалар
- г) окуучулар аткара албай турган жекече тапшырмалар

D ВАРИАНТЫ

1. Окутууну уюштуруунун жалпы формасында эмнелер аныкталат?

- а) мугалим менен окуучулардын мамилесинин структурасы аныкталат
- б) сабактын өтүлүү усулдары аныкталат
- в) тапшырмаларды аткаруулары
- г) окутуунун конкреттүү формасы булар аркылуу ишке ашат

2. Сабактын мазмууну традициялык сабакта кандай болот?

- а) түрдүү информациялар мүмкүн болушунча көп, окуу материалын айтып берүү бир гана жолу болот
- б) мазмундагы негизги түшүнүктөр бөлүнөт
- в) материалды генерализациялоо жүрөт, жаңы тема түрдүү варианттарда түшүндүрүлөт
- г) сабактын мазмуну татаал болот, көрсөтмөлүү

3. Кадимки сабактын структурасы

- а) уюштуруу, жаңы тема өтүү, үй тапшырмаларын суроо, бышыктоо, баалоо
- б) уюштуруу, мурунку түшүнүктөрдү активдештирүү, жаңы түшүнүктөрдү калыптандыруу, бышыктоо, баалоо
- в) уюштуруу, мурунку түшүнүктөрдү активдештирүү, жаңы түшүнүктөрдү берүү, бышыктоо, баалоо, үй тапшырма
- г) уюштуруу, тапшырма суроо, бышыктоо, баалоо

4. Окутуунун интерактивдүү методдорунун илимий негизин түзгөн окумуштуулар

- а) Л.С. Выготский, Ж. Пиаже, Дж. Дьюи, Г. Герднер
- б) В.А. Сухомлинский, А.С. Макаренко, Ш. Амонашвили
- в) В.В. Давыдов, Д.Б. Эльконин
- г) М.А. Амоношвили, К. Петросянь

5. Окутуунун методу бул

- а) окуу иштеринин жолунун жыйындысы
- б) окутуучу менен окуучунун биргелешкен аракетинин окутуу максатына жетүү үчүн багытталган иреттүү жолу
- в) окутуунун мазмунунун формасы
- г) окутууну жөнөкөйлөтүп сабак өтүү

6. Практикалык методдун түрлөрү

- а) опыттарды коюу, методологиялык объектилерди аныктоо, таануу
- б) репродуктивдүү, иллюстративдүү
- в) эксперимент, байкоо, аңгеме, айтып берүү
- г) практика, лекция репродуктивдүү

7. Окутуунун мультимедиялык методу деген эмне?

- а) көп маалыматтарды колдонуп, компьютер менен сабак өтүү
- б) телевизор аркылуу сабак өтүү
- в) оозеки, көрсөтмөлүү методдорду колдонуу
- г) магнитофон менен сабак өтүү

- 8. Чыгармачыл сабактарды өтүүдө интеграциялык сабактар, окуу конференциялары, сабак-экскурсия, саякат, экспедиция сабактары сабактын кайсыл тибинде көбүрөөк колдонулат?**
- а) жаңы түшүнүктү калыптандыруу сабагында
 - б) ык, машыгууларды, билгичтиктерди үйрөтүү сабагы
 - в) кайталоо, билимди жалпылоо сабагы
 - г) жаңы теманы өткөндө
- 9. Окуучулардын иш аракеттин интенсификациялоо жана активдештирүүгө негизделген педагогикалык технологиялар булар**
- а) окутуунун блоктук-модулдук системалар технологиясы
 - б) оюн технологиясы, таяныч-схемалык конспектини пайдалануу технологиясы
 - в) деңгээлдерди дифференциялоо технологиясы
 - г) үчөө тең кирет
- 10. Класстан сырткаркы иштер бөлүнөт..**
- а) экскурсия, практикалык иш, жүрүш
 - б) группалык, массалык, жекече
 - в) кружок, экспедиция, майрамдар
 - г) бири да туура эмес
- 11. Окуучулар топто иштегенде иш жүргүзүүнүн төмөнкү элементтерин мугалим дайыма эске алышы керек**
- а) бири-бирине оң көз карандылык
 - б) бири-бирине стимул берген карым-катнаш
 - в) жекече жоокерчилик
 - г) бардыгы тура
- 12. Кабарлашып окутуунун окуп үйрөнүү процессиндеги орду**
- а) окуучулардагы кандайдыр бир пайда болгон түшүнбөстүктү достук иретинде чечет.
 - б) командада иштей алууга үйрөнүшөт
 - в) лидерлик сапаттар өнүгөт
 - г) айтылгандар туура
- 13. Баалоо системасы деген**
- а) баалоо, баа берүү, баа
 - б) баа коюу
 - в) ар бир сабакта системалуу баа коюу
 - г) айрым учурда гана баалоо
- 14. Баалоонун негизги принциптери:**
- а) маалымат берүүчү, объективдүү
 - б) маанилүүлүгү, шайкештиги, ачык айкындыгы
 - в) шыктандыруучу, көзөмөлдөөчү
 - г) ээрчип жүрүүчү, текшерүүчү
- 15. Баалоонун түрлөрү**
- а) күнүгө, чейректе, жылдыкта
 - б) диагноздоочу, калыптандыруучу, жыйынтыктоочу
 - в) дайыма түрдүү бааларды коюу
 - г) саат сайын талдоо менен бааланат

16. Мотивация түшүнүгү эмнени билдирет?

- а) адамдын мүнөзүн билдирет
- б) окуучунун сабакка активдүү катышуусу
- в) адамдын жүрүм –турумун аныктаган факторлордун системасы
- г) окуучунун темпераментин

17. Мугалим окуучуларды баалоо критерийлери менен качан тааныштырышы керек?

- а) сабактын башында
- б) текшерүү ишти аткаруунун алдында
- в) окуучулардын иштерин текшерген соң
- г) баалоо критерийлерин айтуунун кажети жок.

18. Калыптандыруучу баалоону жүргүзүүдө канча критерийди колдонуу жүргүзүлөт?

- а) бир да критерийди колдонбоо керек
- б) бир-үч критерийди
- в) бештен кем эмес критерийди
- г) беш-он критерийди

19. Ийгиликке жетүүнүн алгоритми – бул...

- а) натыйжага жетүү үчүн аткаруучунун кыймыл –аракеттеринин иретин сүрөттөөчү нускамалардын так жыйындысы
- б) берилген тапшырманы аткаруу үчүн пландаштырылган кадамдардын ырааты
- в) жогорудагы жооптор туура
- г) талбай окуп, спорттук мелдештерди уюштуруу

20. Портфолионун канча түрү бар?

- а) 12, б) 6, в) 5, г) 4

21. Б. Блумдун таксономиясы канча баскыч менен өлчөнөт?

- а) 4 баскыч менен б) 6 баскыч менен
- в) 5 баскычта өлчөнөт г) а жана в туура

22. Мугалим балдарды сабактын максаты менен качан тааныштырат?

- а) сабактын башында б) сабактын аягында
- в) окуучуларды сабактын максаты менен тааныштыруунун зарылчылыгы жок
- г) сабакка максат коюп жатканда эле

23. Көрсөткүчтөрдүн жардамы менен мугалим:

- а) класстын сабакка даярдыгын текшерет
- б) үй тапшырмасынын аткарылышын текшерет
- в) окуучулардын максатка жетүүсүнүн сапатын текшерет
- г) мугалим кандай сабак өткөнүн текшерет

24. Мугалим сабактын максаттарын айткандан кийин:

- а) үй тапшырмасын текшереш керек
- б) суроолор аркылуу окуучулар сабактардын максаттарын канчалык деңгээлде түшүнгөнүн текшереш керек
- в) сабактын кийинки баскычына өтүү керек
- г) сабактын темасын кайталоо керек

25. Өзүн-өзү баалоо бул...

- а) өзүнө баа коюу менен байланышкан
- б) баалоо процедурасы менен байланышкан ишмердиктин бир бөлүгү
- в) тапшырмаларды аткаруунун мүнөздөмөсү, анын оң жактары жана кемчиликтери менен байланышкан, бирок баа коюу менен байланышпаган ишмердиктин бир бөлүгү
- г) сабакка тиешеси жок кубулуш

26. Төмөндө келтирилген ырастоолордун кайсынысы туура?

- а) бири-бирин баалоону тез-тез өткөрүп туруу керек
- б) мугалим окуучуларга ишти баалоонун максаты жана критерийлери жөнүндө дайыма эскертип туруусу зарыл
- в) өз алдынча ишти баалоонун критерийлерин окуучулар өз алдынча иштеп чыгышат
- г) сабактын негизин палн түзөт, суроолор, тапшырмалар

27. Окуучулардын максаттуу окууга мотивациясын калыптандыруу жана колдоо үчүн ... зарыл:

- а) окуучулардын көңүлүн бааларга эмес, жаңы билимдерге, билгичтиктерге буруу
- б) баа менен коркутуу
- в) текшерүү иштерин коркунучтуу туудурбай, таанып-билүүгө өбөлгө болгудай уюштуруу керек
- г) окуучуларды баа үчүн окууга кызыктыруу

28. Төмөндө келтирилген кайсы ырастоо туура эмес

- а) таанып билүүгө кызыгуу эрки жана көңүл бурууга өбөлгө түзөт жана маалыматты оңой жана узакка эстеп калууга жардам берет
- б) сабакта кызыктыруучу элементтерди колдонуу окуучулардын предметке болгон кызыгуусун арттырат
- в) бир эле ыкманы дайыма колдонуу керек
- г) сабакка ыңгайлашкан усулду гана колдонуу зарыл

29. Текшерүү иштердин жыйынтыктарын талдоо эмнелерди аныктоого жардам берет?

- а) тигил же бул тапшырманы аткаруу кыйын болуп жаткан окуучулардын тобун
- б) тема, бөлүм боюнча кыйынчылыкка дуушар болуп жаткан окуучуларды
- в) окуучулар үчүн кыйынчылык, көйгөй жараткан суроолорду, тапшырмаларды
- г) эч кандай маанилүү деле эмес

30. Мониторинг бул...

- а) окуучунун ишмердүүлүгүнө байланыштуу айлана-чөйрөнүн абалына байкоо жүргүзүү, баа коюу жана божомолдоо
- б) окуучулар өздөрүнүн биргелешкен ишмердигин талдап, өз ара баалоосу
- в) педагогикалык тутумдарды өркүндөтүүгө жана иштешин жакшыртууга багытталып уюштурулган формалардын комплекси
- г) мугалим менен окуучунун ортосундагы карым-катыш

Е ВАРИАНТЫ

1. Окуучунун жетишүүсүн чагылдырган материалдар топтому...

- а) педагогикалык мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы
- б) рефлексия

- в) портфолио
- г) мотивация

2. Насаатчы деген...

- а) окуучунун келечекте ким болоорун, эмне кыларын жана эмнеге жетишүүгө көздөгөнүн билдирген түшүнүк
- б) жаш мугалимди кесиптик көндүмдөрдүн сырлары менен тааныштыруучу тажрыйбалуу инсан
- в) мектеп менен тыгыз байланышта болуп, бирок өз алдынча педагогикалык иш жүргүзгөн инсан
- г) окуучуларды тарбиялоо үчүн атайын бекитилген адам.

3. Инсандын проблемаларды таанып-билүүгө, түшүнүүгө жана чечүүгө жалпы жөндөмдүүлүгү...деп аталат

- а) интеллект б) таанып билүү, түшүнүү
- в) а менен б туура г) адистик же кесиптик

4. Көп түрдүү интеллект теориясы боюнча интеллекттин канча түрү бар?

- а) 9, б) 8, в) 6, г) 5

5. Көп түрдүү интеллект теориясы канчанчы жылы негизделген?

- а) 1988-ж., б) 1898-ж.
- в) 1983-ж. г) 1978-ж.

6. Көп түрдүү интеллект теориясы ким тарабынан негизделген?

- а) Ф. Колумб, б) Б. Блум
- в) Г. Гарднер г) Ч. Дарвин

7. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоонун канча принциби бар?

- а) 6, б) 8, в) 7, г) 12

8. Окуучулардын жетишкендиктерин баалоо принциптери

- а) ачык-айкындык, системалуулук, принципалуулук, жеткиликтүүлүк, чынчылдык
- б) демократиялуулук, маанилүүлүк, шайкештик, асылдуулук, новатордук, ишенимдүүлүк, макулдуулук, перспективалуулук
- в) маанилүүлүк, адилеттүүлүк, интеграциялашкан, ачык-айкындык, шайкештик, жеткиликтүүлүк, ырааттуулук, ыкластуулук
- г) дал келүүчүлүк, кызматташтык, баарлашуу, новатордук

9. Баалоо бул...

- а) окуучулардын окуу жана таанып билүү ишмердигине байкоо жүргүзүү
- б) окууга болгон шыгын арттыруу
- в) окуучулардын окууга жана жазууга жөндөмдүүлүгүн арттыруу
- г) аткарган иштерин өз алдынча текшерүүгө көндүрүү

10. Окуучулардын окуудагы жетишкендиктеринин тамга же башка мүнөздөгү шарттуу белгилер менен туюнтулушу...

- а) баалоо, б) баа коюу, в) баа берүү г) иерархия

11. Критерий бул...

- а) бир нерсени баалоого, аныктоого же классификациялоого негиз болуучу

белги же норма

- б) билим өндүрүмдүүлүгүн жогорулатуу максатында милдеттерди биргелешип чечүү
- в) карым-катыш баарлашуу, маалымат алмашуу
- г) аңгемелешүү, көрсөткүчтөр, баскычтар

12. Градация деп... айтабыз

- а) күтүлүүчү натыйжалар аркылуу жыйынтык чыгаруу
- б) бир нерсенин иретсиз жайгашуусу
- в) иреттүү жайгашуу жана бир нерседен экинчи нерсеге өтүү баскычтары
- г) системалуу окуу, үйрөнүү, айтып берүү

13. Кайтарым байланыштын түрлөрү

- а) эскертүү, этаптуу жардам, үлгүнү көргөзүү
- б) суроолор, тесттер, аудиовизуалдык тасмалар
- в) оозеки, жазуу, көрүү, түшүнүү
- г) суроолор тизмеги жана баалоо

14. Критериалдык баалоонун негизги принциптери

- а) бирин-бири баалоо, өзүн өзү баалоо, диагноздук баалоо
- б) өзүн-өзү баалоонун биринчи келиши, текшерүү баалоо аркылуу жыйынтык, критериалдуулук, жыйынтыктоочу баалоо
- в) критериалдуулук, өзүн-өзү баалоонун биринчи келүүсү, ийкемдүүлүгү жана вариативдүүлүгү, текшерүү жана баалоо процессинин кадимкилиги
- г) бирин-бири баалоо, критериалдык баалоо, жыйынтыктоо, диагноздоочу баалоо

15. Окуп-үйрөнүү моделдери кайсылар?

- а) кесипчилик, колдонмо илимий, ой жүгүртүү
- б) ой жүгүртүү, рефлексия, кесипчилик модели
- в) колдонмо, ой жүгүртүү, традициялык
- г) салттуу, түшүнүү, кайтарым байланыш модели

16. Кесипчилик модели канча этаптан турат?

- а) 8, б) 3, в) 6, г) 5

17. Колдонмо илимий модели канча этап менен өнүгөт?

- а) 5, б) 7, в) 6, г) 3

18. Ой жүгүртүү моделинде канча баскыч бар?

- а) 5, б) 3, в) 7, г) 6

19. Окуп-үйрөнүү моделдерин жалпылап турган баскыч

- а) компетенттүүлүк, системалуулук,
- б) практика, окуу түрмөгү,
- в) кесипкөй ишбилгилик, практика
- г) тактика, иреттүүлүк, компетенттүүлүк

20. Портфолио бул...

- а) окуучунун өздүк жетишкендиктерин баалоонун, жыйноонун, тактоонун ыкмасы,
- б) окуучунун жыйынтык баасын чыгаруунун бир ыкмасы,
- в) кандайдыр бир теманы, бөлүмдү жыйынтыктоо баскычы

г) тапкан материалаалдары боюнча изилдөө жүргүзүү

21. Жумуш портфолиосу...

- а) ардак баракчасы, мактоо каты, жетишкендик табели, төш белгилери;
- б) баяндамалар, дилбаяндар, эсселер, сүрөттөр, жасаган буюмдары;
- в) рефераттар, илимий жумуштары, конференцияларда чыгып сүйлөө.
- г) ар түрдүү баракчалар, кагаз иштелмелери, китептен көчүрмөлөр

22. Портфолионун түрлөрү ...

- а) иш кагаздар, эмгектер жыйындысы, чыгармалар топтому;
- б) жумуш портфолиосу, чыгамачылык иштер, эмгектер;
- в) иш кагаздар, жумуш, мүнөздөмө, маселе-изилдөөчү, тематикалык
- г) ар кандай кагаз көчүрмөлөрү, колго жасалган буюмдар, китеп

23. Мүнөздөмө портфолиосу...

- а) мугалимдин, түрдүү жумуштарга, окуучунун мамилесине мүнөздөмө берүүсү;
- б) окуучунун жетишкендиктери үчүн ардак баракчасы, төш белгилери, ж.б.;
- в) изилдөөлөрдүн пландары, адабий булактардын тизмеси
- г) практикада колдонулган материалдардын топтому, мүнөздөмө

24. Портфолио кайсы тилден алынган?

- а) немец тилинен, б) грек тилинен,
- в) латын тилинен, г) бири да туура эмес.

25. Бул папкага текшерүү иштери жана чыгармачылык жумуштары чогултулат.

- а) мүнөздөмө портфолиосу, б) жумуш портфолиосу,
- в) иш кагаздардын портфолиосу, г) тематикалык портфолиосу

26. Кайтарым байланыш бул...

- а) максатка эң жакшы жол менен жетишүүгө өбөлгө түзүүчү конкреттүү иш-аракеттер,
- б) окуучунун жетишкендиктерин өлчөө үчүн алынган нормалар,
- в) сабактын максатына ылайык келген тапшырмалардын жыйындысы
- г) мугалимдин даяр материалды айтып берүүсү, жеткирүү

27. Окуу процессинин компоненттери

- а) мазмун, милдеттер, натыйжалар, баалоо;
- б) максаттар, мазмун, окутуу, баалоо;
- в) милдеттер, салыштыруу, натыйжалар, системалуулук
- г) иштин негизи, аягы, башы, ортосу

28. Биз эмнени баалайбыз?

- а) окуу материалын, андагы фактыларды мыкты өздөштүргөндүгүн текшерүү;
- б) окуу маалыматтарын кайра айтып бере алуусу;
- в) окуучулардын материалдарды өздөштүрүүсүн
- г) баары туура

29. Стандарттуу эмес сабактын кээ бир түрлөрү

- а) оюн түрүндө, мелдеш, конкурс, диспут, конференция;
- б) лекция, лабороториялык, практикалык, аралаш;
- в) өз алдынча, эвристикалык, интерактивдүү, интеграцияланган

г) сахна сабак, аралаш, бириккен, шерине

30. Баа койбостон баалоо процесси качан активдүү жүрөт?

- а) ар бир чейректин аягында,
- б) бир бөлүм толук өздөштүрүлүп бүткөндө,
- в) 1-2-класста окуучулардын таанып-билүүсүн калыптандырууда
- г) 4-классты аяктап жатканда, жыл аягында

F ВАРИАНТЫ

1. Кайтарым байланыш...

- а) максатка өтө жакшы жол менен жетүүгө алып баруучу конкреттүү иш аракеттер
- б) сабактарга максаттардын коюлушу
- в) окуучунун өз жообун өзү баалашы
- г) мугалимдин түзгөн тапшырмаларынын жыйындысы

2. Диагностикалык баалоонун максаты кандай?

- а) окуучунун окуп – үйрөнүүсүнө үзгүлтүксүз байкоо жүргүзүү
- б) предметти окуп-үйрөнүүнүн башында кайсы жерде тургандыгы боюнча маалымат алуу
- в) окуучулардын ишмердүүлүгүнө түзөтүү киргизүү
- г) окуп-үйрөнүүнү аяктоодо билгичтиктеринин деңгээлин аныктоого арналат

3. Класста ички баалоо бул...

- а) баа берүү
- б) педагогикалык метод
- в) балоонун түрү
- г) педагогикалык ыкма да, техника да болот

4. Окуучунун окуп-үйрөнүүсүнө максаттуу үзгүлтүксүз байкоо жүргүзүү

- а) диагностикалык баалоо
- б) учурдагы текшерүү
- в) формативдик баалоо
- г) суммативдик баалоо

5. Окуп-үйрөнүүнү аяктоодо билгичтиктеринин деңгээлин аныктоого арналат.

- а) суммативдик баалоо
- б) калыптандыруучу баалоо
- в) диагностикалык баалоо
- г) тышкы баалоо

6. Бир нерсени баалоо, аныктоо же классификациялоо жүргүзүүнүн негизиндеги таяныч белгилер

- а) баа, б) критерий, в) градация, г) баанын бир түрү

7. Критериалдык баалоонун негизги принциптери

- а) ишенимдүүлүгү, ийкемдүүлүгү, жөнөкөйлүүлүгү
- б) критериалдуулук, ийкемдүүлүгү жана вариативдүүлүгү, баалоонун кадимкилиги
- в) өзүн-өзү баалоонун биринчи келиши, тактыгы, образдуулугу
- г) мотивациялуулугу, көп варианттуулугу, татаалдыгы, мейкиндүүлүгү

8. Интерперсоналдык шыгы бар окуучулар жактырат

- а) жаратылышты, жаныбарлар менен бирге болууну
- б) жалгыз иштөөнү, жеке кызыкчылыктарын көздөөнү
- в) сүрөт тартууну, курууну, буюмдарды долбоорлоону жана түзүүнү
- г) окуганды, жазганды жана тарыхты айтып бергенди

9. Лингвистикалык шыгы бар окуучулар

- а) жалгыз иштөөнү, жеке кызыкчылыктарын көздөөнү
- б) сүрөт тартууну, курууну, буюмдарды долбоорлоону жана түзүүнү
- в) жаратылышты, жаныбарлар менен бирге болууну
- г) окуганды, жазганды жана тарыхты айтып бергенди

10. Логикалык-математикалык шыгы бар окуучулар жакшы көрөт

- а) жалгыз иштөөнү, жеке кызыкчылыктарын көздөөнү
- б) окуганды, жазганды жана тарыхты айтып бергенди
- в) эксперимент жасоону, моделдер менен мамилелерди изилдөөнү
- г) сүрөт тартууну, курууну, буюмдарды долбоорлоону жана түзүүнү

11. Б. Блумдун 6-баскычы кайсы?

- а) чыгармачылык, б) түшүнүү
- в) билим, г) баалоо

12. Бирин-бири баалоо баалоонун кайсы түрүнө тиешелүү усул?

- а) жыйынтыктоочу баалоо б) тесттик баалоо
- в) калыптандыруучу баалоо г) диагностикалык баалоо

13. Кол коңгуроосу баалоонун кайсы түрүнө тиешелүү усул?

- а) жыйынтыктоочу баалоо б) калыптандыруучу баалоо
- в) өзүн-өзү баалоо г) диагностикалык баалоо

14. Кайтарым байланыштын ыкмалары кайсылар

- а) жалпы баа коюу, өзүнчө баа коюу, иштин жыйынтыгы боюнча баа коюу, ж.б.
- б) жаратылышты, жаныбарлар менен бирге болуу
- в) эссесин окуп бериши, ойлоонуусу, музыканы сүйүүсү
- г) окуганды, жазганды жана тарыхты айтып бергенди

15. Кайтарым байланыштын кача ыкмасы бар?

- а) 8а, б) 7, в) 5, г) 4

16. Теманы аяктап жатканда мугалим кайсы баалоону жүргүзөт?

- а) диагностикалык баалоо б) калыптандыруучу баалоо
- в) өзүн-өзү баалоо г) жыйынтыктоочу баалоо

17. Окуучулардын билим деңгээлин чалгындоодо кандай баалоо жүрөт?

- а) диагностикалык баалоо б) портфолио менен баалоо
- в) калыптандыруучу баалоо г) жыйынтыктоочу баалоо

18. Эмприкалык окуу деген эмнени түшүндүрөт?

- а) эмгекке негизделген окуу б) оюнга негизделген окуу
- в) сабакка багытталган окуу г) тажрыйбага негизделген окуу

19. Д. Колбдун модели качан негизделген?

- а) 1947-ж., б) 1950-ж., в) 1988-ж., г) 1941-ж.

- 20. Насаатчы менен студент-практиканттын ортосунда эң биринчи эмне түзүлүүсү зарыл?**
- а) сүйүү, б) келишим, в) эреже, г) мамиле
- 21. Мониторинг жүргүзүү менен эмнеге жетишебиз?**
- а) окуучунун билим деңгээлин аныктоо менен мугалимдин ишмердүүлүгүнүн натыйжасын билүүгө
 б) өтө жөнөкөй эле шарттуу тапшырмаларды текшерүүгө
 в) татаал формада түзүлөн тапшырмалардын деңгээлдерин аныктоого
 г) мугалимдин иш аракетин баалоо жана жаңы теманы уюштурууга
- 22. Психолог Говард Гарднердин интеллект теориясы боюнча эмгеги**
- а) “Акыл эстин маселелери”, б) “Акылдын гимнастикасы”
 в) “Акыл-эстин структурасы”, г) “Мамиле маселелери”
- 23. Кайтарым байланыштын түрлөрү**
- а) сүйлөө, айтуу, тартуу , б) шыктандыруу, суроо
 в) оозеки жана жазуу, г) баалоо, баа берүү, баа
- 24. Инсандык ички интеллект**
- а) маселени жалгыз чечет, өз катасынан сабак алат, өз кадырын баалай билет
 б) тубаса жол башчы, боорукер, өзүн жакшы алып жүрөт, башкаларга кеңеш берет
 в) ойлоп тапкыч, пазлдарды, кроссворддорду жакшы көрөт, көп кыялданат
 г) бир орунда көпкө отура албайт, кыймылдуу, сахна чеберчилиги өнүккөн
- 25. Чыгармачылык деңгээл...**
- а) таанып билүүнүн түшүнүүнүн жогорку деңгээли,
 б) кандайдыр бир жаңы нерсе жаратуучу баскыч
 в) өзүнүн түзгөн маселелерин өзү чечүү жана баалоосу
 г) бир нече баскычтан соң баалануучу иш процесси
- 26. Бул папкага чыгармачылык иштери жана чыгармачылык иштери жыйналат.**
- а) окуучунун өздүк баракчасы б) окуучунун күндөлүгү
 в) жумуш портфолиосу г) иш кагаздар портфолиосу
- 27. Билим пирамидасы кандай баалоонун техникасына кирет?**
- а) бирин-бири баалоо б) жыйынтыктоочу баалоо
 в) калыптандыруучу баалоо, г) диагностикалык баалоо
- 28. Кинестикалык интеллект**
- а) маселени жалгыз чечет, өз катасынан сабак алат, өз кадырын баалай билет
 б) тубаса жол башчы, боорукер, өзүн жакшы алып жүрөт, башкаларга кеңеш берет
 в) ойлоп тапкыч, пазлдарды, кроссворддорду жакшы көрөт, көп кыялданат
 г) бир орунда көпкө отура албайт, кыймылдуу, сахна чеберчилиги өнүккөн
- 29. Компетенция...**
- а) таанып билүүнүн түшүнүүнүн жогорку деңгээли жана жыйынтыгына карата боолоо,
 б) кандайдыр бир сферада эмгектин натыйжалуу болуусу үчүн мааниге ээ болгон ишмердүүлүк
 в) өзүнүн түзгөн маселелерин өзү чечүү жана баалоосу
 г) бир нече баскычтан соң баалануучу иш процесси

30. Жыйынтыктоочу баалоого тиешелүү ишмердүүлүктөр

- а) окуучунун окуп-үйрөнүүсүнө максаттуу үзгүлтүксүз байкоо жүргүзүү
- б) өзүн-өзү баалоосу, бири-бирине баа берүүсү
- в) окуучунун билим деңгээлин аныктоо үчүн берилген тапшырмалар системасы
- г) материалдын аягында тест, текшерүү иш, жат жазуу, баяндама, дилбаян

**БКОЖМБ боюнча тест суроолорунун
ачкычы**

Варианттар	А	В	С	Д	Е	Ғ
Суроо №	Ж О О П Т О Р					
№ 1	в	в	в	а	а	а
№2	а	а	а	в	б	б
№3	б	б	а	в	а	г
№4	б	б	в	а	б	в
№5	а	в	а	б	в	а
№6	а	б	а	в	в	б
№7	в	в	а	а	а	б
№8	а	б	в	в	в	б
№9	в	б	г	г	а	г
№10	г	г	б	б	б	в
№11	б	в	б	г	а	а
№12	б	в	г	г	в	в
№13	а	г	а	а	в	б
№14	в	в	г	б	в	а
№15	а	б	а	б	а	б
№16	б	а	а	в	а	г
№17	а	б	а	а	в	а
№18	г	б	в	в	а	г
№19	г	а	б	а	в	б
№20	а	в	а	в	а	г
№21	б	в	в	б	б	а
№22	в	а	б	а	в	в
№23	б	в	б	в	а	в
№24	б	б	в	б	г	а
№25	б	в	г	в	б	б
№26	б	г	б	б	а	в
№27	а	б	в	а	б	в
№28	а	б	а	в	в	г
№29	в	г	б	в	а	б
№30	в	б	б	а	в	г

Студенттердин курсту баалоо формасы (ФОС)

Студенттердин кайтарым байланышын түзүү курсту окутуунун сапаттуулугун арттырууда чоң мааниге ээ.

АНКЕТА

Курс _____

Окутуучу _____

Анкета толт. _____

1. Курсту окуткан окутуучунун матераилды түшүндүрүүсү (тиешелүүсүн астын сыз).

- “канааттандыруу”,
- “канааттандыруу эмес”,
- “жакшы”,
- “эң жакшы”

2. Курсту окуп жеткиликтүү билим алдым (тиешелүүсүн астын сыз).

- “ооба”
- “жок”

3. Курстун эң керектүү бөлүмү _____

4. Курс менен таанышып, төмөнкүлөрдү билдим жана үйрөндүм: _____

5. Бул курсту жакшыртууга болот, эгерде... (сунуш жазуу) _____

ПАЙДАЛАНУУГА СУНУШТАЛГАН АДАБИЯТТАР

1. Башталгыч класстарда окуу көндүмдөрүн баалоо: методикалык колдонмо. / Хамзина С.А., Низовская И.А., Фадеева Г.Н., Мааткеримова А.Д. –Б.: ОсОО “Папирус-Принт”, 2016. -78б.
2. Башталгыч мектепте баалоо. Окутуу модулуна тиркеме. Б.: KIRLand, 2014-ж., -152 б.
3. Башталгыч мектептеги формативдик баалоо. Мугалимдер үчүн практикалык колдонмо/ Түз.: О.И. Дудкина, А.А. Буркитова, Р.Х. Шакиров. – Б.: “Билим”, 2012-ж., 89 б.
4. Б.Апыш “Педагогика” Б., -2011.
5. Выготский Л.С. Психология искусство. М.1986.
6. Гнединский В.И. Основы теории педагогики. –М., 1999.
7. ЖОЖдогу инсанга багытталган окутуу. ЖОЖдун окутуучулары үчүн тренинг-модулдар. Түз.:/ А.М. Аликова, Ж.Д. Асекова. – Б.: “Махпринт”, 2012-ж.,-210 б.
8. Инсанга багытталган окутууда окуп-үйрөнүү процессин уюштуруу. ЖОЖ окутуучулары үчүн тренинг-модулдар / Түз.: А.М. Аликова, Ж.Д. Асекова. – Б.: “Махпринт”, 2012-ж.,-200 б.
9. Куписевич Ч. Основы общей дидактики. -М.1986.
10. Леднев В.С. Содержание образование. М.1989.
11. Лихачев Б. Педагогика, М., 1999.
12. Мамбетакунов Э., Сияев Т. Педагогиканын негиздери. – Б., -2008.
13. Окуучулардын окуу жетишкендиктерин баалоо. Методикалык колдонмо/ Түз.: Р.Х.Шакиров, А.А. Буркитова, О.И. Дудкина, – Б.: “Билим”, 2012-ж., 80 б.
14. Подласый А. С., Педагогика. М.2003 31-37-беттер.
15. Рахимова М.Р. Педагогиканын теориялары, системалары жана технологиялары. - Б.2003.
16. Сухомлинский В.А. Методика воспитания коллектива. М., Просвещение, 1981.
17. Сластенин В.А., и др. Педагогика. М. 1989, Стр – 287.
18. Формативдик баалоо жана инсанга багытталган окутуунун, таанып билүүнүн усулдары: мугалимдер үчүн усулдук колдонмо / Түз.: К.Эсеналиева,ж.б. автордук тобу. Б.: 2007-ж. 166 б.
19. Харламов И.Ф. Педагогика. М., -1997, Стр – 234.

Сайттар:

www.Int er -Pedagogika.ru
www.Педагогика - pedagogy.ru
www.psylist.net/pedagogika/
www.Педагогикаwikipedia.org/wiki/ ru.
www.psychologos.ru/Педагогика
www.5ballov.qip.ru/referats/pedagogika/
www.portal-slovo.ru/pedagogy/
www.alleng.ru/d/ped/ped011.htm
www.pedagogikapornal/ru